

328

SIVÁNY

HOMOKSÁG

Használati út

OEE Könyvtár
ÁH.ÉH. 2018

A'
SIVÁNY HOMOKSÁG
HASZNÁLHATÁSA.

Városi író

Fáy Jánosé

Szabad Királyi Szeged Várossának
Javasolta

VEDRES ISTVÁNY

Nemes Magyar Országban Hiteles, és azon
Kir. Város Esküdt Földmérője; egyszer'smind
Morva Országban, a Föld művelést, 's
annak Természetét Esmértető Bruni
Ts. Kir. Társaságnak Tagja. —

A. k. 2838.

SZEGEDEN,

Nyomtattott GRÜNN ORBANNAL

1 8 2 5.

— Fortuna — timidos — repellit.

Imprimatur Szegedini die 22-a

April. Anno 1825.

Franciscus Xav. Gubiczer *m. p.*
Lycei, et Gymnasii Director.
Loc. et Reg. Librorum Censor

KEGYES OLVASÓ!

Ha valaki Magyar Hazánknak főképp alsó vidékeit szemléli, első tekintettel alig fogháttya meg azt: miképp élhessenek azok az emberek Erdők nélkül! — tovább fürkészvén a dolgot, sajnálkodva nézi: hogy a földnek való Zsír, mellyre, már már, szükségünk van — a Marha Tőzek, Szalma, Nád, Gyékény, 's más Dudva, Gizgaz a Fa szúke miatt a Tűzre rakattatik; — Egész fájdalommá válik végre a gondos útnak vizsgálódása akkor, midőn azt láttya, hogy: a leg szükségesebb épületekre való Fák is, úgy szintén mindenféle Faeszközök, és Szerszámok a Mezei gazdaság nagy hátrahagyásával, messze földről, és pedig többnyire Szekereken! — hordattatnak azon helyekre, a' hol azokat a szegény emberek, nagy költséggel kényszerítetnek maguknak megszerezni! — Mi magunk is érezzük ezt a nyomorgató szükségét, és lelkesen még se nyúlunk ennek elhárításához! — pedig, termékeny földeink között, annyi haszontalan, 's egyedül tsak Erdőknek való Homokságot, és vízjárta földet szórt el az Isteni gondviselés, a mennyi azon esetre is elegendő volna a Lakosok szükségére ha hogy rajtok Erdők plántáltatnának, ha

valaha minden Puszták művelő lakosokkal megszállítatnánakis. — A kegyes Fölség gondos előre látással gyakorta ébreszgette ugyan Nemzetünket az Erdők művelésére, és gyarapítására; de, minthogy az ehhez való szükséges tudomány még nem igen esméretes nálunk, főképp Magyar Nyelvünkön! — a gyakran füstbe ment próba tételek miatt, az ahhoz való kedv, annyival inkább az iparkodás lábra nem kaphatott. — Hellyel helyel készülnek ugyan már Kertek, 's azok külömbféle, 's eddig előttünk esméretlen, de hasznos fák nemeivel rakattatnak be; — de, mik ezek még az Erdők szükséges nagy kiterjedtségükhöz képeest! —

Fölső Magyar Országban, a hol általában véve a hegyek rakva vannak Erdőkkel, Selymetz Bányán Erdősz Oskola van arra a végre fölállítva, hogy a Bánya Városok számára elkerülhetetlenül szükséges Erdők, az abban tanúlt Férjfiak gondos, és tudományos vigyázata alatt sohasse fogyjanak el, ha mindég vágattatnak is. — Illy Erdősz Oskola volna szükséges itt az Allföldön is valahol, mellyben gyakorolva arra tanítatnának az iffiak: miként kellessen Erdőket ültetni, gyarapítani, 's mindenféle hasznos Fákat termesztetni! — mert az üdő halad; és olly akadályok adhatták későbbben magukat elő, mellyek vagy nehezítik; vagy hátráltatták; vagy éppen

léhetetlenné teszik későbbben ébredező törekedésinket. Német Ország minden Tartományába vannak Erdősz Oskolák, mint példának okáért Bajor Országba Althoffenburgba; Szax Országba Tharandba; Hohlstein Tartományában Kielben; ismét Meiningi Sachsen Koburg Hertzeg Birtokában Dreiszigakkeren's a t. — mellyekben minden szükséges Tudományok olly helyes módon adattatnak elő, hogy azok vezérlése által, nem tsak a kész Erdők művelése legnagyobb tökéletességre jutott, hanem a Világ más részeiről ide által plántált sok hasznos Fák és Tsemeték természete is ki tudódván, azok termesztése és terjesztése a Nemzetek közhasznára fordítatott. Az említett Oskolákból olly számos és nevezetes Erdő, művelők származnak valójában, hogy azok értelmes munkássága által, azon Ország az Erdők dolgába érezhető nagy szükségét soha se fog szenvedni. — Minket se hátráltat semmi, hogy édes Hazánkba, leginkább ezen az Erdőtelen Allföldön! ne legyenek azokhoz hasonló szertartásokkal fölállítandó Magyar Erdősz Oskolák! — 1)

-
- 1) Illy Erdősz Oskolát szándékozott Eszterházy Ő Hertzegsége az Ő Kis - Martonyi Uradalmába fölállítani ez előtt mintegy 18 esztendővel; — midőn t. i. ezen Javaslásomat irtam; de — a múlt nyáron ott létem alkalmatosságával úgy értettem,

Én az Erdők szűkin, és a Sívány Homokság elfojtásán némű némű segítség mód-

---

hogy némelly közbejött költségek miatt, azon Intézet fölállítása további üdöre halasztatott. — Az a Magyar Országnak válaaha híres múlató helye Eszterháza! melly most szomorú maganyosságában évelődik! melly alkalmas volna illy Erdősi Oskola befogadására! — egyszerre föl elevenedne ott minden! Főképp: ha a Ns Vármegyék; Szabad Királyi Városok; és a tehetőssebb földes Uraságok is, egy két iffiat küldenének oda esztendőnként az Erdősi, Vadászi, és Kertészi Tudományok halgatására, és gyakorlására! M. illy kimondhatatlan nagy jót szerezne evvel Ó Hertzegsége a Magyar Hazának! és Nemzetnek! — — A Nyövevényeknek ama Gazdag Gyüjteménnye, mellyet ő Hertzegsége Kismartonyban, valóban Hertzegi költséggel ápolgat, Magyar Hazánkra való nézve egy meg betsülhetetlen kints! — melly nagy haszna lehet annak is üdövel, ha a világ más részeibül ide bé szerzett drága füvek, fák, tsemeték általunk bővebben megesmértetnek, — és némellyek közülök éghajlatunkhoz is szoktattatnak! A' Dohány, Földialma, 's Kukoritza is Amerikából származtak; — már most Magyar Orzági termésekké lettek! — Mennyi Fák vannak már Hazánkban, mellyek onnét hozattattak, és itt szint úgy, mint ott gyarapodnak! — Az Étskai Birtokos Mélt. Lázár Ágostony Úr, sok ezereket költött az illyenekre; 's minnekutánna azokat megszaporította, már most szét osztogattya, és terjeszti a kör-

ja eránt való, 's Ns. Szeged Várossa Tanátsának bé nyújtott Javaslásomról említést tettem a Nemzeti Jóságról 1807-dik Esztendőben közre bocsájtott Értekezésében 2) 's azt, hogy édes Hazámnak valamiben használhatnék, 1808-ik Esztendőben

---

nyékre, hogy közhasznúnak lehessenek. — Ha a Bambus Nádat, mellynek több szép darabjai vannak mára Kismartonyi Gyűjteménybe, Hazai terméssé tehetnék, melly sokat nyerne avval édes Hazánk! — Nagy ösztön volna, ha a Hertzei, és más szomszéd Földes Urasági kertészek, azon proba tételekre, hogy a Világ más részeiről ide hozott hasznos Piánták a mi éghajlatunkhoz szokhassanak, nevezetes ajánciókkal, és megjutalmaztatásokkal fölsörkentetnének! — Én a Pamuk természetével 1811 és 1812 Eszt. próbát tettem, és pedig szerentséssen; — az a Tapasztalásom benne, hogy: ha Septemherbe jó melegek járnak, és nints Dér, abból bőv termést lehet várni. Száz Hold földet ajánlottam Vedresházán ingyen azoknak, a' kik a Pamuk termesztésre magukat lekötelezték; 's ha a mag, mellyet a Fölsőség e végre leküldött, az úton el nem romlott, és a következő 1813 iki árviz intézeteimet Füstbe nem hajtotta volna; — talán eddig a Pamuk termesztés itt is divatba mehetett volna. — A Magvárosoktól szerzett magvakkal, az útá semmire se mehettem. —

2) Ezen Értekezést illy tizmű könyvetském-mel: a' Tiszát a Dunával öszve kaptsoló

nyomtatás alá el készítettem, és a Táblákat ki is nyomtattattam; némelly kör-

---

újj hajokázható Tsatorna; Ns. Szeged Várososa Tanáttsa alázatoskérésemre, e következő Levél mellett közlötte a Ns. Vármegyékkel, és Szabad Királyi Városokkal. — „P. P. Concivis, et Juratus Geometra noster Stephanus Vedres, pro peculiari Zelo, quem ad promovenda Patriae Commoda, directum antehac etiam testabatur, dupplicis itidem ordinis Opuscula, marte suo exarata, et impensis aequae suis Typo edita nobis exhibuit, quorum altero, Tybiscum ope novioris Navigabilis Canalis cum Danubio utilius coniungendum; altero modalitatem, qua illud, et diu desideratus publicus Nationalis fundus in Hungaria opportune procurari, inque fines universo Statui necessarios converti, et administrari posset, ea intentione proponit, ut si propositiones eadem praesentaneam forte Rebus Patriis utilitatem ferre nequirent, adminiculo saltem altiorum Consiliorum serviant, queis privatum isthoc Inventum magis perpoliretur; hac vero de causa nostri simul interpositionem flagitat: quo Inclyta Universitas usum Opusculorum horum, quatenus illa, ad finem propositum vel si minima in parte qualificata censerentur, sub modernis Regni Comitibus, dum Patres Patriae de sublevandis Status necessitatibus, firmanda securitate, et amplianda Regni, ac Regnicolarum felicitate consultant, gratiose procurare dignaretur.

Injuvanda, ornandaque Patria, nec privati quidem Civis conatus crimini esse po-

nyúl állások azomba hátráltatták annak közre botsájtását; nevezetesen az: hogy ugyan azon esztendőben, T. N. Torontal Vármegyében, a Söregi Uradalomban egy nevezetes térségű, vízöntötte posványos Pusztának kiszáritásába avatkoztam; ismét: mivel egy valaki, Ns. Szeged Várossátúl 3000 Hold Sívány Homokságot kívánt ugyan azon üdő tájban által venni a művelhetésre való elkészítés végett; 3) en-

---

test; imo: vel benevoluisse satis est.— Prout igitur ipsum utriusque huius Operis argumentum, quo nempe Optimi Regis, et Regni commoda sociatim conciliarentur, haud postremum esse censemus; ita ingenio authoris desiderio prompte deferentes, exhibita nobis exemplaria isthic demisse advolvimus; quove illa, et inocens eiusdem authoris Intentum, aequo, ac gratioso animo suscipere non dedignetur, humillime interpellamus; et distincta cum veneratione commendati persistimus. Ex ordinaria Sessione nostra Szegedini. Die 19 Maii 1807 celebrata.“

- 3) Ez a több helyeken is esméretes, és sokfélét tudó Úr azt igéri az ő Urbarmachung des Fluglandes in Ungarn nevezetű könyvében, hogy: az Austriai Armárával egygyütt két millio emberekkel, két esztendő, az az 520 dolgozó napok alatt, 200 Térmérföldnyi Síványt az Ausztriai Monarchiának Falukkal meg szállittya, -- és művelés alávalóvá fogja tenni. — Már, ha egy emberre való költség élelmével egygyütt 30 krajtzárra számoltatik, ez a munka naponként egy milliom, két esztendők alatt 520 miliom fo-

nél fogva, ennek a nagy hangú Plánumnak tsekély javaslással eleibe vágni nem akartam, — Minthogy azomba ebből semmi se lett, — a' fönt említett vízjárta földeket pedig Isten kegyelmével ki száritottam, és már haszon vehetővé is tettem, 4) hogy ezen Javaslásom, addig is,

---

rintba kerülne; A Mühszerek, 's azok helyre hordása ára is reá megy pedig annyira! — tehát: 200 Térmérföld, ezer negyven millióba! — 's így: Egy! ezer Térölből álló Hold Sívány Homok megjavítása, (de az meddig tart? a még a kérdés!) legalább 325 forintokba kerülne! — a birtosok rovássára! — Illyetény Elmekorts! — természetesen foganatba nem jöhet, ha a Kis-Teleki Jobbágyok is — a kik pedig nem olly tudós emberek! — Egy Hold Sívány homokságot szép Erdővé tudnak változtatni, öt forintért! —

- 4) A' Nemzeti Jóság megszerzésének általam elevenen képzelt meglehetősége buzdított engem arra, hogy egy, közel 3600 Holdnyi, mérő vizállásos, 1781-dik Esztendőben Cameraliter is tsak 72 forintnyi Jövedelemre betsült haszontalan Földnek, tulajdon költségemmel való kiszáritását, és haszonvételre való alkalmaztatását bátor elszánással magamra föl válloljam, — Ezen vakmerőnek tettő lépésemen, a hozzám legközelebb tartozók eliszonyodtak; — Jó barátim tsudálkoztak; — sokan azomba, kik mind környülállásimat, mind a helyet jól esmérték, nevettek! — Nagyra nevedett ezen erántam való viselete mindenik résznek 1813-dik, de leg inkább 1816

míg más valaki a Sívány Homokságnak
használásárúl alkalmatossabbat találand,

dik Esztendőben, a midönn e második
nagyobb Árvíz, minden Töltéseimet, és
Munkaimat tönkre tette! — Én magam
is irtóztam a jövődötül, az való! 's nem
láthatván előre által, miként fogom a sze-
rentsétlenséget elviselni? szíverősítő sze-
rekkel éltem; de — Istennek hála! a ki
azon bátor gondolatot belém öntötte,
annyi erőt, 's segedelemet is adott, hogy
nem tsak ki állhattam a veszedelmeket,
és eltűrhettem a sok! — viszontagságokat;
hanem közel is juttatott fogadásom tel-
lyesítéséhez. — Az említett föld kiszárita-
sára szükséges Tőke pénzek fölvételében,
és az elő forduló költségek tételében azon
módot követtem még eddig mindég, a
mellyet a Nemzeti Jószág szerzésében
előterjesztettem; 's mennyire vihetem 23
esztendők elteltével ezen már most Ved-
resházának neveztetett Pusztá Tökélletes-
sítését? — azt egyedül az üdö fogja meg-
mutatni. Lásd errül Kunits Michael To-
pographische Beschreibungen des Königreichs
Ungarn. Erst. Band 1824. Tudományos Gyűj-
temény 1825, 3-ik kötet. — Mägliner Anna-
len — Oekonomische Neuigkeiten und Verhandlungen
1825 No 63. Mittheilungen der k. k. Mährisch-Schlässi-
schen Gesellschaft 7 B. 1824 No 38. — Ezen Jegy-
zést azonba tsak annak megmutatására
iktattam ide, hogy: sok Jó's Hasznos Plá-
numok legyenek készen, mellyek végre
hajtása nem tsak lehets, hanem szüksé-
ges is volna Édes Hazánkban! — Illyen a
többek között a Sívány Homokságok elfoj-
tása; — illyen volna a Nemzeti Jószág
megszerzése is. —

és közre hotsájtand; azon tájjékokon, a hol azt tellyesíteni lehet, — a köz hasszon előmozdítása iránt buzgolkodók képzelődését fölhevítettse, és némű némű probák tételére ingerelje; arra határoztam magamat, hogy azt tsak ugyan most közre bortsássam. Olly hiszemben lévén, hogy az, ha mindjárt régebben készült is, és már némű néműképpen Szeged Várossába, sőt a szomszédságokba is folyamatra légyen; azok előtt legalább újj léssen, a kik a Sívány Homokságok kártétele elfojtásárul még eddig nemis gondolkodtak. — Szükségesnek itélem azon közben a kegyes olvasót leginkább arra figyelmetessé tenni, hogy:

Ezen Javasítás azon üdőben készülvén, a midőnn a Bankó Tzedulák bővsége uralkodott, következőleg minden Jószágnak nagy ára volt! nem tsuda, ha mind a' költség, mind a Jövedelem nagyba számoltatott. — Ezt a nagyságot az üdő környülállásai szerént a forgó ezüst pénznek bötse szokta meghatározni. — Erre való nézve: a Jelenvaló javasításba, a pénzbéli számvetéseket úgy kell tsak tekinteni, mint olly Formulákat, mellyeket minden üdőbéli árhoz lehet alkalmaztatni. — Hogy a Táblák magyar Kispénzekbe vannak ki számolva, az tsak a könnyebb számvetés végett történt; mert a krajtzárokkal való számolás több üdőt, több embert kíván, következőleg több költséget is okoz. —

Többsféle Fák is vannak ugyan, melyek ágaikról szaporítathatnak, könnyebben azomba a Nyárfa nemüeknél talám egy se fogonszik meg, és a Síványok elfojtására egy sem alkalmatossabb. — Maga a Természet mutattya azt, minthogy a legnagyobb Síványok közt is, helyyel helyyel nyárfa fiatalokra, Bokrokra, vagy Bokrosokra találunk. — Ennél fogva: a jelenvaló Javaslásban a Nyárfa ágaknak Fúruval való ültetése módja vétetett tekintetbe. 5) — Ha azomba környös körül, vagy leginkább a gyakrabban uralkodó szelek fúvása felől a Síványokat már meg állítottuk, avagy olly Táblákat, 's helyyeket kerítettünk bé, a mellyeket a szél többé kedvére nem háborgathat; azokba más hasznosabb fajta fa fiatalokat is ültethetünk, avagy olly fa magvakat vethetünk, a mellyek hasonlóképpen szeretik a Homokot, és betsessebbek a Nyárfánál, mint p. o. a Nyirfa, Erdei Fenyő 's e félek 6) vannak olly fa nemek is, a mellyek árnyékba

5) Tíz, tizenöt hüvelknyi mélységű borozdába is lehet rakni az ágakat, és azokat a követő ekével hasonló mélységre huzott Borozda földjével bétakarni. — Ezen mód azomba a Sívány Homokságon csak akkor lehet foganatos, a' mikor a' hamar következő essők jól öszve nyomják a Homokot. —

6) Olvasd a Tudományos Gyűjteménybe 1822-dik Esz. X-ik Kötet. T.T. Molnár Ferentz Úr-

teremni, vagy nyölni szeretnek; — ezek is különös figyelemre méltók, minthogy velük, nem tsak foldozni lehet a Nyárfa Erdőket, hanem közükbe ültetvén azokat, üdővel a Nyárfa Erdőt más fajta fa Erdővé lehet változtatni.

Hogy ezen Javaslast úgy dolgoztam ki, a mint van, azt Ns. Szeged Várossának akkori környülállása, és Rendtartása módja kívánta; melly szerént a Legelő mező közönséges, és minden Lakósnak tulajdona lévén, az abba elterjedt Sívány Homokságon ültetendő Erdőnek is közhasznúnak kelletik lenni. — A' városi kints tárnak mivel akkor nem vólt annyi ereje, hogy azon munkát megtehesse, egyes lakosok költségével kelletett előterjesztem, hogy az végre hajthatónak láttzattasson. Ezen előadás tehát, azon Közönségek számára, mellyeknek Legelő mezeik a kártékony Homokságtúl ostromoltatnak, némű némű például szolgálhat azon esethe, ha hogy pénzes munkásokkal akarnak a Sívány Homokságon Erdőt készíteni; valamint szintén a

---

nak a Sívány Homok elfojtásárúl való be-
tses Értekezését — Valóban meg érdemlené,
hogy Ns. Szeged Várossa, egy, két iffiat
most mindjárt oda küldene azon módot
megtanúlni: miképp kellessen a Síványo-
kon Fenyves Erdőket szaporítani? — erre
volná ám szükségünk! — — —

Síványt bíró földes Uraságokat is figyelme-
tessé teheti az iránt: minő hasznót hajthat
a Síványság? és azt, mintegy: mimóddal
kellene eszközteni? — Hogy némelly aprós-
ságokra bővebben kiterjeszkedtem, annak a
volt az oka, hogy a köznéppel kívántam
elhitetni azt: hogy a szemlátomást, és ha-
tározatlan bátorsággal károsító Sívány Ho-
mokságot elkerülhetetlenül szükséges a jö-
vendő üdőre nézve is, — és hogy: mikép-
pen lehessen könnyű móddal, és kevés köl-
tséggel örökre elfojtani úgy: hogy az, az
arra tett költséget minden következő esz-
tendőken megfizesse? — Előadásom igaz-
ságában ha valaki kételkedni találna; te-
kintse meg a Szegedi, Szabadkai, Félegy-
házi, Tsongrádi, 's más szomszéd helyek
Síványain ültetett Erdőket 7) tapasztalni

---

7 Azt magam is halottam a' régi Öregektől,
hogy a' Szegedi T. P. Barátok Templomá-
nak födele Fája, a Maty parttyán volt F e
v e r e nevezetű erdőben vágattatott; — te-
hát régenten volt Erdeje Szeged várossának!
— ez hihető is, mert olly terjedtségű és
népes város, mellyből Nagy Lajos üdejé-
ben Negyven ezer halász! — tsolnakokon
le mehetett az ellenség elébe Belegrádhoz;
— Húsznál több templomokat számlált;
eggy mértföldnyi hosszúságú, utzája is
volt; — héti vásárba több ezer Lovakat
is szokott árulni; több Ország Gyűlések-
nek, és számos külországi Követeknek szál-
lást adott; 's a mellynek határai, a Tiszától

fogja, hogy az azokra tett költséget tétemesen fölül haladja tsak azon földeknek érdeme is, mellyek a szomszéd Síványok elöntésétől az úta megmentődtek.

---

a Dunáig terjedtek; — 's a t. Erdők nélkül tsak ugyan nem is lehetett. De ezek, mind! a Török iga alatt elpusztultak! A ma nagy emlékezetű Maria Theresia Királynénk által az Erdők tsinálására serkentetvén Ns. városunk, Fölső és Alsó Városon makkok vettettek, és azokból a mostani úgy nevezett Makkos Erdők lettek; ismét a Város fölső végén kis Pest nevű tájjékon fűzfa Erdő is ültettetett az akkori Polgár Mester Dugonits András Úr által. — Van még egy Tölgyfa Erdőske maradvánnya Asotthalma nevezetű környékén Szeged Várossa külső földjének, mellyet azon szét szórt Makkokból származottnak lenni mondanak, mellyeket a Török kergetéskor, az ott tanyázó Hadak Lovaiszámára, abraknak — oda hordtak. — A' Tisza és Maros vizei, Füzeseket plántálván imitt amott parttyaikon, útát mutattak arra, hogy azokat későbbén én is szaporítsam; — szinté úgy Etelka, és Etele Erdeit is ültessem. — 1793-ik Esztendőben az édes Atyám (V. György † 1797) a Maros vizének a Zombori Határban Tsipkés nevezetű kiszakadásánál, egy gyönyörű, közel másfél ölnyi magoss, esztendős növésű Bokor nyárfa fiatalokra találván, azokból 400 ig valót nékem a próbára való elültetés végett által hozott. — Ezeket én háromféle módon, tudniilik: némmellyeknek a végit meg hasítva, másokét

Mínt hogy nagyobb érdemet Hazánkra és Nemzetünkre nézve nem tehetünk, mint ha maradékink számára az élet terheit meg-

---

meg tekerítve; ismét úgy is a mint lemettve voltak a Nádor Halmi földemen akkor készült Szöllöm árkában a homokban elültetem; 's örvendezve tapasztaltam, hogy mindnyája megfogonszott! — de azt vettem észre, hogy: a megtekerített végű fák férgesek, tsomósok, és nagyon fattyasok lettek; a meg hasított végűek nem olly igen; — az épen minden sértés nélkül elültettettek pedig, leg-tisztábban, és tsak nem minden hiba nélkül nevededtek föl. — Ezen gyönyörűn fölkapott fiataloknak ágait szedte meg legelsőbb a Kis - Teleki Tisztartó Pillik Jó'sef Úr, és azokat a Falú felső végén volt darabb Síványba elültette. — Ebből lett az a szép kis Erdötske mellynek ágaival azután a többi, Tsengelei, Körösi, 's Ásotthalmi Erdők ültettettek a Szegedi Határban; ezekből üdö folytával Szabadkára, Dorosmára, Félegyházára, Tsongrádra, Deszkre 's Etskára az illy fajta Nyárfák elterjedtek. — A' tiszta nyövésűek igen hasonlítanak az úgy nevezett Kanadai nyárfához, (*Populus Canadensis*, *Monilifera*) sokakon a gyöngy helyek is meg láttzanak és hamvas színűek. — 1805-dik Esztendőben állitatott föl az Erdei Inspectorság Szegeden! de 1813 eszten. az, a Kis - Teleki Tisztartóság hivatalával öszve kaptsolta-tott. — Ezen Jegyzés azomba tsak a Szegedi Erdők historiájához legyen tartozandó. —

könnyíttyük 8) — azon édes reménység-
gel teszem le tollamat, 9) hogy nem sok
üdömülva, az eddig vad, és sivatag Ho-
mokjainkon nevededő Erdeink kellemetes
árnyékában, Gyermekeink, örömmel tel-
lyes levegőt fognak szívni. —

Vedresházán 22-dik Sept.

1 8 2 5

Vedres István.

- 8) Erre tzelozott azon Számos tagokból álló
N. Küldöttség, melly ezen Javaslásomat, a
Városi Tanáts rendelése szerént vizsgálás
alá vévén, arrúl benyújtott jelentését e kö-
vetkező szavakkal rekeszti bé: „Mind ezek-
re, és még arra való nézve is: mivel Ved-
res Istvány Földmérő Úrnak ezen Munká-
ja a múlt 1807ik Esztendei Ország Gyüle-
si 20 ik Törvény Tzikkelynek leg könnyebb,
leg hasznossabb, és leg bizonyosabb, bé-
tellyesítése módját, kivált a Királyi Váro-
sokra nézve adja elő; ’s a t. — az, kinyom-
tattasson; és mind a Fő Méltóságú Magyar
Udvari Kir. Cancelláriának, mind pedig a
Nagy Méltóságú K. Magyar Helytartó Ta-
nátsnak, és azon Méltóságú Magyar Kirá-
lyi Kamarának is a Szerző személyének, a
ki más hasznos Javaslások kidolgozásában
is több izromban fáradozott, különös aján-
lása mellett felküldettessen.“ Költ Szege-
den mind Szent Havának 21-dik napján
1808-ban. Szluha Ádam m. p. Tanátsbéli,
és a Küldöttségnek Elölülője. Rósa József m.
p. Szószólló és Deput. Pálffy János m. p.
H. Notárius és Deputatus.
- 9) Bé töltvén mái napon életemnek 60-ik
esztendejét.

TEKÉNTETES NEMES TANÁTS!

Azon szoross környülállás megfontolása, mellyben a Söregi Uradalomnak újjonnan való megnyerése, *) és Nemes Városunknak mind eddig még minden dologban példássan, és derekassan való maga viselése jutatta közönséges Kints - Tárunkat; mutatott nékem egy utat arra, hogy: minden tsüggedezés

---

*) Ns. Szeged várossa 1781-ik Esztendőben hölts előre való látással a' Fölséges Kamarátul a Söregi Uradalmat 25 esztendőre zálogba vette. — Most eltelvén az az üdö újjra kéntelen volt azt kinyerni, és természetesen a környülállások megváltozása végett árra fölül reá fizetni. — Mint-hogy azomba a Frantzia háború alatt tetemes áldozatok miatt a Városi Kints - Tárigen megürült; — természetesen nagy szorongatásba jött azon Summa pénzek lefizethetése iránt, mellyekkel a Söregi Uradalom újjra való megnyerése terheltetett, —

nélkül bátorkodjak a Tek. Nemes Tanátsnak, egy olly jávaslást a megvizsgálás, helybe hagyás, és végrehajtás véget alázatosan bényújtani, melly által, nem tsak, hogy azonnal

a) Mint egy két száz ezer forintokat megszerzhet;

b) Azoktól semmi Interest nem ad;

d) 'S nem is fogja magát a Töke pénzt is soha vissza fizetni; hanem hogy még evvel:

e) Az elromlott, és a veszedelem alá kitétetett közönséges birtokait is jóvá teszi, és bátorságba helyhezteti.

f) A Mezei Gazdaságot gyarapithattya;

g) Nemes Városunk' minden Polgárjainak, 's Lakossinak is, egy olly jövedelmet szerez, mellynek valósága minden adóját föllül haladja; e mellett még:

h) Más tetemes hasznokat is hajt;

i) A legszüköbbs üdökben különös segedelemmel bíztat;

k) Valami nemzö kereskedésnek, vagy nevezetes mesterségeknek termö ágait is kinyújthattya; és végre:

l) Állandóságával, egy örökké való jövedelem Gazdag kútforrásának birtokába helyhezteti Lakósinkat, 's Városunkat.

Ez pedig Tek. Ns. Tanáts! nem egyébből áll, hanem tsak, hogy Szeged Várossá-

nak a közönséges legellő mezei közt lévő Sivány Homokságok használati, egy meghatározott áron, a Városi Lakosoknak bizonyos kötések alatt, Holdanként adatódjanak által; nyilvánosságos vigyázat alatt, Lágý, Kemény, Vad, és Gyümölts fákkal ültetődjenek bé, és hasonló gondviselés alatt erdőkké változtattassanak; hogy így: azon Kártékony Siványságok, mind a közönséges Városi Kints - Tárnak jövedelmet adhassanak, mind a szokot elöntéseiktől megtartoztattassanak; mind pedig: azon haszon hajtásra kényszeritődhessenek, mellyet tsak reményleni lehet olly fáttalan Tartományban, mint a miénk, egy egyedül tsak fát kedvellő Siványságtúl.

Nem akarom azt most mutogatni: melly szükséges volna Szeged Várossában egy nevezetes térségű, és jóságú Erdő? melly hasznos? és: hogy lehetne Erdőket könnyű móddal tsinálnunk? mind ezeket a Tek. Ns. Tanáts úgy is által láttya, és ezekről én is már bövségessen nyújtottambé jelentéseimet; nevezetessen 1795-ik esztendőben, ismét 1799-ben 26 Martziusban a Jegyző könyv 419-ik száma alatt, 's máskor is egyedül tsak azon szavaim igazságának megmutatására sietek, a mellyeket legelőre felmondottam, tudni illik:

1-ör: *A Siványok el adásából, Szeged Várossa, mint egy két száz ezer forintokat szerzhet bé azonnal.* — Mert: Szeged Várossában, mint egy 10,000 Hold Sivány Homokság lévén, ha annak Holdját 20 forintokon eladja, tehát 200,000 forintokat bévészen.

Erre azomban ezen kérdezkedőzések tamadhatnak; hasznos volna é, ha Szeged Várossa ezen Siványságokat Erdő földeknek eladná? és ha eladja, mitsoda móddal adja el? ismét megvennék é azt a' Szegedi Lakosok, és ha megvennék, miként tehetnék le az árát?

De a mellyekre én ezeket felelem, és pedig:

1-ör: Mivel most a Sivány Homokságok nem tsak semmi hasznot nem hajtanak, hanem még a jó földet is környöskörül elrontják; és így: kárt okoznak inkább a Közönségnek, hasznos azokat eladni; mert azokból egy felül pénz jön bé, más felül pedig a jó földek, az ültetendő Erdők miatt a' Siványok elöntéseiktül bátorságba tétettetnek.

2-or: Mitsoda módon adja el a Nemes Város ezen Siványságokat? arra azt javasolhatom, hogy: tsak a reá ültetendő Erdőnek hasznát adja el, a föld tulajdonát pedig hagyja meg magának, t. i. Méglen a bé ültetendő fák meggyarapodnak, addig tilalmas

légyen az Erdő, és a Marha ne járjon benne: p. o. mint egy tíz esztendeig (a mint hogy ezeken a Siványokon most sem jár) 's azután azomba legelő mezőnek szabadítottjon fel a közönséges Marháinak számára.

3-or: Hogy: megvennék e illendő áron azt a Szegedi Lakosok? a bizonyos; mert: mitsoda földnek lehet nagyobb hasznát venni Szegeden, mind az Erdőnek? megláttyuk azt alább, hogy jövedelmével az Erdő föld Szegeden a szántó földeket is fölül haladja. Nemes Városunkban pedig minden ember arra törekedik, hogy mentül haszon vehetőbb földet szerezhessen magának.

4-er: Az árát ezen Siványoknak nem volna szükséges egyszeribe egészen letenni; hanem tsak annyi Siványnak kell letenni minden esztendőbe előre az árát, a mennyi fával béültetődik; az az: $1/30$ -ad része ültetődik bé minden esztendőbe a felfogot Sivány földnek; tehát annak árának is $1/30$ része fizetődjön le minden esztendőben, de a többi föld árának 6 pCento Interessével együtt. — Ez a Nemes Város Kints-Tárának mindegy: mert azon Interesse (hitele lévén) annyi pénzt vehet föl mástól mindég, a mennyire a Szegediek magokat lekötelezik,

Ha hogy egy Hold Erdő föld szinte annyi, vagy még több hasznót hajt Szeged Városába (a mint alább bővebben megfogjuk látni) mint egy Hold Szántó föld, 's a Szegediek, a föld birtokot szeretik, 's annak árát egyszerre nem tartoznak letenni; tehát: mivel egy Hold Szántó földért örömet megadnak 100, 's több forintokat; ezen Sivány Homokság holdjáért is örömet megfognak adni 20 forintokat; e szerént: Szeged Várossa 10,000 Hold Sivány Homokságért könnyen, és azonnal bévehet 200,000 forintokat.

2-szor: *Azon két száz ezer forintoktól semmi Interest nem fizet:* Mivel: ha tsak 1/30-ad részit veszi is bé ezen pénznek a Nemes Város, a többi huszonkilentz részeketül, a Lakók magok fogják a 6 pCento Interest fizetni; azon esetre tehát: ha Szeged Várossa mástül valakitül vesz fell annyi pénzt, annak Interest nem a Város, hanem a Város Lakósi fogják lefizetni.

3-szor. *Azon 200,000 forintnyi Tőke pénzt soha se fog tartozni a Város vissza fizetni.* E bizonyos, mivel: a Siványokon ültetendő Erdőknek hasznát eladván, azon jövedelmet, melly egy Holdnyi Erdőből bejön, egy ember sem adja vissza a Nemes Városnak, azon 20 forintokért, mellyeket egy Hold

Erdőnek való földért fizetett; így: örökös-
sen megtartván a birtokosok a magok Er-
deiket, Szeged Várossa is a bévett 200,000
forintok birtokába örökösben bent marad;
's vissza fizetni soha sem tartozik.

4-szer: *Az elromlottság, és a veszedelem
alá kitétetett közönséges birtokait is jóvá teszi,
és bátorságba helyhezheti.* Mind Kiss Teleken,
mind Tsengelén eleven példáink vagynak
arra, hogy: a Siványba béültetett fák,
és Erdők tsinálása, nem tsak annak tovább-
ra való terjedését elfogják, 's megakadá-
lyoztattyák, hanem: magát a Siványt is ar-
ra kényszeritik, hogy: vesztég maradván,
meggyöpösödjön, jó füvet teremjen, és hasz-
nos kaszállová, vagy legalább legelővé ált
változzon. Tsak ez által is már kétszeres
hasznot hajt a Siványok béültetése, tudni-
illik azok! nem tsak hogy a jó földet elnem
öntik többé; hanem hogy: magok is haszon-
vehetőbbé, és jobbá lesznek.

5-ször: *A mezei Gazdagságot gyarapítja.*
Már rég ulta azon panaszolkodnak a' Mezei
Gazdák Szeged Várossában, hogy: nem él-
hetnek úgy, mint eddig, Legelő Mezeiket
Marháik meg nem érik; nem tarthatnak an-
nyit, mint ez előtt, 's a t. Mi ennek az egyik
és legfőbb oka? nem de nem, a Siványsá-
goknak szaporodása? ez előtt 25 vagy 50

esztendőkkel, tized része sem volt talám azon Siványságoknak, a mellyek most, a Szegedi Marha járásokat elfoglalják. — Hol veték ezek magokat? A száraz esztendők, és a gyakran Uralkodó szelek, a már nyitva álló Butzkákat felhasigatták, 's a körülbelől lévő legszebb földeket, Semlékeket folyó homokkal béborították; így: temérdek földeket fogdostak el minden esztendőbe a nélkül, hogy tsak legkissebbet is elejekbe állottunk volna, néztük, és még ma is láttyuk veszedelmünket, a nélkül: hogy tsak egy tapodtt földetskét is megakarnánk oltalmazni! — Mi lesz belőlünk az Istenért! tsak tiz, vagy húsz esztendők múlva? holott már mért földekre terjednek a Siványok? azt várjuk é, hogy: a Szegedi Puszták is az Arabiai Sivatag Homokokat ábrázolják? azt várjuk é, hogy: minden marháink a Legelőről elszorúljanak? azt várjuk é, hogy a' nélkül is nyomorúlt mezei Gazdagságunk végső pusztulásra eljusson? — Ha azt akarjuk; hogy legelő mezeinket elne veszejtsük, elkerülhetetlenül szükséges; hogy a Siványokat fákkal béültetvén, leszegezzük; és egy felől tehetetlené tegyük arra, hogy jó földeinket továbbra is elrontsák, más felől pedig: őket magokat a legjobb, és leghasznossabb Legelő mezők adássára kinszerittsük — ez által a már veszni térrő marha tartásunkat jó állapotba hely-

heztettyük; és annyira, a mennyire a föld természete megengedi, mezei Gazdaságunkat gyarapítottuk; és nagyobb tökéletességre fölemeljük. —

6-szor: *Nemes Városunk minden Polgárjának, 's Lakossainak is, egy olly jövedelmet szerez, mellynek volósága minden adóját föllül haladja.* Tíz ezer Hold Sivánnyon építendő, és 50 esztendei vágás alá fölosztandó erdőnek, mitsoda haszna lehet jövendőben? abból kitettség, hogy e szerént a föl tétel szerént: minden esztendőben 555 1/3 Hold erdők, mellyekben ha csak 500 fát számlálunk is egy Holdra 166,666 fát, és pedig 50 esztendős növést lehet levágni; — ha azt mondjuk is: hogy egy 50 esztendős Erdei fa, mivel azt tüzre valónak gondoljuk lenni, megér 25 garast; már tsak ezen könnyű számvetés szerént is, minden esztendei jövedelem 208,332 2/4 forintokra mégyen föl; — nints ennyi adójuk a Szegedi Lakosoknak! akár hogy, 's akár mellyik oldalról tekintsük azokat, nagyobb ez a jövedelem mindenközséges adójánál, 's költségénél egész Szeged Várossának!

7-szer: *E mellett még más tetemes hasznokat is hajt.* Mitsoda különös hasznokat hajtson egy Téréséges Erdő a népesedésre; a Mester Emberekszaporodására; a mezei Gaz-

áság elő segítésére: a barom tartására; 's más egyebekre való nézve, azokat bővén leírtam az 1799-dik esztendőben 26-dik Martziusban a Városi Jegyző könyv 419-dik száma alatt elő hozott javaslásomban; azért azt **A** ide is ragasztom **A**, betű alatt.

8-or: Még a legszűkebb üdőkbe is különös segedelemmel biztat. Az Isten ugyan mentsen megbenünket a szűküdtől! a mint azomban; a bővelkedésből származó előre való nem nézésünk; és a jövődek eránt való hideg gondatlanságunk miatt, már eddig is gyakran megtörténtek azok a szomorú esetek, mellyekben az élelemre valók szűkvolta miatt a legnagyobb inségbe juttattattunk; szinte úgy: ezután is történhetnek ollyatén szároz Esztendők, mellyek, az egy Gabona terméketlenségével, az éhel halásra kinszerithetnek sokakat közülünk. — Nem említem azt a gyászos történetet, melly 1795-ik Esztendőben Nemes Várossunknak sok ügye fogyott Lakosait érdeklette; a midőn tudni illik: az élelem szörnyű drágasága, és szűkléte miatt, a Böngyölébül, nád gyökérbül sütött pogátsákkal, 's egynehány szem Gabonával öszve kevert ártalmas fű magvakból készültt Kenyér formával, tengődtették számtalan siralmas élettyüket; — Nem említem mondom, hanem tsak azt hozom elő itten,

a) Hogy: a Kenyérben való szükségen lehet gyümöltsel segíteni; valamint tudni illik: a régi Görögök tselekedtek, a kik; minekelötte Tzérestül megtanulták, és megizelítették volna a búzából való kenyeret enni; és e véget a földet Gabonával vetni megtanulták; Tölgyfa, Bükfa magokat ettek; — A' Napkeletiek, szelídebb helyeken terjedvén el, a fák szelídebb gyümöltseivel: almával, körtvével éltek; mivel élnek, mit esznek még most is sok helyeken, nem csak Áfrikában vagy Ámerikában, hanem még Európában is? Talám mindennütt, Púpos Búza kenyeret? éppen nem; nem úgy terem a Gabona mindennüt, mint Magyar Országban; sok helyen még hírét se hallották, Búzának, nem hogy azt tudnák: mi legyen a búza kenyér? még is élnek, és pedig minden ebbéli szükseg érzése nélkül.

b) A Gyümölts fákat szinte úgy lehet szaporítani, mind a vad fákat; Ezek: ha nem nevednek is olly szaporán, és ha nem nyölnek is olly nagyra, még is csak helyt állanak ök; és az esztendőnként termő gyümöltsüknek árával, az Erdei fák jövedelmeit gyakran fölül is haladják. — Mivel azonban: ágaikkal, hogy csak hamar terjeszkedhessenek; hogy a szellővel utazó mindenkori friss levegővel, szüntelen Nyájaskodhassanak; és a földről, vissza verődött nap sugarjai által közelebbbrül, 's így hathatósab-

ban melegitessenek; térséges Kinyiltt, és szellős helyt kívánnak magoknak; Ő belőlök Erdőt arra a végre, hogy ne tsak gyümölcükkel, hanem fájúkkal is szolgáljanak, nem volna Gazdaság tsinálni! Gazdaság azonban az, és pedignevezetes, ha az erdők gyümölcst fákkal is diszeskednek! főképpen az utak, sorok, és nyílások mellet; az Erdő szélein, 's árkok Partyain mindenütt; a Tsöszök házainál, kertyeikben; és a múlató helyek körül 's a t. — Mert ezen gyümölcst fákn, főképp ha téliek, és jó fajtájúkn, nem tsak minden esztendőben sok pénzt adnak jövedelmül; hanem: főképp a drága üdőkbe, közönséges eledelül is, legalább a szükölködőknek szolgálhatnak. — Egy Ezstendei 555 Holdakbúl álló vágás erdőben, ha annak hosszát 740 Széleségét pedig 540 ölnyinek teszszük; annak tsak környös körül a szélein két, vagy három sorba könnyen elfér 200: gyümölcstfa; a 50 esztendei vágások körül pedig, azok nyílásain, avagy úttyain, 60,000 gyümölcstfa; mennyi ember érheti meg, ennyi fának gyümölcstével? és meddig enyhítheti éhségét szük üdőben? ha egy véka jó fajta gyümölcstért tsak egy forintot adnának; minden ellen mondás nélkül: 60 000 forint jövedelmet hoznának bé annyi gyümölcst fáink esztendönként.

A múlt Öszön 274 Kass Alma jött a Tisza hátrúl Szeged Várossába; ezek közül,

általjába vévén fáján kívül, megadtak mind-egyikért 100 forintokat, 's így öszveséggel: ezen veszendő gyümölsért, mint egy 27,000 forintokat fizettek ki kofáink, és a' Vidékiek elvitték Városunkból. — Ezen veszendő, és héjába való gyümölsért mondom! mellyet mi, ha tsak emeliteni akarnánk is még eddig zsibadozó lábainkat, annyit könnyen, vagy talám háromszor is többet természetnénk; többel és jobbal szolgálhatnánk mind magunknak mind másoknak; már tsak: ezen tekintetben is, melly nevezetessen Gazdagíthatnánk Nemes Városunkat?

Ezen tekintetre való nézve: hogy a mi újjonnan ültetendő Erdőnkben, a jó fajta gyümöls fáknak is helye légyen; hogy azoknak nevezetes szaporítása érzéketlenül, és minden teher nélkül eszközöltetődjön; ha ezen Javaslásban elő adandó siványoknak Hóldját szokás szerént való nagyságúnak, 1200 Tér ölnyinek; a szaporán nevelkedő, tűzre és épületre való vad fával bé ültetendő Erdei Holdnak nagyságát pedig, kerek szám szerént 1000 Tér ölnyinek határozom; így: minden eladandó Hold siványságnak $\frac{1}{6}$ része, az az: 200 Tér öll (hogy rész szerént a gyümöls; rész szerént pedig, és nevezetessen a nálunk még ritka, és kemény fák és tsemeték szaporítására, az Erdőbe elegendő hely maradjon) addig legalább a következő számvetésekben kihagyatni gondoltatodjon,

méglen javasolásomnak helyyes, vagy helyyitlen volta, vizsgálás alá vétetődvn, az abban öszve szerkeztetett képzeletek, óhajtásom szerént, meggyőzőleg kinyilhatnak.

9-szer: *Még valami Nemzö kereskedésnek, vagy nevezetes mesterségnek ágátis kinyújthattya.* A bövség, vagy a szükség az, mellyek az embereket arra ébresztik fel, hogy állapotyukon segítsenek; akár mellyiket tekintyük meg, mindenik arra kényszerit bennünket, hogy új mesterséget, új tudományt, új kereskedést találjunk fel, mellyek által legalább szükségéinket, tulajdonink mennyisége egy arányú mértékének tsilapotjába helyyheztessük. — Nékünk bövségünk van a Siványban, nagy szükségünk ellenben, a fa és mind azon dolgokban a mellyek a fának külömbféleségébül, és elegendőségebül származtatnak; ha egy újjonnan ültetendő Erdőnek alkalmazosságával, egy úttal, azon gondolatnak végre hajtására is vetemedünk, hogy: fontolóra vévén tüzi, és épületre való szükséges fáinknak mennyiségét, hogy azoknak sokaságuk miatt áruk lejjebb neszáljon valamikor, fölösleg való földünk lévén, helyyet adunk azon fák, és tsemeték nemeinek is, mellyek, vagy a Kereskedést, vagy a mesterséget, vagy pedig a mezei Gazdaságot előmozdittyák; avval: nem hogy vesztenénk valamit; hanem különös üdö kezdetét (Epo-

cháját) tsinálnánk jobbra vált állapotunknak! sok Mesterségek, 's tudományok vagynak, mellyek még magvukban lévén, egyedül tsak az emberi természet (Genie) várják valóságba való hozásukra! Minden okos teremtésnek azon kell lenni: hogy rendeltetésének fölséges tzeljét mentül méltóságossabban elérje; és azon titkoknak kinyilatkoztatására törekedni; mellyeket eddig, az üdönek folyamattya, a környülállások, és a bátortalanság vastag homályal béborítva, előttünk eltakartak! — Ezeket előre botsajtván, azt jegyzem meg, hogy: a mi Erdőültetésünkben, különös figyelmetességet érdemlénének azon fák is, mellyek némelly mesterségek üzésére különössön szükségesek; úgymint p. o. a mellyeknek héjjával, ágával, levelével, vagy gyümölsével, a bőrök, 's más egyéb Jószágok festésében, vagy készítésében szoktak élni. — Lám! tsak az egy Etzet fának (Skumpia) szaporitása, és tsak annyira való természetése, hogy a Városunkban esztendőnként elkelő Kordoványnak elkészítésére elegendő légyen, melly nevezetes hasznot hajtana, és melly temérdek pénzt megtartana Nemes Városunk birtokában? ezen tsekély számvetésből kitettségik hogy: 50 ezer emberből álló Lakossaink lévén, ha azok általjában tsak 2 forint árrú Kordovány Tsizrát szaggatnak is el, már 60 ezer forintokat kintelenitetünk kiadni esz-

tendőnként, ezen elmellőzhetetlen szükségünkre; 's ennyivel gazdagittyuk, az Oláh, és Török Ország', tsak ezen dologban is nálunk előbb felébredt Lakosságait! — pedig: ezen Etzet fát (Skumpiat) a mi földjeink igen könnyen megtermenék, 's általa, melly sok Mester emberek támadnának kebelünkben! 's a kereskedésnek, melly nevezetes ágát állitnánk föll! annyival inkább: mivel feles számú juhaink vannak; 's ketskéink, (ha erdeink fognak lenni) elegendők lehetnének.

Az Eperjfákat is lehetne ezen Erdőkben szaporítani, nem tsak azért, hogy azok szinte olly frissen nyölnek, mint a Nyár, 's Füz fák, és ezekhez hasonló módon őket botolni is lehet; hanem hogy: lehulló leveleikkel, 's fiattal sarjadzásaikkal, főképp a jobb féle juhok gyapjainak finomitására, minden féle legelő mezőt fellül haladnak; tudják ezt a Spanyolok, 's ők azok egyedül, a kik e végre Eperjfából egész Erdőket tartanak; 's azoknak jövedelmét, Europa' más Nemzetei által, a gyapjú árával együtt fizettetik. Nem szóllok arról: hogy a' fehér Eperjfák hejjából, valamint a' Kenderből, sok helyeken kötelet, vásznot, gyóltot is tsinálnak, a Selyem termesztésnek ezen fák szaporításából való előmeneteléről sem emlitek semmit is, mert azt tudom; méglen a' népesedés nagysága főképp' az Alföldön a föld terjedtségével

vel egy ollyatén arányuságban, mint az p. o. Olasz Országban van, nem léssen; addig arra igen keveset építhetünk. — Mivel azonban a jelen való környül állások egy tartós békességgel, 's ez által a bőv' földön a népesevésnek kimondhatatlan szaporodásával nem ok nélkül biztatgatnak; hogy kedves maradékink legalább ezen egy féle élelem megszerzésében is valami hátra maradást valamikor ne szenvedjenek; sőt: hogy annak könnyű keresete modjának általunk palántáltatott magva, örökös állandoságra még szemeink előtt kitsirádzon; aztat tudom Tek. Nemes Tanáts is, valamint a mostani, úgy Nemes Városunknak következő Lakóssai szerentsés, és bóldog állapotjáról való szokott gondoskodása szerént megkivánnya, hogy: ezen Erdő ültetés alkalmazóságával, a föllyebb említett okokra nézve, az Eperjfák szaporítása is különös tekintetbe vétetödjön. Sokat fog ez a dolog valaha tenni! és valamint hogy mi áldjuk eleinket olly gondolkodásuk, és bóldog állapotban való helyheztetésünk íránt való szorgalmatosságuk modjáért; úgy: miis számot tarthatunk, mind azon tiszteletre, mellyel a jóltévök érdemünk szerént, a legkésőbb üdökig maradékaiktól szoktak illetetni.

10-szer: *Állandóságával egy örökké való jövedelem Gazdag kútforrásának birtokába hely-*

hezeti Lakósinkat, Városunkat. Az Erdők, az Emberek származásával egy üdejük, 's olyanok azok a föld színén, mint az Ember testén a szőrök; mellyek akár miként nyestessenek, vágatassanak, tsak ugyan mindenkoron helyre nyölnek, ne tartsunk az Erdők vénségétül semmit is; mert: ha önként kidüllis egynehány fa belőlök, a Tavasi napok által, minden esztendőben megiffittatván a föld; azokat, a gondos természet önként vagy magjárúl, vagy gyökeréről helyre állítja. — Nem kell tehát nékünk többször tsak egyszer Erdőt ültetni; tsak egyszer költünk arra, egyszer adván meg mind a földnek, mind az ültetésnek az árát, ingyen birjuk örökké azon jószágot, mellynek haszna, minden esztendőben annyira megy, közel, mint a mennyiben teltt a költsége. — Mitsoda Jószágot lehet ennél jobbat jövedelmesebbet kigondolni? a mellynek tudniillik minden költség nélkül állandobb, és gyökeresebb haszna légyen? és mellyik az, a mellynek birtokához óltsobban, vagy könnyebben juthat az ember? ki kívánhat gazdagabb kút fórrást, mint azt, a mellyből egy edényt mindig tele lehet meríteni? nem fognak azok soha megszomjúhozni, a kik azon edényt markokba szorithatták! így: hogy valaha még maradékunk se szenvedjen ebbéli nyomorúságot; azon legyünk, minden kigondolható erővel mostanában, hogy:

ezen éltető módot, mentül előbb végre hajtsuk, és tulajdonunká megszerezziük.

Ha valaki mind ezekre azt mondaná, hogy: a Szegedi Siványok talám nem is termének meg a fákat? aztat, azonküldöttségnek jelentése elolvasására igazitom, melly a Tek. Nemes Tanátsnak a múlt esztendőben, Oktober 16-dik napján történt végezése szerént, a Siványokon ültettetett Erdők mivoltának megvizsgálására kiküldettetett; mellyet ide is ragasztok B betű alatt, ha ez nem elég; tulajdon szemeivel tekintse meg ültetés Érdeinket, és tsudálya!

Az eddig mondottakból által látni való az, hogy: Szeged Várossa mostanában hasznossabb dolgot nem tselekedhet, mint ha, az ő minden haszontalan, és kártévő Sivány Homokjait eladja; közönséges költséggel béülteteti; és az azokon származandó Erdőket helyes gondviselés alatt fogja tartatni. — Hogy azomban mind ezeket módossan végbe vihesse szükségesnek láttszik:

Elsőbben az: mivel ezen Sivány Homokságok általlyában véve Szeged Várossáé, az az édes mindnyájunkké; hogy: az azon újjonnan ültetendő Erdőben, minden Szegedi Birtokosnak, ha éppenségessen nem egy for-

mán is, de tsak ugyan része legyen, és ha nem többet, minden legkisebb ház birtokos annyit váltson magának, hogy minden esztendőre legalább 10 fa ültetődjön számára; ez igen kevés költségbe kerül, mivel az ekkorra Erdötskét váltó Birtokos első esztendőben mint egy 62 pénzt, a másodikban kevesebbet, az últolsó 30-dik esztendőbe 56 pénzt, öszveséggel pedig 50 esztendeig 17 forintot 67 pénzt fizet; — 's már akkor 50 helyeken öszvességgel 500 fábúl álló Erdötskének lésszen birtókában, és így: minden esztendőben ha egyet sem irtott ki, levághat belőle 10 fát a maga számára. Ennyi pénznél egyebet semmit sem fizet, sem a földért, sem az ültetésért; sem a gondviselésért; mivel ezek már mind belé vagynak tudva a költségbe, a mint azt a 4-dik Tábla kimutattya.

Másodszor: Az azomban nem jól esne, ha hogy némellyek mostanában sok Hóldakat felfognának kedvük szerént, és ez által másokat ezen Erdő Birtokból kiszorítanának, vagy hogy: öszve vegyék maguknak az egész Erdőt, 's úgy végre maguk legyenek a Vársárban. Erre talám hasznos volna abban megállapodni, hogy egy ház helyre esztendőnként több erdőtt egy hóldnál felfogni ne legyen szabad; és hogy a ház helyeket mindig Erdőkkel egygyütt kellessék eladni.

Harmadszor: Mivel mindazonáltal nem tudhatni kinek kinek akarattját; ezen szándékot a Tek. Nemes Tanátsnak kihírdetni, és hogy sohase panaszolkodhassan senki is az iránt: hogy ezen hasznos rendelés véle nem közöltetett; azt mindenik lakósnak írásban tudtára adni, és az iránt feleletét írni venni, legjobb volna; így: a kik bizonyos idő alatt ezen feltétel végre hajtásának segítségére ajánlandják, és felirattják magukat; azok szabadon fogjanak fel 50 esztendőre átallyában egy Holdat, kettőt, hármat, tízet, húszat a mennyit tudni illik akarnak Erdőnek, a kik pedig meg nem jelennek; azokra legalább 10 fát minden esztendőre úgy is reájok lehetne irattatni, mivel: az Elöljáróknak a jót, erővel is el lehet fogadtatni az alatok valókkal.

Negyedszer: Mind öszveséggel, a különös haszon vételre föl fogott Siványoknak esztendőnként 555 1/2 Holdakat; 50 esztendőre pedig 10,000 Holdakat kell tenni; 's ezen szám; és az esztendőnként kinek kinek fizetendő adója mennyisége szerint a föl fogást is alkalmaztatni szükséges lészen.

Ötödször: A kik minden esztendei vágásra egy egész Holdat fognak föl, azoknak vagy nyíl, vagy sor által kimutatodjon minden esztendőben a maguk birtoka, a kik

pedig kevesebbet fognak fel, azok, vagy a házok Soraiként, vagy az Attyafiság öszve állása, vagy pedig különös választás szerént, annyin álljanak öszve; a mennyinek birto-kaik mekkorasága, az egész Holdak számá-ra kimégyen; 's így jöhetnek azután ök is nyilak alá.

Hatodszor: A Fizetés ezen földekért, minden esztendőben előre, és pediglen leg-későbbben két Karátsony közt történnyen meg; a ki ekkor le nem teszi az ötöt illető részt, az annak esztendeig való Interesét is lefogja fizetni, a ki ekkor sem akkor fizetni, tör-vényes móddal fog kényszeritödni; — Men-nyit fizessen kiki akár fa szám, akár Hold szám szerént, azt az 4-dik és 5-dik Tábla ki-mutattya.

Hetedszer: Azt még megjegyezni szüksé-ges, hogy: noha a Nemes Várostúl által a-dandó egy Hold föld 1200 Tér ölekbül álljon, itt mind azon által ez Erdő föld térségének nagyságába tsak 1000 tér öl vétetödik számba, a többi, a mint föntis említödött kimarad a gyümölts, nem külömben a ritka, és ke-mény fák nemeinek, 's hasznos tsemetéknek szaparítására, az útakra, mesgyékre, 's a t. 's így: mivel minden tér ölre 1 fa ültetödik a Siványba, ha valaki ezer fát akar maga számára esztendőnként ültettetni, vagy pe-dig azt mondja, hogy: egy Hold föld ültetödjön

bé számára, az mind egy! tetszésére hagyattatik akár kinek; mert: a Holdanként való föld felfogás szerént, szinte úgy öszve lehet az apró birtokosokat szerkesztetni, mint a fák száma szerént való felfogással p. o. a kik 5 fa ültetését

akarják, azok: — 200 lesznek 1 Holdra. a kik 10 fa ültetést

akarnak maguknak 100 ddtó. ddtó. a kik 100 fa ültetést

akarnak maguknak 10 ddtó. ddtó. a kik végre 1000 fa ül-

tetést akarnak, magok lesznek 1 Holdra.

Mivel mindenütt, a hol az Erdőknek legnagyobb hasznát szokták venni; azokat bizonyos számú esztendei vágásokra osztják fel; a kemény fa Erdőket t. i. 80; vagy 100 Esztendőkre, a vagy darabokra; a Lágýfa Erdőket pedig, ki mitsodás, 20, 50, 40 esztendőkre, vagy darabokra; hogy t. i. minden esztendőben egy egy darabot levágván, 80 vagy 100 esztendő alatt vágattasson le, a kemény fa Erdő, mind egészen; 's akkor, a midőn az útolso darab levágotódik, már az az Erdő, melly legelőbb levágotatódott száz esztendős fog lenni; és az másodszori levágásra ismét alkalmas. Úgy kellek ezen mi újjonnan ültetendő, és 10 ezer Holdakból állandó különös Erdőnkül is gondolkodni; — t. i. minekutánna már arra határoztuk meg magunkat, hogy esztendőnként

555 $1/3$ rész Holdat ültetessünk bé, így: a 10 ezer Holdakból álló Siványságokat, 50 esztendők alatt fogjuk beültetni; a mikor is: az utolsó esztendőben, már az első ültetés 50 esztendős lévén a levágásra alkalmatossá fog lenni; 's ebből pedig a következik; hogy: mivel minden Lakós számára minden esztendőben annyi fa, vagy annyi föld ültetődik bé, a mennyiért való fizetést kiki magára felvált; az Erdő ültetés pedig, sorba menvén minden esztendőben új darabok ültettetnek bé; természetes az, hogy: minden lakósnak 50 darabba fog lenni az Erdője. Ez nem is lehet különben; mivel ha kinek kinek az ő 50 esztendei része, egy darabban adódna ki; egyik birtokos egy helyen vagdálná ki a fáját, másik másik helyen; egyik egyszer több fát kivágna, mint sem az azon esztendei vágás megkivánná; a másik pedig kevesebbet; e szerént a sarjadzó Erdők össze keverednek a fiatal Erdőkkel; valamint szintén a vénekkel is, így: a tilos Erdő, a föl szabaditattal együtt volna; a mi meg nem eshetik nagy kár nélkül. Sokkal hamarább elpusztúlnának akkor minden Erdőink; mint mi azokat felépítettük; nem érnénk el azt a Tzél, a mellyhez törekedünk; és nem hűszhatnánk azt a hasznot, mellyet egy jól rendbe szedett Erdő művelés szokot szülni. — Miképp lehetne azomban

ezen Erdő részeket 50-nál kevesebb helyeken bírni, azt alább megfogjuk látni.

Azon éppen semmit sem kell törekednünk, hogy: hogy? 's mi móddal lehet azon szörnyű Siványságot Erdökké változtatni? mert azt igen könnyen, és valóban, egy érezhetetlen költséggel megtehetjük. Úgy kell ezen dologról képzelődnünk, mint p. o. a Tű tsinálásról; eliszonyodunk ugyan, ha azt feszegetjük, hogy: kik tsinálhatnak annyi tűt? és hogy adhatták olly óltson? Mivel mi egy hétig se tudnánk egyet megtsinálni, és még is fel se vesszük, ha elvesztyük, eltörjük, vagy elhannyuk! — Valamint hogy, a Tű tsinálásnak olly mesteri vagynak, hogy egygyetlen egy ember, egy nap, olly hosszú értz fonalat tsinálhat, mellyből 120 ezer tű kitelik; a másik ember (az értz fonál daraboló) elmetz egy nap 190 ezret; a 3-dik ember, a tű hegyező, t. illik, mindennap meghegyez 72 ezret; a tetejező, vagy fejező, tsinálhat egy nap fejet legalább 9 ezernek; a papirosba rakó, elrak egy nap 56 ezret, 's a t. 's ezen munkát olly tökéletesen elvégezik, hogy magukis, alig látunk valamelyik papirosba hibás tűt, — szinte vannak már az Erdő ültetésben is olly jártas próbált, és jól megtanított emberek, a kik ezen munkát gyorsan, helyesen, szépen, és foganatoson elvégezik. —

A Kiss-Teleki, és a Tsengelei Erdők ültetése, vólt ezeknek oskolájuk; tapasztalásunkból mondhattuk, hogy: jó kezük legyen; megfogja utánuk a fa mindennütt, pedig tsak Robotba dolgoznak; — és Kiss-Telekiek. — Minden 1200 Szál füz vagy Nyárfa ágak szedésire, tisztítására, vitetésére, és el ültetésére nem szükséges több költség 5 Rforintnál; 's ennyiért egy 1200 tér ölbül álló földet könnyen bélehet ültetni; a mint az az Erdő Inspectornak D. betű alatt ide rekesztett Levele bizonyította.

Arrúl azombán még tsak álmadozni sem kell, hogy minden ember a maga Siványát, a mellyet ezen alkalmatossággal a Nemes Várostúl veszen, maga ültesse bé, mert így: az egész dologból semmi se lenne. Mivel annak éppen a kezdete volna legrosszabb. Hogy járna utánna egy szegény ember annak, hogy minden esztendőben, ő a maga számára 10, 20, 30, vagy száz 's több fiatalt öszve szerezzon; azt két vagy 3, mért földnyire kivigye; 's ott az előtte való végetlen Siványba minden rend, és sor nélkül, akkor, a mikor reá ér, ültesse. Egy embernek kelletik itt az ültetés alkalmatosságával a kormányt tartani; olly, mint a ki azt Kis-Teleken, és Tsengelén intézgette, itt is megtslekszi azt.

Az ültetésben fő vigyázatnak kell lenni (arra 1-ször) Hogy alkalmas föld választatodjon ki. 2-szor) Hogy a föld, és annak helyheztetése természetéhez való fák ültetődjenek bé. 3-szor) Azok is olly sorban, és rendben, hogy egy tekintettel meglehessen olvasni; hány fiatal van bennük, száradt é ki? vagy veszet é el belőlök? 4-szer) Minden Hold földkülönössen kiismértessen. 5ör) Minden 100 Lágyszőlő fából álló sorba legalább tíz kemény fa fiatal ültetődjön most előre, hogy ezek gyökereiről, vagy magvairól üdövel a lágyszőlő fa Erdő kemény fa Erdővé át változzon; ezek az első vágáskor megfognak kémméltetni, ha szaporításra valóok lesznek; hogy úgy jobban gyarapodhassanak. 6-szor) A gyümölcsfák szaporítása iránt, előre szükségességés léssen arról gondoskodni, hogy elegendő vad körtve 's vad alma fiatalak ültettesenek, vagy magvak vettessenek, mellyek, ha lehet minden Holdak végeire; vagy a számúkra kirendelt helyekre elrakattatván, üdö folytával alkalmas óltásokká, és szemzéseké válhassanak.

Megjegyzem még ezt is; hogy: hamarébb is lehet ezen 10 ezer Hold földet 50 esztendőnél béültetni, ha akarjuk; és igazi készülettal fogunk a dologhoz; így: hamarébb vehetnének annak a nyesésből, és irtásból szívárgó hasznát, és hamarébb megsza-

badítanának Legelő Mezeinket is, a Sivány előntésébül származó veszedelemtül. Ezt mindazonáltal a környül állások; a szükséges költségeknek kész vólta; de leginkább azon hivatalbélieknek forró búzgosága fogja meghatározni, a kik ezen nevezetes munka eszközlőinek fognak rendeltetni.

Haszontalan ültetünk mi Erdőt Tek. Nemes Tanáts! ha annak őrzésérül, helyyes gondviselésérül, és egy szembe tűnő gyarapításárül nem gondoskodunk; héjjába vannak minden igyekezeteink, ha azok, elő mozditó, és fön tartó eszközök, és rendelések nélkül szükölködnek; de tsak ugyan, a legjobb rendelések sem viszik a dolgot kivánt tökéletességre, ha tsak azok, a maguk egész erejük szerént, nem tellyesítettnek bé. Az Erdőknek édes Hazánkban való nagy púsztulása, sok törvénynek hozását tette szükségesé; tapasztallyuk is azoknak sikerét ott, a hol Erdők vagynak; de a hol nintsenek, azok erejének foganattya, még merő képzelődés. — Mi, mi helyyest tsak akarunk Erdőt ültetni; azon törvényeknek szeszit életre, és valósággra kell hoznunk; és azonnal a munkálkodásra indítatunk; külömben: legnagyobb iparkodásunk; költségünk, 's fáratságunk mellet is, tsak tartólót aratni kéntelenítettünk. Ezekről való elmélkedést azomban félre tévén.

A mi az Erdők gyarapítását, és gondviselését illeti, a bizonyos, hogy: az leginkább, az okos, ezen dologban tanúlt, és szorgalmatos Tiszt viselőktől: valamint szintén azoknak gondos, munkás, és életre termet alatta valóiktól is füg. — Ezeket megszerezni, tisztéséges tartásukról gondoskodni, 's bennük a buzgoság lelkét, a hálaadatoságnak tapasztalható melegével, virgantz elévenségbe fönt tartani, minden illetén nagy dolgoknak végben vitelében elkerülhetetlenül szükséges; az a változhatatlan sinor mérték, melly szerént, egy tisztéséges hivatalban való Tiszt, maga foglalatosságát egy formán gyakorolhattya; az a fellyebb valóktól származott szives tekintet, mellyre egy kötelességet ditséretessen elvégző Tiszt, méltán számot tarthat, azon hálaadatoságnak reménysége, melly szoros kötelességének határán túl való iparkodása által szerzett haszonnak, illendő megjutalmaztatásából származhat, olly tehetős ösztönök, mellyek: a hivatallal való tökéletes megelégedést; a legsanyarúbb munkák közepette is, a vidám szívet; és a tulajdon jószágába szerentséssen alkalmaztatott gondoskodásból származó megelégedést is fölül haladó tellyes örömet szokták megszerezni. Ezeket megfontolván, kiki által láthattya: hogy ezen, az egész Magyar allföldön nevezetes munkának példás végre hajtására meg-

kivántató Tiszt viselőknék, nem tsak illendő fizetést szükséges lészén kirendelni, hanem azoknak számát is egyszersmind annyira kellett, és olly móddal nevelni, a mint azt ezen nevezetes munkának nagysága, és Nemes Szeged Várossának ezen, a még járatlan úton példa nélkül köröszkül rontani törekedő eltökélt bátorsága megkivánnya. E szerént szükséges lészén.

Elsőbben: Egy Fő Igazgató 1000 forint fizetéssel, és két egész hely földel. Ennek a Fő Tiszt viselőnek a következők lehetnek kötelességei.

a) Érteni kell néki tökéletesen, az Erdész Mesterséget, valamint szintén a kerészséget, és vadászságot is.

b) Minden fertály esztendőben, legalább egyszer, megjárván minden gondviselése alatt lévő Erdőket, 's kint, mind annyiszor, ide haza pedig annyiszor, a mennyiszor szükséges, a Tek. Ns. Tanács által hitelesen kirendelendő két Tanácsbéli Urak, és négy nevezetesebb Erdő Birtokosok jelenlétében, a többi Tiszt társaival és alatta valóival Gyűlést tart: melly alkalmatossággal: felolvastatván előbb minden, az Erdőket illető, és más a Tek. Nemes Tanács által ide útasított Fölsőségi rendelések, 's azok bétellyesítése iránt alkalmatos intézetek tétettétvén; abba minden hibák, károk, veszedelmek, tsapások elővétetnek;

és azok felbőtsültetvén, orvaslásaik módjáról rendelések tétetnek; A Földmérő Rajzolat, és elő adási megvizsgáltatnak; 's a mennyire azok jobbítást kívánnak, megigazítottatnak; ezeknek világos útasítása szerént, a következő Erdei munkák elrendeltetnek, és írásban kiadattatnak, az előbbi holnapbéli munkák számba vétetnek, megvizsgáltatnak; és feljegyeztetnek; a tett költségek, és jövedelmek megvizsgáltatnak; és a kifizetésre, vagy bevételre azok megjeleltetnek, az Erdei pénz szedőnek által adattatnak, az Erdők gyarapítását, és a jövedelmek nagyobbitását illető javaslások felvétetnek, megvizsgáltatnak, a jó gondolatok, és Tanács adások azonnal való végre hajtásokról rendelések tétettetnek; a Tiszt viselők, valamint szintén az alatt valók is, kötelességükön fölül való különös iparkodásaik, némelly apró jövedelmekből, a környül álláshoz képpeszt illendően megjutalmaztatnak, az ellen tévők azomban: hibájukért, tunyaságukért, gondotlanságukért kötelességük elmúlásztásáért (azon fölül: hogy megfizeti kiki a kárt ha valamellyet tett) 1-ször Ugyan szép szóval megintettetnek, de 2-szor helytelen tselekedeteik a jegyző könyvben feljegyeztetnek; 5-szor megis pírongattatnak; — 4-er még hivataljokból, vagy szolgálattyyokból való elbotsájtással is íjesztetnek; és 5-ör, tsak ugyan ha vétkeznek elis eresztettetnek, és: hanem ha, alább

való üress hivatalba, vagy szolgálatba nem állnak, többé bé sem fogadtatnak. Ezt mind azon által tsak az egy esztendő alatt történt hibákra kelletik magyarázni. Ezen büntetés módja akkor is helyt áll, a midőn a Tiszt viselők, vagy az alatt valók, illetlenül egymásra támadnak; egymást a szükség idején nem segítik; ha hogy a hivatalbéli dolgok folytatásába ellent állanak; vagy elhárithatatlan akadályokat tesznek; ha valami különös vétékbe rossz társaságokba magokat avattyák: 's a mások vétékét kész akartva eltagadják; 's a t. de tsak addig illy kegyes, miglen valamelyik a nyilvánosság, törvényes bánás módja alá nem kerül, a melly által ha egyszer érdeme szerént megbüntettetik; itt is hivatalátúl, a vagy szolgálatyátúl azonnal megfosztatik.

Itt vizgáltattnak továbbá a hivatalokra, vagy szolgálatokra felveendő személlyek, kik: minekutánna különös tehetségeiket, tudományaikat, 's érdemeiket írásba bé adják; a két legjobb, és nevezetesebbek közül egyiket, a körül ülők nyilvetés által kiválasztyák, azt a Tek. Nemes Tanátsnak bé mutatván, ott felesküdtettétvén, hivatalában szokás szerént bé is iktattyák; Itt neveztetnek ki a segítő fizetés mellett a vádászatott, kertészséget, vagy Erdészséget tanuló Iffiak, itt vitettnek elő tóvábbá a pénz

sze-

Szedő számadásai; 's bizonyító Leveli hitelességükkel egygyütt; itt vizsgálatnak meg. Az Erdő Birtokosok Jegyző könyvének egyik példánnya a pénz Szedőnek, itt adódik által, a másik pedig az Erdő birtokoknak történt eladásait, vételeit, tseréit elől mutató Jegyző könyvel egygyüt az Erdei Tisztartóság Jegyző könyvéhez ragasztatik. Itt adja elő a Fő Igazgató a maga utazásinak leírását is, és tapasztalásairúl, mindenekezt megtanító számat ad; itt határozódik meg a Tisztartóság valamint szintén a közönséges Erdőkből is eladandó Tüzi vagy Épületre való fák, Rőzsék, Veszszök, Fialatok, 's Gyümölsök mennyisége, 's azoknak ára itt szabattatódik ki, és hitelesen kihirdettetik, 's a t. egy szóval: minden dolgok, a mellyek tsake ezen Erdei Intézetekhez, akkár közelebbbrül, akár meszszebbrül tartoznak, itt vétetnek elő, és irántuk rendelés tétetődik. Minden illetén Erdő Tisztartóság gyűlésének Jegyző könyve, a körül ülöktül alá írva, a maga eredeti valóságában, minden hozzá tartozandó irásokkal egygyütt, a helybe hagyás végett a Tek. Nemes Tanátsnak bémutattatik.

d) Minden esztendőben tartozik a Fő Igazgató a Tek. Nemes Tanáts ajánló levele mellett, az esztendőnek két különböző részeiben választva, egy, akár mellyik más Erdei Tisztal egygyütt két útat tenni; 's

ollyatén helyekre, vagy Uradalmokba menni, a hol az Erdő mivélés különös gondal, mesterséggel, tudománnyal, és jövedelemmel gyakoroltatik; ottan, nem tsak vizsgálódni, tudakozódni, hanem; valóságossan, és értelmessen tapasztalni is kellett néki, az oda való Erdők ültetésének, gyarapításának, gondviselésének, mivélésének, és haszna vevésének módját: tartozik továbbá, nem tsak a föld, hanem a fák nemeiről, természeteiről, és különös hasznairól is, mellyek akár a gazdaság, akár a kereskedés, akár pedig a mesterségek elő mozditására tzeolznak, okossan értekezni; azon tárgyakat, mellyek Szeged Várossában hasznossan alkalmaztathatók, különössen kifürkészni; egy szóval: minden tekintetre méltó észre vételeket szerezni, azokat feljegyezni, és irántuk ide haza a Gyűlésnek irásban tökéletes jelentést tenni; egy úttal: az épületekre alkalmas, valami különös mesterségre szükséges, avagy: a gazdaságra, és kereskedeésre igen használatos tsemeték, 's fák magvairól, fiataljokról, a jó fajta téli, 's más gyümölts fák óltani, szemzeni való ágáról; szintén úgy; a hasznos füvekről, gombákról, de még üdővel: az Erdei vadakról is kellett néki gondoskodni, azokat kijegyezni, róllok rendeléseket tenni; a mit lehet magával elhozni, a mit pedig nem, akkor,

a mikor szükséges, az Erdész által elhozatni.

e) Tulajdon fizetésébül tartozik egy szolgát is az Erdei Tisztartóság számára magánál tartani.

f) Az Erdőbül való üzeneteket, (rapport) ő fogadja el minden Vasárnap, máskor is ő hozzája kelletik legelőbb vinni, hogy azokat tulajdon jegyzésével megbövitve, a többi Tisztekkel közölhesse, ő adja ki szükséges Parantsolatokat, 's a kéttséges dolgokban, ha hirtelen kívántatik maga, vagy más Tisztársával együtt ő ad útasítást, és a pénz Tárral a következő gyűlés idejeig, minden különös esetekben 12 forintig parantsolhat.

Mivel pedig ezen Erdei Fő-Igazgatóság legelő Hivatal légyen ezen intézetben; 's annak szerentsés munkálkodása, leginkább ezen Hivatalt viselő Személynek okos találmányai, és bölts végre hajtásaitúl függjön, következőképpen: mind a munkáért való felelet, mint pedig annak helyyes vezetésébül származó ditsőség őtet érdekellye leginkább, valamint hogy: minden utánna való Tisztek szoros kötelességében állani fog, ő néki, minden hivatalt illető dolgokban; a fent említett büntetések terhe alatt egész engedelmességgel lenni; úgy ő is köteles lé-

melly nem tsak éllesztő ereje, hanem valóságos lelke minden nagyobbra tzelozó Intézetnek, maga leghathatossabb valóságában, föntartani; 's ennek tökéletes eszközölhetése végett, önnön józan, és példás maga viselésével; szorgalmatos igyekezetével, a rendelések' pontos bétellyesítésével; szelid, de a foglalatosságra búzditó parantsolásaival; igaz, és senkit meg nem sértő tselekedetével; egy szóval: egy szeretetre, tiszteletre, és meghálálásra méltó törekedésével magának mindenek előtt nem tsak betsületet, hanem illendő tekintetet is érdemelni.

Másodszer: Egy Földmérő 500 forint fizetéssel, és egy egész hely földdel, ennek a kötelességei ezekben határozatnak meg leginkább.

a) Mind azon Siványságokat, mellyek mostanában ezen Erdő ültetésre elszánattak, igazán, valóságos fekvéseit, és helyheztetésük szerént fölmérjen; és azokrúl egy közönséges rajzolatot készitsen, hogy abbúl: nem tsak a Siványok nagysága, hanem: egymással való öszve kaptsolása; erre: vagy amarra való nagyobb, vagy kisebb terjedése kiláttzattasson; hogy így: az által az Esztendönként való ültetések sorba való vétele, gazdaságos öszve köttetése; és hasznos örzése módja és egyszerre szembe tüntettessen.

b) Ezen közönséges rajzolat elő adása szerént, a minden esztendőben béültetendő Siványságot újra mérje föl, annak környülétét határozza ki, ossza fel egészen Holdakra, és pedig mind külön külön darabokra; határozza ki abba a Tsöszház helyét; az utakat: árkokat; jegyezze meg a dombos, és lapányos helyeket; egyet értőleg az Erdészszel, mutassa ki a gyümölts fák, a vad fák helyeit; a Tisztek számára szántani, és így 3 vagy 4 esztendő múlva, az Erdei vad fa magok vetésére, ültetésére való tájjékokat határozza körül; arról is gondolkodjon legfőképpen, hogy: az ilyen, esztendönként való ültetés Erdő, a következő esztendőbéli ültetések soraival, rendjével kedvessen össze illettelve légyen; úgy alkalmaztassa továbbá a Dülök sorait, hogy ha nem minden birtokosnak is, legalább az egész Hold birtokossainak két esztendőbéli Erdötskéjük egymás mellé jusson; hogy így: nagyobbatska lévén egy helyen egynémelyek birtoka gyakrabban meglátogassák azt; jobban hasznát vehessék tulajdonaiknak; e szerént: az Örzök, vagy Tsöszök is, a szorgalmatos vigyázatra jobban fölébresztetődjenek.

Ezen munkárúl való kész Rajzolat; a Tisztartosági Gyűlésben megvisg áltatván, minekutánna jóvá hagyattatott, v agy megigazittat ott volna; az az Erdésznek, egy vi-

lágossitással mássába által adódik; ki is az a szerént már kitsinált huzadék, dülök, utak, 's árkok helyei közt, a meghagyott mód szerént ültetését elvégzi. Minekutánna pedig a nyilazás által való Erdő osztás megtörténik; akkor: az Erdő Birtokok Jegyző könyvét is elkészíti a Földmérő, mellyben, rendszerént minden birtokosok név számait, neveit, a birtokok megkoraságát, bele ültettetett fáknak számát, fajtáját, helyét, a vigyázó Tsösznek felmondása szerént, az Erdésznek jelenlétiben följegyzí, 's azt azokkal alá iratva, az elő fordulható visgálatok helyes elő vétele véget a Tisztartóság gyűlésének benyújtja.

e) Az eladások, vevések, és tserélések által irassa véget ezen Erdő Birtokok említett Jegyző könyvét a Földmérő olly formán módosittya, hogy abban mindeneket értelmessen kitehessen, és minden változásokat keveredés nélkül mások nevére által irhasson; egy úttal azomban: ezen Erdő Birtokok Jegyző könyvén kívül, mellybül azt tudhatni meg, hogy ez, vagy amaz darab Erdőnek, a béültetés idejétül fogva kik vóltanak, és kik legyenek most Birtokosai? a föld birtokosok könyvét is, mellybül nyilvánságossan kitettzen az, hogy: ki mennyi Erdőt, hány helyeken, és hol birjon? mit tartozik fizetni érettük minden esztendőben? hogy t. i. abbúl a pénz Szedő is minden Bir-

tokosnak egész tartozását megtudhassa, és a szerént béis szedhesse, minden esztendőben hiba nélkül elkészíteni, és azt az Erdei Tiszt tartóság gyűlésinek át adni köteles lészen.

f) Mind a kár tételek, hibák; mind pedig a Földözások vizsgálásakor, és öszve írásakor, mindenkor jelen lészen; ő fogja annak jegyzékét megtsinálni, és az Erdészszel, és a Vadászszal, vagy Tsöszszel alá iratni. A Földözások jegyzéke, a Birtokok, és a Birtokokban lévő fák soraiként fog fölirattatni; de tsak az ültetés Erdőnek második esztendejében, a megnyesés után. Ha valahol az tapasztaltatik, hogy némelly helyeken ez, vagy amaz féle fa nem foganszik meg, azt, és más hasonló eseteket is különös jegyzésbe kell venni, hogy az illyetén héjjánoságok, jó moddal a Tiszttartóság gyűlésében eligazitodhassanak; és vagy másik helyen, vagy a' következő esztendőben helyre pótolathassanak.

Ha az Erdőket úgy tekintyük, mint a Gazdaságnak egy haszon hajtó ágát, e szerént: mind egy, a Fák, akár mitsoda rendetlenül öszve vissza legyenek helyheztetve; ha pedig: a szerént akarjuk nézni, mint a nyugalomnak, mulattságnak, és gyönyörűségnek helyét; úgy szükséges, hogy az abban lévő fák valami rendben, vagy sorban lévő rendetlenségben; vagy pedig olly ki-

tettség változtatásokban tűnnyenek a szem elejébe, mellyek annak bizonyos, és érezhető kellemetességeket szüljenek. — Ekkor egy úttal, az Erdő nem csak hasznos, hanem szép is lesz. — Az illetén szépséget, egy újjonnanültetendő Erdőben annál könnyebb eszközteni, mentül inkább akarattýára, és jó izlésére vagyon valakinek az bizattatva: hogy egy fát ide, másikat amoda; ide ezen féle amoda más fajtákat ültethet bé. — Hogy ezen tzelt, a Szegedi Siványokon ültetendő Erdőkben, könnyen ellehet érni, az onnét által látható, mivel: minden esztendőben az ültetendő Erdőnek rajzolatya elkészítetvén; abban a fák sorai, külömbféle nemei, az utak, ösvények, tsapások, dülök, árkok, irányozati; úgy intéztetődhetnek el, a mint tsak azokat a Téréségnek helyheztetése szerént, a vizsgálódó szemnek, és az által gyönyörúséget vadászó tsendes elmének kényes izléseinkivánhattýák. Ha ezen intézet is zsinor mértékül tétettetik föl a munkálkodó Földmérőnek; úgy ő néki képzelődéseit mingyárt legelőre, annyira megkelletik erőltetni, hogy azt a nagy szépségű, és 10,000 holdakra terjedő, Erdőt, a Szegedi közel 50,000-nyi Hold Legelő Mezőben, a Siványok tetejére olly moddal helyheztettesse, hogy annak minden részeinek tetszetős rendjei, helyes öszve szerkeztetései, és egy módos egymástól való függéssei, ne tsak

azonnal a szembe tűnnyenek, hanem egyszersmind egy tökéletes, és egész szép Erdőnek alkótására, eleitül fogva szélezzanak. — Melly újj, 's kellemetes tekintetek támadnak így a Szegedi Pusztákon? az a kietlen vadság, melly mind eddig még birtokainkon Uralkodik, és a mellytül való irtózásunk miatt ritkán méltoztatunk annak tsak megtekintésére is — megszelédülvén valahára, tellyes gyönyörűséggel fog gyakran ápolgatni vig ölében, kellemetes szépségével ketsegtetvén, a Városi lármát sokszor elfogja velünk hagyattatni; 's külömbféle mulattságokba visz; és azokat, minekutánna tsordúltig érezteti velünk, a legéltetőbb levegővel itat; virágokra vetett árnyékaiban, újj erő vételére, a szépen éneklő madarak gyönyörű zengedezéseik közt legédesebb álomba szenderit; és a midőn a természetnek minden adományaival tetézve megvendégel bennünket, értésünkre fogja egy úttal adni azt is: hogy ezen jó teteménynek legfőbb eszközi Szeged Várossának mostani előjárói voltak légyen. — Ha annyiba kerül egy tsupán tsak hasznos Erdőnek ültetése, mint egy hasznosnak, de egyszersmind szépnek is; úgy azt tartom, hogy: jobb egy úttal így ültetni az Erdőt, mert akkor, nem tsak az erszénynek, hanem az érzékenységnek is vagyon mivel mulatni való, e szerént reménylem mások is, hogy gondolkodnak.

Harmadszor: Egy Erdész hasonlóképpen 500 forint esztendei fizetéssel, és egy egész hely földel. Ennek foglalatosságai legfőképpen a következők fognak lenni.

a) Akkor, a midőn az Erdei Tisztartóság gyűlésében helybe hagyott rajzolat szerint, a Földmérő, az esztendőnként ültetendő Erdőnek való Siványságot kihatározza; Dülökre 's Holdakra feloszttya, kijegyezi, jelen és segittségére kelletik lenni, hogy ezen alkalmatossággal, a midőn tudniillik a kész Rajzolat a föld színén kitsinálódik, annak tökéletes képezetét magának megszerezze.

b) Az ültetendő fiatalokat, 's vesszőket, annak idejében kiválogatva megszedesse, 's jó helyen tartsa.

c) Az ültetést maga jelenlétében vigye véghez, 's azon legyen, hogy a munkások se a jó dolgozásnak színe alatt ne heverjenek; se pedig a hamarkodás miatt rosszúl ne munkálkodjanak.

d) A fák különbféle nemeit, a mint a Rajzolat kimutattya azon szerint ültesse el, valamint szintén a gyümölts, és vad fák magvait is ott vetesse bé, a hol helybe hagyva kimutattatott.

e) Az árkokat, a kijelelt irányozat szerint rendessen ásattassa.

f) Az ültetésekert kerítő eleven fonyott sövényeket, különös gondal, és vigyázattal tsináltassa.

g) Valamint a fa ültetés, szintén úgy a fa nyesés, és tisztítás módjára is megtanítsa embereit; hibáikat, ha tesznek, azonnal megigazíttassa; vagy hogy többé ne tehessenek, vigyázó szemmel kövesse őket mindenütt.

h) Munkásait minden nap számba vegye, azokról jegyző könyvet tartson; hogy így hitellessen előadhassa azoknak napszámjait a következő kifizetésre.

i) Az ültetés Erdőket minden két hétben egyszer megjárja, a hol lehet valamivel segíteni, p. o. a hol a szelek rohannó erejökkel a Siványokat fölszaggattyák, ott széna vagy szalma kötelekkel azokat leszegeztesse? gallyokkal, vagy poszmattal befödöztesse; a hol a magrút kelő gyenge tsirázványok a hévségtől, szomjúságtól, hidegtől, vagy nyúlaktól üldöztetnek, ott árnyékkal, vízzel, takarással, békötözéssel, kenyéssel, vagy akár mi más móddal segítségükre legyen.

k) A fölserdült Erdőket minden hólnapha egyszer megvizsgálja, a benne talált hibákat följegyezze, és azokat a következő ősz végén azonnal megigazíttassa, és hasonló idejű, és fajtájú fával helyre pótolja.

l) A fölzsabadult, és legelőnek szolgáló Erdőket végre minden fertály esztendőben nézze meg, ezekbe is a maga tapasztal-

lásait jegyezze fel, és az Erdei Tisztartóság gyűlésének nyújtsa bé.

m) A kártételek, hibák, és földozások vizsgálását, a Földmérővel, Vadászszel, és vigyázó Tsöszszel együtt fogja tenni; és annak Jegyzékét alá írni; valamint szintén: azon Jegyző könyvet is, melly az elvégzett ültetés, és Erdő kiosztás után minden Birtokosnak Erdő birtoka mi vóltárúl készültt, tartozik alá irásával meghitelesíteni.

n) Az irtások, és fa vágások, az ő hírével fognak megtörténni; ne hogy valamely Erdő Birtokos, önnön magának tudatlanságbúl kárt tsináljon; ő fogja kiműtatni, mellyik fákat, és hányat lehet kiirtani, vagy levágni minden esztendőben.

o) A vadfa fiatalok, magvak jó fajta téli gyümölts ágak utánna való járása, és elhozatása, a mennyire azt az Igazgató útazásai alkalmatosságával meg nem tehetette, az ő különös kötelessége fog lenni.

p) A vadfa magvak alá való földeknek felszántatása ötöt illeti, valamint szintén: a kész gyümölts fák óltatotása, szemeztetése, sipoltatása; és azoknak illendő üdőben a kimutatott helyekre való elültettetése is.

r) Minden munkáiban, a Vadászoknak, és vigyázó Tsöszöknek segedelmével szabadon élhet, és vélek a hivatalbéli dolgokban mindenkor parantsolhat.

s) Minden esztendőben kétszer t. i. tavaszkor a kifoldoztatott helyekről; és az újonnan béültettetett, fák fiatalok, vesszők, oltások számáról, neméről, valamint szintén a bévetett fa magvak, és földek mennyiségéről; Őszkor pedig: az üdeig már készen lévő erdőkben tett mindenféle munkáknak fogamatossága egész minémüségéről, egy olly világossan kidolgozott Tabellát készíteni, mellyből az esztendők rendje szerént, mindenféle fáknak üdeje, száma, neme, fajtája; és állapotja szembe tűnnyön, és azt a Tisztartóság gyűlésének bényújtani, fő kötelessége légyen.

t) A Tisztartóság, valamint szintén a közönséges Erdőkbe eladandó Fákat, Röszeit, Vesszőket, fiatalokat, 's a t. a vevőknek ő mutattya ki, és ha szükséges azokra alkudozhat is. A gyümölcsök szedetése, és a pálinka, szén, Hamúzsir főzetése, égetése iránt is, ő teszi a rendeléseket, és az Erdőkbe alkalmaztatandó újj mester emberekre vigyázni, fő gondja lészen.

Negyedszer: Egy Pénz Szedő, esztendei 400 forint fizetéssel, ennek a Pénz Tárért való jót állása mellett, kötelessége abban határozódik meg, hogy:

a) Az Erdei Tisztartosság gyűléséből hitellessen kiadott Tábla szerént, minden Erdő birtokostúl, az ötet illető tartózást kész

pénzben, idején koránt előre, az az legfölyebb minden esztendőben, a két Karátszon közt lévő napokra beszedje ebbül.

b) A Nemes Város Kints-Tárát illető részt, azonnal nyugtató levél mellett, adja által.

d) Az Interesseket kifizesse, és esztendőnként annyi Tőke pénzt, a mennyi szükséges, az Igazgató megjegyzése mellett felvegyen; vagy a mennyit vissza fizethet fizessen le.

e) Mind a Tiszteknek, mind az alatta valóknak már megérdemlett fizetéseiket, fertály esztendőnként adja ki.

f) A munkások bérüket, azon Tisztek által tsinált Rovásszerint, a kikkel, vagy a kik parantsolattyából dolgoztak, az Igazgató megjegyzése mellett azonnal kielégittse.

g) Minden esztendő végével, az egész esztendei jövedelmekről, és költségekről szóló számodását, hiteles levelekkel, bėbizonyítva, a Tisztartóság következendő legelső gyűlésében, tisztán leirva, benyűjttsa; és a megvizsgálás alá terjeszsze; melly vizsgálás, minekutánna azon Tisztartóság gyűlésekor kinevezendő 6 nevezetesebb Erdő Birtokeosok által, a gyűlésnek egyik, de nem Erdő Tiszt tagja elő ülése alatt, megtétetett; és ezen küldöttségnek jelentesse, a következendő gyűlésben helyben hagyattott; az a Számadó Tisztel, vagy a maga

mentségére, ha t. i. abba valami nehézségek világosítani valók vólnának; vagy pedig a további való felelet adás terhétül való egész felszabadítása véget közöltetik, amabban az esetben, a mingyárt következő gyűléskor minden kívántató leghitelessebb világosításokkal tartozik arra feleletett adni, hogy a további felelet terhétül azonnal föloldoztasson; külömben: a Tek. Nemes Tanáts Törvényszéke eleibe fog idéztetni, és minden pör patvarkodás nélkül, a' kétséges szerző pénz mennyisége vissza fizetésében marasztatni.

Ötödször: A Jegyző 500 forint esztendei fizetéssel, ennek kötelesége:

a) Az Erdei Tisztartóság gyűlésének végzéseit följegyzeni, és egy rendes, a körül üllök nevük alá irásokkal megerössített hiteles Jegyző Könyvet tartani; abból a közlendőket leirni, és azokat egy Erdészi Irnok által, azokkal, a kiket illet, hitelesen közleni.

b) Egy úttal ezen Erdei Tisztartóság leveles Tárának ő leszen gondviselője.

Hatodszor: A Vadászok 200 forint fizetéssel, és 4 hold földel, ezeknek hogy ha minden 10 esztendő alatt egy rendeltődik közülük, e' leszen a kötelesége.

a) Három Tsösz léssen az ő vigyázatya alatt, és így negyed magával 10 eszten-dőkbe ültetett, Erdőkre visel gondot.

b) Földméréskor, veszső szedéskor, ültetéskor, nyeséskor, favágáskor, egy szóval: minden dolog üdejekor, jelen kelle-tiki lenni, és az Erdésztől kiadatott paran-tolatok szerént munkáltatni; és ha úgy munkálnaké az Emberek, a mint kell? után-nuk nyomossan vizsgálódni.

d) Minden nap ha egyéb folalatosságai engedik tartozik a gondviselése alá bizatta-tott Erdőt megkerülni, annak fájáért, és gyü-möltseiért jót állani.

e) Ő határozza meg a Tsöszök Erdő kerü-léskor, az öszve jöveitek helyét, és ő oszt-tya ki minden hétre azon tzedulákat, mel-lyeket a Tsöszök Erdő kerülésük alkalmato-ságával annak bém bizonyítására tartoznak egymástól föl váltani, hogy ők a gondvise-lésük alá bizattatott erdőt valósággal meg-kerülték. Ezen tzedulákból minden Tsösz ki-ki magáéra minden nap egy különös jegyet, sőt vagy történetett ír fel, és úgy adja a má-siknak által szóval is elbeszéli, mit akar a-zon jeggyel jelenti, ha írást nem tud; ezen tzedulákat minden szombaton öszve szedi, a hibákat föl jegyzi, és hozzá tett észre vé-teleivel az Igazgatónak bém utattya.

f)

f) Ő hoz bé üzeneteket, és visz ki a Tsöszöknek az Igazgatótúl, és a többi Tiszték-túl.

g) Az ő hire, 's engedelme nélkül, egy vigyázó Tsösz se mehet el a' maga állásából, ha tsak valakit helyébe nem hagy; akkor is: előre tudósittatván, vagy egy napra, vagy egy éjtszakára adhat engedelmet; ennek eltávozását mindazonáltal a szomszéd Tsöszöknek a helyt állás véget tudtára kell nékie adnia.

h) A Vadász maga, ha akar egy két napra eltávozni az Erdésztúl kérhet szabadságot; ha egy hétre az Igazgatótúl; mindenkor a zomba maga helyet embert kelletik hagyni az Erdőben.

i) A mi a puskásokra való vigyázatot illeti, abban a Tek. Nemes Tanátsnak rendelkezései fognak Zsinor méretéket szabni; a tilos Erdőkben mindazonáltal a vadászatot mindenféle puskás ember előtt tilalmasnak fogja tartani.

k) Azon esetre; ha némelly vadak, vagy baromfiak fognak a tenyésztetre szereztetni, azokra különös, és szorgalmatos gondja lészen; ha igyekezete, ezen dologban valamint ha másban is, különösen tettik; az erdei Tisztartóság gyűlésében az illendő megjutalmaztatásáért könyöröghet.

l) Az egyet értést a szomszéd vadászszal nap fölkölt nékie tartani, és hogy azt tselekedte, magárúl olly forma tzédulával mint a Tsöszök bizonyítást tenni.

m) Minden újságokat, károkat, változásokat a Vasárnapi üzenettel békelletik nékie mondani, vagy föladni.

n) A 4 Hold földön kívül kert földnek az Vadász ház mellett adódik ki néki még egy föld, mellynek a vetemenyekbül való haszna ugyan tulajdona fog lenni, de a bele ültetett fák, és gyümöltsök (nem lévén szabadsága eladni semmit is) azon kívül a mi tulajdon számára szükséges, az aprójövedelmek közé vétettetnek: Ezen kertet tartozik fölárkolni, és rözse fallal békeríteni,

o) A Gondviselése alatt lévő Tisztartóság Erdejét megnyesetni rözsét béköttetni, és öszve is hordatni segiteni, köteles lészen.

p) A Tisztartósági, és közönséges Erdőkbül az eladásra kijegyzett Fákrül, Rözségrül, Veszökrül fiatalokrül, 's gyümöltsökrül különös számot fog tartani, és azokat a vevőknek hiba nélkül kezekbe beszolgáltattani tartozik.

r) A lehullott gyümöltsök kiégettetése is az ő kötelessége lészen.

Hetedszer: A Tsöszök 100 forint eszteni dei fizetéssel, és 4 Hold földdel, ezeknek kötelességeik.

a) A kerítő árkokat tisztán, és jó állapotban tartani, valamint szinte a Sövények ágait is fonyogatni; és ha valahol rés történt bétsinálni, köteleztetnek.

b) Éjjel nappal mindég tartoznak vigyázni, hogy valami kár valahol ne történjen, és pedig úgy, hogy éjjel legalább egyszer, és nappalis, hanem többször a gondviselésük alá bizattatott Erdőt megkerüljék; a szomszéd Tsöszökkel bizonyos, a Vadász által meghatározott helyen öszve jöjjenek; tzedulát váltsanak; és az azon való jelnek magyarázattyát, mint azon napi történetnek jelét egymásnak elbeszéljék.

d) A Föld mérésakor, veszsző szedésakor; ültetésakor, nyesésakor, fa vágáskor; egy szóval: minden dolog üdejekor jelen kelletik nékiek lenni, és az Erdésztül, vagy Vadásztül kiadott Parantsolatok szerént munkáltatni, a munkásoknak mindenütt nyomokba lenni, és utánuk, hogy jól dolgoznak é? vizsgálódn.

e) Ha valahol a szelek erőt vesznek a Siványon, ott azon helyet széna, vagy szalma kötelekkel tartoznak leszegezni, gallyakkal, vagy poszmattal behordani, a hol a magrúl kelő gyenge tsirázványok az hévségtül, szomjúságtül, hidegtül, vagy nyúlaktül, üldöztetnek, ott árnyékkal; vízzel; takarással, bé kötözéssel, kenyéssel, vagy más valami móddal kelletik néki segittségre jönn.

ni, ha nagyobb a munka, mint hogy azt magok elvégezhetnék, a Vadász által az Erdészt azonnal tudósítani kötelességükben fog állani.

f) Minden gondatlanságukból esett hibákat, a mellynek Urát adni nem tudják, magok fogják ingyen helyre pótolni; a mellynek pedig Urát állittyák, azokat a kártévő által fizetendő bötsü árért megfogják jobbitani.

g) Minden gyümölts fának, jó ágból való oltásáért, szemzéséért, sipolásáért, ültetéséért, kapallásáért, és föl neveléséért, egy garast fognak jutalomul kapni; mellynek egy hármad része első esztendőben, második akkor, mikor helyre ültetődik, harmadik pedig, a midőn első gyümöltsét hozza a fa, ki fog nékik fizetődni, ha többet nevelnek, mint a gondviselésük alatt lévő Erdőre leszen kiszámolva; azoknak az ára egészen ki fog fizetődni egyszerre, valakinek másnak eladni belőlök, egyetlen egyet sem leszen nékik szabad.

h) Ezeknek is az házúknál egy Hold föld kertnek fog kimutatódni, a mellynek egész veteményi hasznát önnön maguk vehetik ugyan, de a benne lévő fák, és azok gyümöltsői (nem lévén szabad nékik eladni semmit is) azon kívül, a mi tulajdon számukra szükséges, az apró jövedelmek közzé vétetnek.

i) Se a Tsöszöknek, se a Vadászoknak ollyatén barom fiakat vagy állatokat nem leszen szabad házuknál tartani, mellyek az Erdőben akár melly kitsiny kárt tehetnének.

k) Az Erdő rontókkal, és púsztitókkal a Tek. Nemes Tanátsnak a törvényeken épültt rendelései szerént fognak bánni.

l) Egy Tsösznek sem szabad a maga állását elhagyni még tsak egy nap, vagy éjjel sem, ha tsak valakit maga helyet nem állit, azt is a Vadász tudtával, vagy engedelmével tselekedheti.

m) Minden Erdő birtokosnak az Erdőben való munkálkodása alkalmatosságával megkell néki jelenni, a mint hogy azok'

n) Tulajdonára; p. o. levágott, vagy öllberakott fájára, rözséjére, gyümölsére, más egyéb jószágára, a felelet terhe alatt köteles leszen vigyázni, és gondot viselni is.

o) A Tisztartóság Erdejét tartozik nyezni, rözséjét kévébe kötni, és egy helyre öszve hordani segiteni.

p) A Tisztartósági; és közönséges Erdőkbul eladott fák, rözsék, fiatalok, vesszők, gyümölsők 's a t. elhordásakor mindenkor jelen leszen.

r) A lehullott, és kiégetni való gyümölsők öszve szedetése az ő gondja leszen:

s) Mind a Tsösznek, mind a Vadásznak élélme könnyebbitése végett, két tehén, és

két ló számára szükséges szénát szabad leszzen az Erdő körül vagy benne kaszálni.

Egy vagy két Iró; ezeknek ugyan semmi állandó fizetésük nem leszzen, hanem ha, különös érdemeikért a Tisztartóság gyűlése, az apró jövedelmekből valamit nékik szán; ez pedig azért rendeltetődik így; hogy: ezen Hivatalra tsak olyan iffiak szánnyák el magokat, a' kik magatúl a természettúl már a fák, kertek, gyümöltsök mivelésére, és a Vadászat kedvellésére formáltattak; hogy így: ő belőlök egyenessen választatódhassanak azon iffiak, a kik segítő fizetés mellett a Vadászatra, Erdőszsége, Kertészsége, és az ezen tudományokhoz szükséges mindenféle munkákra, és mesterségekre a Keszthelyi Georgikumban, vagy Selmetszbányán, vagy pedig Ó Hertzegségének, Hertzeg Eszterházi Miklósnak Uradalmában taníttatni fognak; és hogy üdövel ezen Szegedi Erdei Tisztartóságnak minden Tiszttyei, tsak egyedül, illetén tanúitt, és próbáltt iffiakból szedet-tethessenek,

Ezeknek kötelességét az Igazgató, a ki alatt egyenessen leszzenek, fogja elrendelni; az ugyan: nem fog egyébbül állani, hanem a Jegyző mellett teendő irások elkészítésébül, kiadásábül, és készbeszolgáltatásábül, vagy pedig: más dolog idején, hol a Földmérő,

hol az Erdős, hol pedig a Pénz Szedő mellé segítésül való rendeltetésükből, vagy végre, ha a szükség megkívánja, és az ő tehetségük megengedi, a Tisztek helyet is fognak a hivatal folytatására egy üdeig alkalmaztatódni. A Philosophiát mindazonáltal elkell nekik előbb végezni; és három nyelvet legalább, t. i. Magyart, Deákot, és Németet tudni, tartozni fognak; hogy így: ha választatni fognak, alkalmatossak lehessenek; a fönt említett tudományok tökéletes megtanulására.

Egy *Tanítvány* 200 forint esztendei segítő fizetéssel. Ez minekutánna az Erdei Tisztartóság gyűlésében, az Írók közül kiválasztott; a Tek. Nemes Tanács ajánló levele mellett, vagy a Keszthelyi Georgikumba, vagy a Selmetzi Erdősi Oskolába, vagy pedig az Hertzeg Eszterházi által fölállított Vadász Iskolába elfog küldtetni; s ott a Tanulások üdejét kitölteni különös, és a Szegedi Erdei Tisztartósághoz tartozó kötelességei ezek lesznek.

a) Betsületessen, tisztességessen, és példássan kelletik néki magát viselni, úgy: hogy mind Tanítójának, mind Élöljárójának, mind pedig gazdájának szeretetét, és iránta való hajlandóságát megnyerhesse.

b) *Másodszor*: szorgalmatos Tanulása által magát több tanuló Társai közt megkülönböztetni.

d) Minden Tudományokat, a mellyek a Tanulásra nékie az Oskolában kiadattatnak a szerént, a mint azokat megtanulta, mindég kétszer egy formán leírja, annak egyik példányát, annak békibizonyítására, hogy ő szorgalmatossan tanul, minden héten Postán az Igazgatónak elküldje; a Posta pénz nékie helyre póttoltatván.

e) Minden fél esztendei Próba tételének minémüségérül bizonyító Levelet küldjön.

f) Elvégezvén tanulását, mind józan maga viselésérül, mind pedig helyessen elvégzett Tanulásairül egy ajánló, és meggyőző hiteles Levelet hozzon.

g) Nagyobb szerentséje akadván másutt, mint Szeged Várossában aztat elfogadhattya, ha egy esztendeig Hivatalt visel ide haza, 's a reá tett Költségnek felit vissza fizeti.

Minden fönt említett Erdő Tisztek legelső választása, fölesküdtetése, és a hivatalban való béhelyheztetése a Tek. Nemes Tanátsnak tulajdona; további elő léptetése pedig szerzett Erdemei szerént az Erdei Tiszt-tartóság gyűlésétül függ. —

Ezek azok a Hivatal, és Szolgálatbéliek, a kik ezen nagy és nevezetes munkát az Er-

dő birtokosoknak minden utánna való különös költsége, fáradsága, és aggodása nélkül, egy tsudálkozásra méltó foganattal végre fogják hajtani.

Hogy mind ezen nagy munkára teendő költségekrül; mind az addig való jövedelmekrül, mellyek ezen Erdőknek tökéletes üdejeig: az az 50 esztendőig, a Birtokosoknak lassan lassan szivárognak; mind végre: az Erdők elintézésére, és gondviselésére esztendőnként öszve tenni szokott pénznek valóságos kiadásárul, és elköltésérül világos képezeteket szerezhessen kiki magának; és egy úttalaztis által láthassa vóltaképpen, hogy: mitsoda haszna légyen ezen föltételnek tökéletes végre hajtásábúl a Városi Kints Tárnak? mitsoda minden egygyes Erdő birtokosnak, önnön birtoka nagysága szerént? azért: az ide rekesztett Táblás számvetéseknek bővebbi magyarázattyát följegyzeni szükségesnek itéllem, mellyre való nézve ezeket sorba elő állitván:

Az első Tábla azt adja előnkbe, hogy a 10,000 Hold Siványoknak 20 forintyával meghatározandó ára öszvességgel 200 ezer forintok mi módon fizetődhetnek bé, az Erdő birtokosok áttal a Városi Kints Tárbá lassan

lassan úgy, hogy azt ök se igen érezzék meg, Városi Kints Tár se veszejtsen abból semmit is? mellyen

Az első két rekeszek az ezután egymásután következő esztendőök számát, és rendjét adván elő.

A 5-dik rekesz azt mutattya ki: hogy a 10,000 Hold Siványnak 200 ezer forintnyi egész árából ha minden esztendőben 555 $\frac{1}{3}$ Hold béültetendő Siványnak az ára 6666 forintok, 66 $\frac{2}{5}$ pénz lefizetődik az Erdő birtokosok által, tehát 50 esztendőök alatt, öszvességgel az egész 200 ezer forintok lefognak fizetődni.

A 4-dik rekeszbe az vagyon fölszámolva, hogy mivel: a 10,000 Hold Siványság tsak $\frac{1}{50}$ -ad részének 555 $\frac{1}{5}$ Holdnak az ára, az az: 6666 forintok 66 $\frac{2}{5}$ pénz fizetődik le esztendőnként, a következő esztendőökben ültetendő részek ára pedig szüntelen fönt marad; attúl a fent maradandó adóságtúl, mennyi 6 pro Cento Interes esik esztendőnként, a Városi Kints Tárba fizetni való? ez az Interes fizetés akkor már elmúlik t. i. a 50-dik esztendőben, a midőn az utolsó 50-dik résznek az ára is már lefizettetett.

Az 5-dik rekesz végre azt bizonyittya meg, hogy: a Tőke, és Interes pénz fejében, öszvességgel mennyi pénz fizetődik a Városi Kints Tárba esztendőnként? 's ezen rekeszeknek öszve adásából pedig a jön ki, hogy

Tőke pénz	-	-	-	200,000	forintok.
Azon kívül Interes fejében				174,000	dtto.
				<hr/>	
összeséggel				574,000	ftok.

Vegyen bé Szeged Várossa Kints Tárja 50 esztendőök elfolyása alatt azon 10,000 Holdbúl álló, nem tsak haszontalan, hanem egyszer 's mind kártévő Siványaiért is, mellyek Legező Mezeink közt találatnak, és Erdőknek kiosztatnak. Ez a Városi Kints Tárnak a haszna.

Azon esetbe: ha hogy most mindgyárt akarná Szeged Várossa azon Siványok árát, a 200 ezer forintokat egészen fölvenni, mit tsináljon? azt a

Második Tábla, adja elő t. i. — Ha szüksége vagyon; vegyen föl a Nemes Város 6 pro Cento Interesre akár hol ezen esztendőben két száz ezer forintot, a mint a 5-dik Rekesztben kitéve vagyon, de 18,200 forintnyi héjjányossággal, a mennyit t. i. kerék számba már ezen esztendőken az előbbeni Tábla, és az ezen lévő 4-dik Rekesz mutatása szerint a Siványok kiosztásából béveszen; így: a következő 1810-dik esztendőbe léssen 181,800 forint adóssága, 's ennek 6 pro Cento Interessét 10,908 forintokat azon esztendőbéli 17,266 forintok 66 $\frac{2}{3}$ pénzt jövedelembül fizesse ki; ismét a Tőke adósságból 6900 forintot rojon le; marad a harma-

dik az az: 1811 esztendőre 174,900 adóssága; evvel ismit úgy tselekedjen: és esztendőnként a Siványokból való jövedelmekből mint az Interesseket fizetgesse, mind pedig a Tőke adósságot annyira a mennyire tsak lehet kerek számba fogyasztgassa; úgy: nyilvános az, hogy: 27 esztendők alatt, mind az egész 200 ezernyi forint Tőke adósságot, mind pedig annak esztendőnkint reá esendő 6 pro Cento Interesseit lefizetheti: és ezen fölül; az aprótsöpröbül, melly a könnyebb számolás, és fizetés véget (a mint a 7-dik Rekesz elől adja) minden esztendőben a Kints Tárban megmarad, bévészen a Városi Kints Tár — 28,554 fortkat. Ezen summát, ha a folyebb kiszámoltt 574,000 for. jövedelemhez hozzá tesszük, a Városi Kints Tár 50 esztendők elfolyása alatt a Siványok által bévészen öszveséggel 402,554 forintokat. — Tegyük ezen esethe, hogy: Szeged Várossa nem fogja ezen Siványokat kiosztani, és Erdőknek béültetni; hanem: abba hagyja az egész dolgot, és Kints Tárának mostani szoros állapottyán költsönös pénzel akarván segíteni inkább fölvésszen 6 pro Cento Interesse valahol — 200,000 forintokat s mivel ezen Tőke pénznek, mellyet tsak 50 esztendők után fizethet le, (addig t. i. régiebb adósságait fizetgetvén) esztendőnként való 6 pro Cento Interesse 50 Esztendeig öszveséggel 560,000 forintra mégyen; a Városi Kints Tárnak, hogy ezen köteles adósságait kifizet-

hesse 50 esztendőök alatt más jövedelmeibül össze kell szerezni öszvességgel 560,000 forint ennyit tehát kéntelen lészen elveszteni, 's ennyivel szegényebbnek, tehetlenebbnek; minden munkáiban 's intézeteiben hátra maradóbbnak lenni; átaljában vevén; együgyűbb állapotban megmaradni! pedig akkor erdeje sem lészen! akkor már a Siványok, tsak nem az egész Legelő Mezeit elfogják borítani, 's akkor: a Szegedi Marha tartó mezei Gazdát, a szegénységtül talán majd megse lehet esmérni!!!

Gondoljuk már most Szeged Várossának Kints Tárját azon állapotban, a mellyben a Sivány Homokok Erdőknek való kiosztása, vagy annak kinem osztása 50 esztendőök múlva helyhezteheti; ama szerént: a mostani tehetőségen felül nyer 402,554 forintokat, eme szerént pedig: 560,000 forintokat kéntelen rész szerént kiadni, rész szerént meg nem nyerni. Mennyire vagy on ezen két állapot egy mástúl? 962,554 forintokat tesz ez a különbség! az az: Szeged Várossának Kints-Tárja (ha t. i. annak mostani környül állásait számba vesszük) 50 esztendő alatt közel egy milliom forintokkal lészen tehetősebb, ha a szóban lévő 10,000 Hold Sivány-ságot, az elő adott mód szerént Erdőknek kiosztattya; ha pedig kinem osztattya szinte úgy: közel egy milliom forintal lészen tehetlenebb; és szegényebb.

Mennyit fognak ezen Erdőknek lételre való hozásuk, vagy a maguk semmiségükben való hagyásuk miatt a különös lakósok is nyerni? alább fogjuk megvizsgálni.

A Harmadik Táblából a tettezik ki, hogy: egy ollyatén birtokos, a ki minden esztendőben maga számára; egy Hold, 50 esztendő alatt 30 Hold Siványságot akar Erdőnek béültetni, mennyit tartozzon esztendőnként 50 esztendeig a Városi Kints Tárba? mennyit ismét az Erdei Tisztartóság Pénz Tárába befizetni? e szerint:

A 5-dik Rekeszben a minden esztendőben egy egy Hold Siványon béültetendő Erdőnek 20 forintra meghatározott ára tétett ki, melly 50 esztendők alatt 30 Holdakért 600 forintra mégyen.

A 4-dik Rekesz mutattya: a hátra lévő esztendőkben ültetendő Hold Erdők árának 6 pro Cento Interessét.

Az 5-dik Rekesz: az Erdő gondviselésének fejébe minden kész Hold Erdőtől minden esztendőben fizetendő 1 forintnyi bért.

Az 6-dik Rekesz pedig az Erdő hely elintézésének; és béültetésének; minden Holdtól tsak egyszerre fizetendő 6 forintnyi költséget veszi számba.

Az 7-dik végre azt adja elő öszveségessen, hogy: az, a ki maga számára minden eszt-

tendőben egy hold Siványt akar Erdőnek, béülttetni, mind a Városi Kints Tárba, mind pedig az Erdei Tisztartóság Pénz Tárjában esztendőnkint mennyit tartozzon befizetni?

Ezen Táblából készültt a 4-dik és 5-dik Tábla is, mellyek közül az első azt mutattya ki, hogy: a ki 50 esztendeig folyvást minden esztendőben maga számára, és haszon vételére 1. 2. 5. 4. 's a t. 10. 20. 50. 's a t. vagy 100. 200. 's 1000 fát ültettetni akar, a második ismét azt adja elő, hogy a ki 50 esztendeig öszveséggel egy hold Siványt, kettőt 10-et 20-at vagy 50-at kíván maga számára Erdőnek béülttetni, minden némő költségek fejében esztendőnként mennyit tartozik öszveséggel a Kints Tárba befizetni? mellyek szerént kiki szükségéhez, és tehetségéhez alkalmaztatva, válogatva, de adozásaihoz, birtokaihoz, vagy házai számához mérsékelve annyit, a mennyit akar azon esztendei fizetésért, a mint ezen Táblák kimutattyaák föl foghat: mellyekből a tettszik ki, hogy:

A ki esztendőnként 1 fát 50 esztendeig 50 fát ültettett fizet 1 f. 76 70/100 pénzt 50 esztendő alatt.

A ki esztend. 10 fát 50 eszt. 500 fát ültettett fizet 17 f. 67 pénzt 50 esztendő alatt.

A ki esztend. 100 fát 50 eszt. 5000 fát ültet-
tetett fizet 176 f. 70 pénzt 50 esztendő alatt.

A ki eszt. 1000 fát 50 eszt. 50,000 fát ültette-
tett fizet 1767 f. — 50 esztendő alatt

A ki egy Holdat akar bé ültetni
fizet 58 for. 90 pénzt 50 esztendő alatt,

A ki 10 holdat akar bé ültetni
fizet 589 frint. 50 észendő alatt.

A ki 20 Holdat akar bé ültetni
fizet 1178 frint 50 esztendő alatt.

A ki 50 Holdat akar bé ültetni
fizet 1767 frint. 50 esztendő alatt 's a t.

az az egy fa nem kerül többbe átaljában vé-
vén, tsak 5 89/100-ad pénzben, az az mint-
egy 6 kis pénzben avagy közel 4 krajtzárban.

Méltán az a kérdés támadhat itt, val-
lyon az alatt az üdő alatt, méglen ez az Erdő
50 esztendőös, és így a ki vágattatás alá alkal-
matos lészen, hoz é bé valami Jövedelmet?
ha hoz, mennyi lehet az?

A Fialat Erdő méglen az, az ő sarjadzá-
saival bújalkodik, addig egyéb hasznót nem
ád birtokossának, tsak azon ágotskákat,
mellyeket rolla leneyesetett; ez ugyan nem
sokat tesz, annyival inkább: mivel abbúl,
ha valami bé jönne is, az a nyestetés köl-

tségére reá megyen. E szerént, úgy vehetjük föl a dolgot, hogy öt esztendeig legalább haszon nélkül valónak gondoljuk lenni, az ujjonnan ültetett Erdőket, és a következő esztendőkbe való ág nyesedékeket is tsak a munkások fizetésére fordítandóknak képzeljük.

Mivel azomban a Siványoknak leszegzésére olly sűrűn fognak ezen Erdők ültettetni, hogy a fák egymástól tsak egy ölnyi távúlságra, és így egy tér ölon légyen mindenik helyheztetve; de a mellyek, ha egyszer megfoganszanak, és erőssen meggyökeresednek további nyövésükre valamivel térségesebb helyet kívánnak, arra való nézve szükséges, hogy azok imitt, amott minden esztendőbe irtatódjanak, és pedig annyira, hogy 30 esztendők elfolyása alatt fele a béültett fáknak közbe, közbe kivágattasson. Így: egy Holdnyi 1000 fákból álló Erdőből, ha (a 6-dik esztendőbe kezdve) minden esztendőben 20 fát kivágatunk; 30 esztendőre, 25 esztendők folyása alatt, 500 fát írthatnak ki; már: ha egy 6-dik esztendős fának, melly ha mindgyárt tsak kapa nyelnek való vólna is, az árát, egy garasra tesszük; a 7 esztendős fáját 2 garasra, és így tovább; egy 30 esztendős fának az árát végre 25 garasra betsüljük; úgy vélem, nem nagy érdemet szabunk az Erdőnek; de azért tsak így is mire mennyen egy hold ültetés Erdőnek ad-

dig való jövedelme, még egészen vágás alá vetetődik? azt

A Hatodik Tábla kimutattya; mellynek értelme szerént egy hold Erdő föld 50 esztendő elfolyása alatt a rendes irtásokból legalább 525 forint jövedelmet hoz be: ennek következésében.

A Hetedik Tábla azt bizonyította, hogy: az olyan Erdő birtokos, a ki 50 esztendeig minden esztendőben egy holdat ültetett bé maga számára; azon üdő alatt, még az első darab vágás alá vétetődik, bé vészen azokból 2925 forintokat, ha már ebből a 4-dik vagy 5-dik Táblák szerént ezekre kiszámolt költséget 1767 forintokat kihúzzuk, nyilván. ságos az: hogy 50 esztendeig, minden esztendőben egy Hold Erdőt ültetető birtokos, az alatt, méglen az a rendes vágatás alá kerül, minden költségein kívül 1158 forint tiszta jövedelmet végyen bé; — de ha még Intereses pénzelt tsináltatná is valaki ezen Erdőket, még sem vesztene semmit is, hanem inkább, a mint

A Nyóltzadik Tábla kimutatya: 540 f. 72 pénzt nyerne, minden költsön fölvevett Tőke pénzeken vissza adásain, és azoktól 6 pro Cento Interesek esztendönként való lefizeté-

sén fölül is; egyszer'smind 50 Hold Erdőnek ingyen jutna birtokában.

Ha továbbá azt vizsgáljuk, hogy ezen nem ingyen, hanem nevezetes nyereség mellett készült Erdő, a következő esztendőkben örökké mit hozhat bé? arra rá vezet bennünket ismét a 7-dik Tábla értelme, t. i. mivel 25 Hold Erdőt minden esztendőben a fönt elő adott mód szerént irtogathatunk, 's azon irtás árából esztendőnként 525 forintokat bévehetünk; minden Hold vágás alá került Erdőben meglévő 500 fa is meg ér 25 garassával 625 forintokat; így 50 esztendők után, egy ollyatén Erdő birtokos, a ki minden esztendőben egy Hold Sivány homokot ültetett bé Erdőnek, részszerént irtásokból, részszerént pedig azon egy holdnyi Erdőből, mellyet esztendőnként lefog egészen vágni, minden következő esztendőben a gondviselésért fizetendő tsekély béren kívül, könnyen bévehet 950 forintokat; átaljában vévén minden Hold erdőből húzhat könnyen 51 forint. 40 krból álló esztendei jövedelmet. — Többet ér az a nem ingyen, hanem nyereséggel készült jövedelem, egy sok pénzen vett kis falúnál! pedig ide még nem is számláltuk a gyümölts fák, és a vad fák jövedelmeit, mellyek az egész Erdőnek, mint egy 1/6 részén lesznek elültetve, a nyesedékekről, és azon hasznokról se tettünk

omlítást, a mellyeket még ezeken fölül, egy, az Erdőket különösen szerető, és maga javára azt tulajdon fáradságával is gyarapító birtokos tulajdon Erdejének különös mivelése által tehet magának! igazán számolván: ezen Erdőnek jövedelme közel annyira megy minden esztendőben, a mennyit ültetésére általjában reá költöttünk.

Ha azt akarja még valaki megtudni, hogy: mit érjen már azon birtokosnak az erdeje egészen, a ki 50 esztendőig minden esztendőben, egy hold földet ültetett bé Erdőnek? tehát tekintse meg a 9-dik Táblát, a mellyből az tetszik ki, hogy: ha egy 50 esztendős növésű tűzre való fát 1 f. 25 pénzre, 29 esztendőt 1 f. 20 pénzre, 's így tovább a mint már felyebb is tselekedtünk egy 6 esztendős pedig 5 pénzre, 5 esztendőt 4-re és így tovább betsüllünk; a 50 holdnyi Erdő, az azon esztendőben való írtás, és nyelés jövedelmén kívül, melly 525 forintokra reá mén az előbbi Tábla értelme szerint; azon gyümölts fák, és Vad fák árán kívül, mellyek mint egy 5 holdnyi földet elfoglalnak; és együtt közel 2000 darabból állanak; meg ér 10,825 forintokat, 's ezen jószágot pedig 50 esztendő alatt, és tsak 1767 forintnyi költséggel szerzette magának a birtokos; úgy: hány föld birtokossaink vagynak Szeged Várossában, a kik ennyi pénzel, annyi

érdemű, és akkora jövedelmű jorzágot tudtak volna magoknak 50 esztendőök alatt szerezni? — nem szól senki? — nem! valóban, nem! 's nem is szólhat. —

Az is könnyen ki fog már ezekből tettzeni: hogy az Erdők, a mi Allföldi tartományunkban, sokkal hasznosabbak a fekete szántó földeknél, mivel itt egy hold fekete föld (szántó föld) 150 forintnál is drágábban vevődik; ha árendába adódik valakinek, atúl két esztendőre (mivel egy esztendőben, Ugarnak marad) legfölyebb ha két Köből búzat adnak; ennek árát a mostani környülállásokhoz szabva: ha mindgyárt 8 forintra teszük is, az még sem adja még tsak a 6 pro Cento Interessét is az érte adott Töke pénznek; hát ha azt visgáljuk meg, hogy azon mezei Gazdának, a' kinek Szeged Várossában 50 Hóld földje maradt az Attyárúl, és azt maga miveli, mitsoda tiszta jövedelme szokott lenni esztendőnként? megláttyúk: hogy nem 950 forint, hanem hogy olly nyomorúltan éljen minden gazdálkodása mellett, hogy még tsak az, a' mellett keresett Kenyérből is allig haraphasson eleget!

Megkell azt még itt jól jegyzeni, hogy: ezen nevendék Erdők Jövedelmeinek fölszámolásában, egy fa, tsak két Tér Ölnyi földön e' szerént: egy Erdei holdon, vagy ezer tér ölon, 500 vágni való fa maradjon útoljára, az erdőbe; ez azért hagyattatódott olly sü-

rően, hogy. a nevendék fiatalok, annál sugáróssabban, és egyenesebben fölnyölhessenek, és így: a mezei épületekre legalább, horogfáknak, létzeknek, 's gerendáknak, 's a t. alkalmatosokká válhassanak. Igen megkívántató dolog ez az All földön, a holt tudmillik: a Lakásra, a' Marha és Gabona tartásra szükséges épületek, kimondhatatlan sokba kerülnek, miveljazon 5, 6 öles fenyő szálak is, mellyeket az előtt 8 garasson megvehetünk, olly drágák már most, hogy 5, 4 forintokba is belé kerüllyenek; pedig: olly vékonyak, hogy: egy ember maga könnyen fölrahattya Kotsijára. A Fűzfák, Nyárfák, 's a t. ha egyenesen hosszúra nyölnek; a fenyő fák helyett, igen jól segítenek sokféle szükséginken.

Ha azomba valaki jobban akarná, ritkítani Erdejét, azért talám, hogy abba Terepélyebb, vastagabb, és ágasabb fák nevedhessenek? lássa. Az kárt avval éppen nem vall; mivel: ha annyira kiritkítaná is Erdejét, hogy minden 10 tér ölre egy fa jusson, utóljára; e' szerént 1000 tér ölon, vagy egy Erdei holdon tsak 100 fa maradjon a levágatás esztendejére; mégis, mivel: egy ilyen testes, terepély, 50 esztendős p. o. Nyárfá, könnyen meg ér 1 f. 75 pénzt; a 29 esztendős (7 pénzel azt óltsóbbra tévén) 1 f. 66 pénzt; így: (ha a minden esztendővel fiatalabb fa, az egy esztendővel vénebbnél

7 pénzel kevesebbet érvé betsültetik) az, a ki 50 esztendeig, minden esztendőben, egy Hold Erdőt ültetett; minden hold Erdőből esztendőnként 56 fát irtván ki, azok árából 801 forint az egészen levágattatandó egy hold Erdőben lévő 100 fa árából pedig, 175 f. öszvességgel 974 forintokat tiszta jövedelmet béveend esztendőnként; e mint hogy ezt akár kiis fölveheti az elő adott Tabela szerént. — Mind egy tehát a jövedelem föl számolására való nézve, akár jobban, akár kevesebbet, de még is módjával ritkítsa valaki az erdejét! Tekintetbe kell mintazonáltaltartani azt, hogy a sűrőbb erdők, az épületekre alkalmatossabb fákat fognak szolgáltatni; és ez tettük ki miis tzélúl a jelenvaló számolásokban, annyival inkább, mint hogy a tűzre, gallyak, rözsék, ágok, 's más egyéb haszontalanabb fák, különben is elegendő mennyiségben fognak az Erdőkben találatni.

Ki tettik ezekből: melly nevezetes Jószágra, és melly tsekéllységgel tehetnek szert Szeged Várossának lakóssai: mellyek 50 esztendők elfolyása után, őlly erdejük lehet, melly a 9-dik Tábla bizonyítása szerént megér 5,608,555 1/3 forintot; 's a mivel állandóul ezen érdemének közel 10 pro Centóját, az az 516,666 1/3 forintokat befog hozni esztendőnként, a mint ez a fölyebb mondotakból világossan kitettzik.

Illy érdemü Jósággal gazdagabbak! 's ennyi esztendei jövedelemmel tehetősöbbek esznek 50 esztendő múlva Nemes Városunk Lakóssai! ha, hogy őket mostani bátorságuk ezen szerentsének megmarkolására rá vezeti! — Gondoljuk ide tsak múltólág jelen való nyomorúlt állapotunkat; a' midőn tudniilik, nem hogy jövedelmeket húznánk az Erdőkbül; hanem: 100 ezer forintoknál is sokkal többet költünk el fáért, esztendőként; 's meg láttyuk, melly meszsziire légyünk azon szerentsés állapotúl, a mellyre bennünket a józan ész, és búzgó igyekezet, azonnal, mihelyest tsak akarjuk fölvezethet.

Ha mi nem érhettyük is mindnyájan azt az üdőt, hogy ezen Erdőknek illetén hasznát vehessük; nem szükséges é azért nekünk ezen dologhoz hozzá fogni? el érik azt a mi Gyermekeink, a kik ezen tetemes hasznokért örökké háláadatossággal fognak rólunk emlékezni; de igaz is! vallyon ennél hagyhatunk é nekik nagyobb, és bizonyossabb Tőke pénzt örökségül? — Nem tsak abban áll egy előre néző Birtokosnak józan gondolkodása módja, hogy ő minden esztendőben tsak szánthasson, vethessen, arathasson, kapálhasson: hanem abban is, hogy: ollyatén fákat, 's Erdőket ültetthessen, mellyeknek állandó haszonvétele mellett következő maradékanak örökre bizonyos, és minden munka 's költség nélkül jövedelmes Jóságokat szerzhessen. Így szokott a bölts Jóság szerző tselekedni!

Minek előtte ezen ültetendő Erdőnek helyes gondviselésére teendő költségek öszve tsinalásának modjáról szót tegyék; azoknak kiadásairól, előbb ezeket jegyzem meg, és pedig

A' 10 ik Tábla szerint:

a) A rendes és állandó Hivataloknak, úgymint: a Fő Igazgatónak 1000, a' Földmérőnek, és Erdésznek öt öt száz, a Pénzszedőnek 400; a Jegyzőnek 500 forintokból álló fizetései, mellyek öszvességgel 2,700 forintokra mennek esztendőnként, olly helybe hagyás érdemelnek; hogy abból legkisebbet is, főképp a' mostani üdőbe levónni lehetetlen; annyival inkább, mivel ezen intézetben, noha az Erdők 5, négy, 5, mért földre is lesznek a Várostúl, azért még is semmi féle napszámi fizetések, vagy vontatási költségek egyik Tisztól sem vétetnek bé a' rendes hivatalbéli foglalatosságokban; azon esetett kivéven, ha hogy valami olly különös dolog adná elő magát, mellyel az Erdei Tisztartóság Gyűlése végezése szerint, az egyik, vagy másik Tiszt, vagy alatt való, rendes hivatalán fölül, és pedig költségekkel terheltetne; ekkor az arra való költségek, az apró jövedelmekből jegyeztetnek ki. De külömben is: egy olly roppant, és nevezetes Jószágnak, t. i. 10,000 Holdakból álló Erdőnek a' mostani semmiségéből 30 esztendők alatt olly valóságra való hozására, mellynek (a mint föllyebb megmutattuk) való-

ságos érdeme 3,608,555 $\frac{1}{3}$ forintokra betűtethetik; esztendei állandó jövedelme pedig 566,666 $\frac{2}{3}$ forintra könnyen fölmégyen; olyatén tisztséget állítani, és tartani, melyre esztendei fizetésül 2700 forint költődik el; hogy: se nem költséges, se nem pazarló intézet legyen, az nyilvánságos.

b) Az alatt valókra, úgymint, a' Tsöszökre, és Vadászokra való fizetések, az ő esztendőnként való szaporodásuk szerint sokasodni fognak, és pedig minden második esztendőben, egy formán 100 forintal, a' mint t. i. a számvető Táblán kivagyon téve; azomban: mivel hogy az egész ültetendő Erdőt, három Vadászat alá lehet venni, 's így: minden Vadászat mekkorasága, a' mint majd alább megmutatódik mint egy 5,500 holdakbúl fog állani, 's erre 5 Tsösz száz száz forint, egy egy Vadász 200 forint fizetéssel, könnyen gondot viselhet; arra való nézve: az említett Táblán a' Vadászok, és Tsöszök fizetése rekeszszében egy formán nevedve kitett költséget, úgy lehet a Vadászokra, és Tsöszökre üdö folytával alkalmaztatni, a' mint azt a környül állások kívánni fogják.

d) A Tsöszök házaira, minden két esztendőben 500 forint költség tétetett; 's így: 10 esztendő alatt 2500 forint; mivel azomban csak három Tsösz lészen egy Vadászat alatt, a' kiknek házaikra 1500 forint költődik el;

a Vadász házára, a hol Istálónak, és egy különös szobának is szükséges lenni: 1000 forint marad meg.

e) Az olyan helyeken, mint Szegednek a Környéke, a hol t. i. nem tsak hogy semmi Erdők nintsenek, hanem a hol több mért földekre ellehet menni, még se lát tsak egyetlen egy fát is az ember, úgy kell tekinteni egy újjonnan ültetett Erdőt, mint egy ma született első Gyermevét az Édes Annyának! melly nagy gondal, és mitsoda vigyázással, figyelmetességgel ápolygattya ez méhének kedves gyümölsét! azon kívül, hogy maga mellé szolgálókat, dajkákat fógad; hogy kérdezősködik! tudakozódik! mind azokrúl, a mellyek szüllöttének egészségben való tartására, és fölnevelésére szükségesek! senkit magátúl elnem ereszt, a kinek jó tanátsadássát meg nem köszönné; tselédit, szomszédit, gyakran öszve hívja, és ditsekedve mútogattya előttük, tsemetéje körül tett iparkodásának, hasznos foganattyát! — Szint azon képpen kelletik tehát nekünk is tselekedni, annyival inkább: mivel ezen újjonnan ültetendő Erdő nálunk újság lévén, annak leghasznossabb módú elintézésére, és gyarapítására sok tapasztalás, 's ez végett sok szem is szükséges. Mivel pedig ezeket mástúl jobban nem, hanem egyedül tsak a Városunkban lévő Tiszt, és hivatalbéliektúl, reménylhettyük, a kik t. i. Ifiúságuknak esz-

tendeit a Tudományok, és az azokban való tapasztalás végett hazánk több, 's nevezetesebb részeiben szokták eltölteni; hogy figyelmetességüknek egyik részét ezen nevendek Erdőkre annál inkább fordíthassák, és azok Intézetének, személyük részességével, némünémű tekintetett szerezzenek; a Szeged Várossában minden hivatalban lévők, sőt még alatt valók számukra is, a kik tsak esztendősz fizetést húznak, a legútolsótól, a legelsőig esztendőnként átaljában 6 Hold Erdőt közönséges költséggel ültetni, 's annak termését, vagy jövedelmét, igen fontos következésü tselekedet léssen, minden esztendőben fizetésük aránnya szerént köztük azon kötés alatt kiosztani: hogy minden Tiszt, vagy Hivatalbéli, minden esztendőben egyszer legalább, ezen Erdőket megtekintvén, megvizsgálván, azoknak gyarapítása; vagy némelly általa észre vett héjjánosságok előadása; vagy tapasztalt Orvoslása módjárúl a néki részben jutandó haszszonnak elvesztése, és avval az Erdei Tiszttartóság apró költségei pótolása terhe alatt, azon Erdei Tiszttartóság gyűlésének írásba jelentést tegyen; az Alattvalók pedig, szinte annyi veszteség meghagyása mellett, tartózzanak hitelessen bébizonyítani minden esztendőben azt, hogy ők az Erdő hasznai gyarapításábann; jószági gondviselésében; munkái

tételében; vagy jövedelmei öszveszerzésében, bizonyos üdő alatt hiv segítőök voltak légyen.

Mivel azomban szükséges, hogy olyan férfiak is találtassanak, a kik az Erdők, fák, 's gyümöltsök nemeinek külömbféle, és nevezetes haszna szaporításában és gyarapításában az ezen intézethez szükséges tudományok, 's mesterségek gyakorlásában kitettző iparkodással, és szerentsével magokat megkülömböztetik, ezeknek további fölbúzdításokra is esztendönként, ugyan tsak közönséges költségen egy Hold Erdő ültetessen.

Gyakran megtörtévnén az Nemes Városunkban, hogy valaki, vagy a közönséges dolgok folytatásában, hivatalbúl maga jövedelme veszteségével is kéntelen eljárni; vagy pedig Nemes Városunk javára, vagy ditsőségére különös dolgokat tselehszik; hogy ditséretes fáradozásaikat a Nemes Város valamibül illendően megjutalmazhassa, egy úttal azok számára is esztendönként hasonló költséggel egy Hold Erdő ültetessen.

Mivel ezen Erdei Tisztartóságnak rendszer költségein kívül, a jövendő környül állások meghatározása szerént, sok különös, és hasznot hajtó Jóságokra, dolgokra, p. o. Az Erdészésre, Vadászásra, Kertészésre tanító Könyvekre; ismét: az ezekhez szük.

ségés eszközökre, szerszámokra, fegyverekre; a füvekkel, fákkal, 's azok terméseivel, gyümöltseivel teendő újj és hasznos próbatételekre; külömbféle Mester Emberekre, álatokra, intézetekre, 's a t. üdővel más nevezetes költségei is fognak lenni, a mellyeket a gondviselésre adott rendes jövedelmekből helyre pótolni nem lehet; arra való nézve: hogy ebbenis valami hátra maradás ne történnyen. — Ezen szín alatt az Erdei Tisztartóság különös jövedelmei szaporítására esztendőnként 5 Hold Erdő, és pedig a 5 Vadászatban, 5 szép, és nevezetes tájékokon, 30, 50 holdakban olly móddal ültetessen, hogy abbúl ne tsak a haszon, hanem egyszersmind az ékes gyönyörűség is kitündökölhessen! 's ezek a helyek legyenek azok, mellyekben az ezen Erdők gyarapításában, vagy minéműségei vizsgálásában fáradozó test, és elmeis, kivánt nyugodalmát mindenkor megnyerhesse.

Ezen hasznos intézetnek illendő, hogy azok is érezzék hasznát, 's áldják alkotóit, a kik a testi gyarlóságnak, és mostoha szerentsének nyomorúlt áldozatává válván, a közönséges Ispitályban jajgató sohajtozásaikkal minden nap könyörületességért esedeznek. Ember társaink ezek, és iróztató példái a mi utóbb történhető sorsunk homályos bizonytalanságának is! segittsünk rajtok! a

mennyire lehet; könnyebbitsünk ügye fogyott állapottyukon! ültessünk számukra is minden esztendőben közönséges költségünkön 5 Hold Erdőt, 's a maradjon örökössen az Ispitályé.— De azon szerentsétlen Szegedi Lakósokrúl se felejtkezzünk ám el, a kiket, a nyilván való koldulástúl a szemérem, az Ispitályba való meneteltúl pedig a környül állás elrekeszt; és tsak némely könyörületes Jótévők falai közt, a szomszédok adakozásából tengődnek! ültessük el esztendőnként ezek számára azt a még 550 holdnyi kerekszámhoz tartozó $2 \frac{2}{3}$ hold Erdőt, és annak jövedelmének egy részével, készüljünk lassan lassan, egy olly dolgozó háznak felépítésére, a mellyben, vagy a mellybül az ezen fajta szegények munkát; ehez, és testi alkotmányuk állapottyához alkalmaztatva segedelmet mindég kaphassanak; a jövedelem másik részével pedig segítsük őket, hogy így: ök is részessei lehessenek azon jónak, mellynek szármozhatását talám soha tekintetbe nem is vették.

Az efféle végekre öszvességgel $16 \frac{2}{3}$ hold közönséges költségünkön ültetendő közönséges Erdő a $555 \frac{1}{3}$ hold különössen kiosztandóval egygyütt teszi azon 550 holdakat, a mellyekre való költség 5 forintyával számolva ezen Tábla kimutatása szerént állandóul rá mén 1750 forintokra esztendőnként.

A Vadfa fiatalok, magvak megszerzésére, és óltások, szemzések készítésére 200 forintok vannak esztendőnként följegyezve, mellynek fele, ha az óltásokra fordítódik; egy Garassával számolva, minden esztendőben 2000 óltás, szemzés fog elkészülni, a többi mind, a Vadfa fiatalok, és magvak megszerzésére alkalmaztathatnak.

A Tanítványok segítő fizetésére esztendőnként 200 forint tétett ki a költségek közé, ez ugyan nem igen sok, mindazonáltal mivel ezen intézetben, nem a' nagy világ eszmérése, hanem csak az Erdei, Kertészi és Vadászti tudományok, és mesterségek gyökeres megszerzése légyen szükséges; azok tanulása üdejekor elegendő segítségnek lenni láttatatik, addig legalább, méglen azt a környül állások a különös jövedelmekből szaporítani megengedik.

Ezek ezen Erdei Tisztartóságnak rendes költségei, a mellyeket, hogy esztendőnként betsületessen megtehessen, nem lévén eleinte elegendő jövedelme, kéntelen lészen költsön is pénzt fölvenni, és azoktól Interest fizetni, a mint azt az egymás mellett lévő két rekesz elő mutatya, de megszaporodván üdővel jövedelmei, nem csak minden adosságait a nélkül, hogy az Erdő Birtokok legkissebbel is terheltetnének, lefogja
fizet.

fizetni, hanem az utolsó az az a 50-dik esztendőben, még maradék pénz is, a mint ezen 10-dik Tábla kimutattya, és pedig 958 forint fog Pénz Táhrába találatni.

Miből állyanak, és mekkorák legyenek a Tisztartosági Pénz Táhr Jövedelmei? azt ezen Táblának 5. 4. 5-dik Rekeszszei elő adják, t. i. Az Erdő helyek fölméréséért, és elintézéséért, ha holdanként 1 forint; bé ültetéséért pedig; a mint D betű alatt lévő bizonyító Levél értelme szerént fölyebb elő adtuk 5 forint fizetődik; úgy öszvességgel; a föl mérendő, elintézendő, és bé ültetendő különös Erdők' Holdjáért 6 forint, általjában 555 150 Hold különös Erdőért, minden esztendőben be jön 2000 forint; továbbá: a már bé ültetett különös Erdő holdjáért való gondviselés fejében esztendönként fizetendő 1 forintnyi bér lészen első esztendőben 555 250 forint, melly, mivel minden esztendőben 555 150 forintal, annyival t. i: szaporodik, a mennyi különös Erdő esztendönként béültetődik; az, az utolsó 30-dik esztendőben; 10 ezer hold különös Erdő lévén gondviselés alatt, 10 ezernyi forintra mégyen. Végre: mivel ezen bizonyos Jövedelmek, első esztendőben kevesebbet tesznek, mint sem hogy azokból a rendes költségek meg tétődhessenek, 's azért azoknak kielégítésére költsön kell föl venni Tőke pénzt Interestre esztendönként, 's ez is a jövedelemhez tartoz-

zék; mind addig méglen a' rendes jövedelmek vagy elegendők, vagy fölöslegesek lévén, a' költsönözött pénzek egészen vissza fizetődhetnek egyszer'smind azok Interesseik is esztendőnként levonatodhatnak: ez, az utolsó, az az: 50-dik esztendőben esik meg, a' mikor is: minden ki fizetett rendes költségeken, és vissza adott Tőke pénzeken fölül, a mint föllyebb is említődött 958 forint kész pénz marad az Erdei Tisztartóság Pénz Tábrában.

Vége lévén 50 esztendők le folyta alatt ezen Erdő gyarapító Intézetnek, akkor egyszerre a költségek nagyobb része is megszűnik lenni; nem kell tudniük már több Tsösz, vagy Vadász házokat újjonnan építeni; hanem: a' készen lévőket tsak tatarázni; nem kell új Erdőket tóvábbá ültetni; hanem tsak: a' készen lévőkbe esett hibákat foldozgatni; úgyszintén: a Vadfa fiatalokra és magvakra sem kell már annyit költeni mint eddig, mivel a 50 esztendős fák azokkal, itt helyben is szolgálhatnak; ha hogy azok, még tóvábbra is szükségesek lennének. — Viszsa fizetetvén minden Tőke adosságok, azoknek Interesseit sem kell ezután senkinek is fizetni; inkább: ha eddig az üdeig szokásban lévő minden hold Erdő föld gondviselésért fizetett egy forintnyi adó, még azután is még fog maradni; a gondviselésért, üdővel is állandóul 10,000 forint

fog béjőnni esztendőnként; Így: ezen Erdei Kints Tartóság pénz Táhrának (mivel rendes költséggel tsak a Hivatalban továbbra is megmaradók, és a szükséges szolgálatban lévők fognak fizetődni; 's a melly fizetés, ha azon módok tétetődik, a mint eddig vólt; a Tanítandó Ifiú segítő fizetésével együtt esztendőnként tsak 4400 forintokra mégyen) minden egyéb különös Jövedelmein kívül esztendőnként 5600 forintnyi kész maradéka lészen; Az, ebből másoknak is költsönözhet, és lassan lassan, egy olly Tökét tsinálhat, mellybül üdövel akár mi nagy, nevezetes, és hasznos intézeteket végre hajthat; p. o. A Szegedi Mezei Gazdaság pallérozására egy, azon Mezei Gazdaságot gyakorló Oskolát fundálhat; abba jó fizetéssel legnevezetesebb, és legprobáltabb mezei Gazdaság Tanítókat helyhertethet; Barom Orvoslókat (Veterináriusokat) szerezhethet. A mester emberek számára ismét, a hasznos, és szükséges mesterségek Oskoláját állíthattya föl; 's abba is nevezetes fizetéssel, leg jobb Tanítókat szerezhethet bé; hív, és érdemes Tisztjeinek, vagy Árvainak, és pedig 10 esztendőre $1/3$, 20-ra $2/3$ részét; harmintzra egész vólt fizetését, Kegyelem fizetésül rendelheti; 's a t. Sokat lehet üdövel, ezen Erdei Tiszt tartóság állandó, és különös jövedelmeibül, Városunk lakossai közönséges bódogsága' előmozdítására tenni; lehet t. i. az elmés de Szegény

Ifiakat a Tudományokban föl neveltetni; külömbféle Mesterségeket üzö Legényeket külső Országi Vándorlásukért hazajövetekkor meg ajándékozni; az új hasznos Mesterségeknek Szeged Várossába való béhozóit, és gyarapítóit ingyen segíteni; azok Műhelyeit föl állítani, 's a t. A Tanulásra, vagy a szorgalmatos munkásságra főkép az Ifiúságot, nevezetes ajándékokkal ébreszteni, és buzdítani. Ezeket mind azonáltal, az akkori üdök, és környül állások leg jobban fogják tudni javasolni, és meg határozni; valamint szintén azt is ki munkálni: miképpen viseltessen a gond továbbra is ezen Erdei Intézetre, hogy az, ne tsak állandóságával, hanem jövedelmei nevezetes nagyobbitásával is, a következő maradéknak örök üdökre szolgálhasson.

A különös jövedelmek, valamint szintén az üdö közben elő forduló különös költségek rekeszszei, ezen 10dik Táblán akkoráknak lenni gondoltatván, hogy azok egymást nem fogják fölül haladni, üressen hagyattak; a mi azomban még is a különös Jövedelmek ágait illeti, azokrúl a következőket meg lehet jegyezni, tudni illik:

a) A Büntetésekbul bé jövő Pénz teszi ennek a' jövedelemnek egy részét, de a melyet hazánk szokási Törvényének 3dik Szakaszsa 33dik Részének 2ik §lye 's más később

bi Törvények is meg határoznak; nálunk eleinte talám nem volna helytelen, ha a kész akarva kárt tsináló abban marasztatna, hogy a hitelessen fölbetsült kárnak az árát, háromszor fizesse le; mellynek egy harmad része a föl adójé, a másik harmad része a meg károsítatott Birtokosé lenne; a harmadik pedig a Tisztartóság Pénz Tárába mint a különös Költségeket pótoló különös Jövedelem befolyna. — A' nem kész akartva, hanem véletlenül kárt tévő pedig, tsak a hitelessen föl betsült kárt tortozna meg téríteni.

b) A Különös Jövedelmek szaporítására fognak szolgálni az Esztendőnként 5. holdakbúl álló, 's a Vadász Ház mellett ültetendő Erdők hasznai is lenni, mellyekről felelyebb emlékeztünk.

d) Ide fognak egy úttal azon fönt említett 16, 2/5 Hold közönséges Erdőknek a Gyümölcsökből hé jövő hasznai is fordíttatni, mivel azoknak magános, és állandó birto-kossaik, úgy sem fognak lenni.

e) Azon Gyümölcsök, fák, óltások, hasznai is, mellyek a Vadászok, 's vígyázó Tsöszök által különössen kertyeikben, vagy másutt fognak akár ingyen, akár Pénzért szaporíttatni, ide fognak vétettetni, ne hogy alkalmatosság szógáltatódjon nekik (azonkívül a mi maguk szükségükre való) ezekkel

együtt mások jószágának is alattomos eladására, vagy el vesztegetésére.

f) A Legelőnek föl szabadított Erdőkben való vadászat, a Tekéntetes Nemes Tanátsnak rendelkezései alatt lévén, a nevendék, és legalább 10 Esztendeig tilalmas Erdőben való vadászat senkinek ingyen meg nem engedőthetik 's így az ebből bėjövő Pénzetske is segítheti ezen jövedelem ágát.

g) A fölösleglévő Gyümöltsfa óltványoknak; a közönséges, és a Tisztartósági Erdők tisztogatásából, 's nyeséséből öszve szedett vesszőknek, rőzséknek eladásából öszve szivárgó hasznokból; nem külömben:

h) Ha egyszer a fiatalokat 's vesszőket nem kell meszszi-re vinni, és ha az Erdő ültetőket a Tekéntetes Nemes Tanáts ezen intézetben is kész Pénzért fizetendő Robottal tétetni meg engedi, 's a t. Lehet a különös jövedelmeket annyira szaporítani, hogy azokkal minden különös költségeket el viselni lehessen.

Ha valaki mind ezekre azt találná mondani hogy:

a) *Ezen nagy munkát csak azért se lehet végre hajtani, mivel tetemes Költségeinek helyre pótolásában mindjárt eleinten költsönös Pénzre kelletik élni; Annak azt felelem, hogy minden nagy intézetek hasonló móddal hajtatódtak tökéletességre. A Hansei Városok,*

azok az Indiai nagy kereskedő Társaságok is, a mellyek már most a külső Országokban ezer Milliomokat érő jószágokkal bírnak, eleintén majd csak nem olly forma szövetséggel állottak össze, a millyen ezen Erdő tsinálásban meg kívántatónak lenni föl tétetett; illyen módon érték el, azon szám-talan más el gondolt intézetek is maguk va-lóságukat, mellyek sok helyekben tsudálko-zásra méltó virágzásban vagynak. De kö-zelebb jövéen a dologhoz, — éppenségessen: el lehetne mellőzni ezen dologban azt, hogy a' költsön Pénzre semmi szükség ne légyen, mivel: ha az Esztendönként, gondviselésre való adót annyira fogjuk föl emelni, hogy abból minden szükséges költségek ki fizetőd-hessenek; vagy pedig, egyszerre akkora Ré-szekét (Aktziákat) tsinálunk hogy azokból, és azok Interesseiből, minden egész 50 Esztendeig szükséges költségek ki teljenek; úgy: semmi szükségünk se lesz a költsön Pénzre! 's igy annak Esztendönként való Interesse fi-zetésével se terheltetődünk; de ellenben: ha azt vesszük tekintetbe, hogy mi Szegediek! nem vagyunk olly Pénzes Emberek, hogy előre egyszeribe sokat fizethessünk, és ha azt is józanon meg fontoljuk, hogy mi a magunk Pénzével, ha t. i. szorgalmatossan, és eszessen tudunk véle bánni, annak Esztendönként 20, 50 procentóját is bé vehet-tyük; e szerént: az ezen föl tételbe lévő Er-

dők tökéletességre való hozásába, ha 6 pro-
 centós költsön pénzel munkálkodunk, 's ezt
 amabbúl igen könnyen ki fizethettyük; így:
 mind a' két oldalról nevezetes nyereségét
 húzhatyuk, ezen dologba alkalmaztatott i-
 porkodásunknak. — Sokkal tanátsossabb te-
 hát, a költsön Pénznek módos segítségével
 némelly részében ezen dolgot végre hajtani,
 mint egészen tulajdon vagyonyainkkal. —
 Erre az is ösztönt ad minékünk, hogy: a fönt
 kiszámolt adó, Esztendönként, többnyire egy
 formán, és igen tsekéllyen fog kívántatni
 tőlünk; noha pedig: a költség eleinte sokkal
 több, mind sem, hogy ennek helyre póto-
 lása, már kész Jóságinknak örömet fizethe-
 tő Esztendei adójával ki elégítődhetne; nem
 ijesztődik el azomba avval senki is, inkább:
 kiki örömet arra áll, hogy: eleinte is ke-
 vessebb költséggel fizesse meg a remélyt
 nagy nyereség árát; ha mindjárt akkor se
 fizessen is többet, a midön már a valóságos
 nyereségnek tökéletes birtokában vagyon
 helyheztetve. A jelenvaló intézetben úgy
 van el rendelve, hogy: az Esztendönként
 való adó többnyire egy forma, és nem is sok
 légyen; azonba még is üdörül üdöre min-
 dég jobban kevesedjen. Arrúl tudom senki
 sem kételkedik, hogy ha Pénzre szükségünk
 leszsz azt kaphatunk; mivel van Szeged Vá-
 rossának hitele, és egy Hold Erdei Birtok 10
 vagy 12 forintért, minden üdőben elegen-

dő kezességül szolgálhat. Leg könnyebben eshetik meg azomba ezen pénz költsönözés ügy, ha hogy a Siványok is a Nemes Városnak esztendőnként az 1ső Tábla szerint fizetendő 6666 forintból 66 2/3 pénzűl ezen Erdei intézetnek költségei ki pótolására 6 procentó interesért az Erdei Tisztartóság pénz Táhrába annyi marad bent mindég, a mennyi szükséges; mivel így: vissza fizetődven üdövel a költsönözött pénzek, a Nemes Város kints Táhra semmi kárt se vall; az intézet is végre hajtatódik; és senkire más különös jó tévőre szorúlni nem kell.

b) *Ezen Erdei birtok igen sok, t. i. 50 darabba lészen el szórva, azért nem tsak alkalmatlan, hanem nem is olly haszon vehető; Az eleinte tsak azért mondódott, hogy az esztendei fizetésnek rendes föl vetése, és minden birtokosra való ki számolása annál világosabban szembe tűnhessen. Lehet ezen Erdő birtokokat kevesebb p. o. 2, 3, 5, 6, 10, és 15 darabokra is ki tsinálni, de akkor a birtokos, minden esztendőben Erdőt vágni nem fog, hanem tsak a 2dik, 3dik, 5dik, 6dik, 10dik, vagy 15dik esztendőben; ez meg történhetik vagy az osztás alkalmatosságával, és pedig úgy, hogy: az osztály darabok egy helyre jöjjenek; vagy pedig: az Erdő birtokosok közt történendő tsere által; a kinek hogy tetszik, úgy válogathat benne, tsak hogy eleinte mindjárt, az egy más-*

sal, egy forma birtokot tserélők, annyian jöjjenek öszve egy értelemben, a mennyiedik esztendőben akarnak Erdőt vágni; p. o. ha némellyek tsak minden harmadik esztendőben akarnák Erdeiket le vágatni; tehát hárman állyanak öszve; és így az egygyiknek első esztendőbe 5 rész, a' többinek semmi; a' másoknak második esztendőben ismét 5 rész, a' többinek megint semmi; a' harmadik esztendőben végre a' harmadiknak három rész, 's a' többinek meg meg semmi sem fog adattatni. Így mindenik az egész Erdőségben 50 Esztendők el folyása alatt 10 helyen fogja ki kapni a maga Erdejét, és minden harmadik esztendőben, egyszer fog Erdőt vágni. Irtásokat azonban a fönt irt mód szerint mindég tehet.

d) Azt kérdezhetik még némellyek! *mit fogunk ezen temérdek fával tsinálni; ha hogy ezen intézet tökéletességre végre hajtóddhatik?*— A Vagy ntúl soha se kell félni, mindég lesz Kováts, tsak Vas, és szén legyen elegendő. — Ha mi tulajdon szükségünket ezen Erdőkkel ki fogjuk elégíteni, más szomszédoknak is annyit adhatunk jó pénzért, a' mennyit azok kívánnak; ha hogy pedig, azok sem szorúlnának reánk? avagy: nintsenek é olly sok mesterségek, mellyek az egész Világ fáját is meg emészthetik? nem lesznek é ezután több Emberek, a' kik a fára szorúlnak? Mi magunk, ha óltsó téglával akarunk épí-

teni, nem kell é oda fa? ha azon vesztég heverő és különös figyelmetességet érdemlő Széksóinkat Szódává főzöttetyük, nem kell é ahoz ismit fa? Ha mi a' mész fehérségéhez hasonló fehér, és salitromos földeinket, keserű vizeinket, valami haszon vételre akarjuk üdövel alkalmaztatni, nem kell é oda megént fa? Utólsó jövedelem az Erdők-ből a Hámház, a Szén; de azért ezek is megadják még a Szegedi homokhoz illő nyereséget; nem kell töllök félni semmit is, az Emberek szaporodásával, az Erdők érdeme, tiszerte jobban nevededik; 's így: ha amához reménységünk vagyon; ez iránt is bizonyosak lehetünk.

e) Ismét: *mire valók a' Tiszteknek azon egész helyFöldek?* A Siványoknak fekvései a Pusztaikon igen rendetlenül lévén helyheztetve, nem hogy éppen lehetetlen, hanem igen sükségtelen vólna öket, úgy, a mint vannak Erdőknek föl fogni; rendes, és a mennyire lehet egyenes huzadékok szerént öket árkokkal föl keríteni, nem tsak azért jobb, hogy egy tekintettel is lehet reájok vígyázni; hanem hogy: az árkok maguk is jobb állapotban tarthatatnak: ez által, valamint hogy sok helyeken másutt, sött bent a Siványok közepén is, olyatén darab földek tsútskák, kerítettnek föl, mellyek, ha tsak föl nem szántatnak; nem mivelletnek, soha fákkal bé sem is ültetődhetnek; tudjuk továbbá azt is,

hogy: vannak sok olly vad fák, a mellyek nem szeretik egyenessen a Siványt, hanem a Tér földet, ezeknek gyarapítására tehát, azon tsútska földetskék föl szántatván, mivelletvén, két három esztendők alatt igen alkalmatossak fognak lenni. — A Gyümölts fák is, az illyetén helyet kívánnyák, és pedig szélrül, valamint szintén azon kertek is, mellyek a Tsöszök élélme számára lesznek ki rendelve. Már mivel ezen földeknek a fa megtermesztésére való el készítése, két, három, és négy esztendők el folyása alatt, sok költségbe, 's utánna való járásba kerülne; ennek el kerülése végett tanátsossabb léssen azokat azoknak ki adni önnön költségükön való munkáltatásra, és üdeig való haszon vételre, a kiknek kötelességükbe léssen, mind azon földeket három, négy esztendők el folyása alatt, vad, vagy Gyümölts fa fiatalokkal bé ültetni, vagy pedig fa magvakkal bé vetetegetni; a kiknek egyszer'smind alkalmatosság adódik ez által, az Erdőkben való gyakrabbi meg fordulásra, és mindenekrül való szemessebb gondoskodásra is. Ezen földek, két, három, vagy négy esztendeig adatnak egy helyen aszántás alá, 's mihelest ültetés, vagy fa mag vetés alá alkalmatossak léssnek, azonnal a Tiszteknek más helyek fognak ki mutatni; hogy így: üdö folytával, minden föl kerített ürességek, a' bé ültetés, vagy vetés

által, egy húzamos Erdővé válhassanak, és a tüzre való lágy közt, az épületre való vad fák is, jokora darabonként, minden eszten-
dőben szaporodhassanak. *)

f) Ha végtére olyatén Ember találkozna Szeged Vérossában, vagy másútt is valahól, a ki azt mondaná, hogy a Siványokon, és a más helyeken ültetendő újj Erdők közt lehetetlen, hogy valaha Etzetfa, vagy Szkumpia, Fenyőfa, Iharfa, 's más féle Erdők szármozzanak valamikor, 's a tsak merő képzelődés légyen, hogy minálunk valaha a Kordovány készítés, Selyem tenyésztetés, Tzúkor főzés, és több e féle gyakorlásba jöjjön;— Abba az esetbe, ha utánna nem látunk a' dolognak,— én is úgy mondom, hogy semmi se leszsz: mert a ki Kukoritzát nem vett, Dohányt nem ültett, Gyümöltsfát nem ólt, nem szemez, annak nem teremhet jó Gyümöltse, Dohánnya, Kukoritzája, és a t. De a ki vetett, ültetett, szaporí-

---

*) Azt az ellenvetést: hogy ha Erdők lesznek a Szegedi Határba, a Tolvajok meg szaporodnak; — a tapasztalás meg tzafollya: — mint hogy az Alföldi síkságon több Lopás történik mint a Földi Erdős és Hegyes helyeken. — 'S a Tolvaj a Sikon Mértföldnyire is meg láttya az ötöt Kergetőket; de az Erdőbelappangó, a Hajtókat ki nem kerülheti; tulajdon nyomaival is elárúlja hol létét. —

tott valamit, 's gondossan utánna járt a' dolgának, annak mindenütt, és mindég volt, mind e féle; tehát Szegeden is 's másutt is lehet! lehet igen is, de csak úgy, ha markossan hozzá látunk a dologhoz, az Erdők ültetéséhez, t. i., és azok gyarapításához. Így lehetnek nekünk nem csak tsupán tűzre, épületre, szerszámokra, és eszközökre, hanem a Gazdaságra, Kereskedésre, sőt önnön élélmünkre való fáink, és tsemetéink is. — Lehetnek tudni illik olyanok; a melyekből külömb féle edényeket, 's Bútorokat készíthetnek; a' melyeknek ágaiból vesszeiből Kosarakat, 's más egyebeket fonhatnak, köthetnek, mellynek gyümöltseiből, vagy más részeiből Ólajt, Bort, Pálinkát, Etzetet, Orvosságot, Festéket, Szúrkot, Terpenttiát, Lúgos Tsávát, Kuli-mászt, Viaszkat főzhetnek, vagy készíthetnek; ki tsapolt, vagy sajtolt leveikből édességeket sőt Tzúkrot is tsinálhatnak 's a t. Annyival inkább pedig, mivel nekünk nem csak homok Siványaink, hanem agyagos, iszapos, vizes, és Fekete földjeink is légyenek Erdőknek valók; következésképpen nem csak tulajdon állapotunkat, hanem egy úttal a Státust Javát is elő mozdíthattyuk! ha akarjuk. — Atallyában azomba: az illyetén eljenvetőnek, mivel úgy láttszik vélekedni, mintha a semmiből valamit, a kitsinyből nagyot, a képzeltből valóságot, a lehető-

bül igazat soha sem lehet tsinálni; bátran szemébe azt mondhatni. — Hogy: ő még a Világ történeteinek, és a' természet munkálkodásának illendő esméretére nem jútott; és: sem a körülöttünk lévő dolgoknak mívóltát, sem pedig az Emberi nemzenek mostani állapottyát, annál inkább tehetséget elegendő képpen nem esméri; következendőképpen: arról még tsak nem is álmodozik, hogy *Magyarországban, főképp az Alföldön a Sivány Homokságok, üdővel, mint a valóságos Arany bányák olly jövedelmük lehessenek.* Szed 15 Martii Anno 1808.

Vedres István *m. k.*
Ns. Vár. Es. Földmérője.

R A G A S Z T É K O K.

A Betű alatt a 26-dik Levélhez
TEKINTETES NEMES TANÁTS

Ha tsak a közelebb el múlt 20 esztendőket vesszük fel is, miolta tudni illik leg inkább népesítetett Országunk a' Sováboknak bé költöztetett temérdek sokaságátúl: miolta annyi sok gyönyörü Erdők, mellyek Magyar Hazánk nagyobb részének, Hegyeit, Völgyeit, egy végbe el lepték, Szöllökké, kaszállókká, Szántó Földekké váltak; miolt-

fa a' fával olly bőven bánunk, mintha a Tisza háta, körös mellyéke, Maros tájja, és Erdély Ország el pusztithatatlan Erdőkkel biztatnának; annyira meg változott mind a Tüzre, mind pedig az Épületre való fának az ára, hogy ha arány szerént még 20 esztendeig úgy nevedik, akkor a Szegedi fa kereskedők Bétsi áron fogják árúlni fájukat; pedig nem a Bétsi Gazdag Polgároknak, hanem a szegény Szegedi Lakósoknak. Nem is ok nélkül, mert: mivel az Ország szüntelen népe-sebbedik, 's így a föld, a Birtokosok számára való nézve szűkül; avval a fa fogyasztók száma öregbedik; evvel pedig az Erdők térsége meg kisebbül, azoknak Szántó földekre, kaszálókra, és Szöllőkre való át változtatása végett; szükségképpen nevedeni, kell a fa árának, a mint ezt az általunk eddig észre vett példa is bizonyítja. Ez előtt 10, vagy 15 esztendővel, 6, 7 Márjáson meg vettük ölét a tüzre való fának, most 4, 5 forinton. 1790-dik esztendőben pedig, hat forinton kintelenítettünk magunknak bé szerezni! *)

---

*) A midőn az előre bocsátott javaslat iródott, t. i. 1808-dik Esztendőben, ismét 1809 — 1811-dikben egy öl tüzi Fának az ára 20 — 30 — 's 40 forintra is nevedett e folyó 1824-dik Esztendőben pedig egy öl kemény tüzi fa 13 for. Lágy tüzi fa 9 forinton kél, de már váltó Tzedulában.

A fa árának illeten nevedése Nemes Városunkra nézve is, nem lesz tsudálatos, ha mostani szükségünket a régiekkal egybe vettyük. Ez előtt nem sok esztendőkel, alig fogyott el egynehány száz öl fa Városunkban, most 5, vagy 6 ezer sem elegendő: mert minden ember fánál akar főzni, hogy a gaznak égetése körül való alkalmatlanságot el kerülye. Más Városbéliek szokásuk, és izlésük szerént, már most minden Ember ékesgeti Épülettyét, holott eleink meg érték avval, ha mi hánt vetett létekből, füzfa ágokból fel tsinálták házuk gerendázattyát, Gyékénnyel, vagy Náddal felverték Tetejét; most ezt is faragott fenyőből készittyük, és Zsindellyel, igyekezünk befedezni; mennyi fa el fogy ezen kívül Városunkban az útakon lévő Pallókra, Hidakra, Töltésekre, Malmokra, és mind a Gazdasághoz, mind pedig a kézi Mesterségek üzéséhez szükséges eszközökre, és szerszámokra! és pedig minden esztendőben több, több, mivel ezek tsináltatását is szüntelen szaporittyuk!

Ezeket mind meg gondolván, egy el kerülhetetlen szüksége vagyon Nemes Városunknak olly Erdőre, melly ha nem is minden, legalább nagyobb részét ebbéli szükségünknek ki pótollya. Mert külömben, Nemes Városunk Lakóssai, kéntelenítetvén minden esztendőben szükségük el mellőztetésére, az

Épületekre, és más dolgokra szükséges fán kívül még tüzre is 5, 's 6 ezer öll fát megszerezni, 's ez által mint egy 20 ezer forintot esztendőnként ki adni, soha sem érhetik el azt a szerentsés, és bóldog állapotot, melly a' Lakosoknak pénzbéli tehetőségükben áll, hanem inkább Politikai bóldogulásunk (melly külömben annál inkább elé mozdítatik egy Városban, mennél kevessebb Pénzt kéntelenítetnek a Lakosok ki adni a szükséges jószágokért a vidéki Kereskedőknek) szemlátomást elé mozdító kútfejétől, tudni illik a pénztől, magokat önként, esztendőkrül esztendőkre, mind jobban jobban, fosztogatják. Ezen egy el mellőzhetetlen szükségünkre a tüzellő fára, 50 esztendők alatt egy Milliom forintot fizetünk, és fél Milliom forintnak egész 50 esztendők alatt, mind interestét, mind pedig a rajta fordulható 50 esztendeig tartó kereskedésbéli hasznát el veszjtyük. Pedig melly szükséges vólna ezt Nemes Városunk Lakossainak, kik úgy is a pénznek kevés vóltárúl szüntelen panaszkodnak, erszényükben meg tartani! Vagy leg alább ezen esztendei adójukat, némü némü képpen elébb meg kissebbitvén, ugy alkalmaztatni, hogy ne a vidéki Kereskedők kezébe, hanem Nemes Városunk pénzes Szekrényébe, más dolgainkba való előmenetelünk, és tökéletesítettésünk véget bé juthasson.

Ezen költségünk mind jobban jobban ne-
vededik pedig, mivel Nemes Városunk szün-
telen népesedvén, Épületeinket az alkalmat-
lanságok el kerülése végett szaporítottuk, és
azokat nagyobbítottuk, bővítettük. — Az Or-
szág Útjaira új hidakat, az utzákra több
Pallókat; egy szóval, az alkalmatosság, tiszt-
ság, és bátorság eszközlése végett új Épü-
leteket 's eszközöket tsinálunk; Már mind
ezekhez fa szükséges, arra pedig a sok pénz!
mellyet Városunkból kintelenítettünk ki ad-
ni, hogy a vidéki fa Kereskedőket Gazda-
gítsuk. A kik valóban, esztendei adó fize-
tés alá vettettek bennünket! — Melly, sokkal
sujossabb annál, mellyet bátorságos laká-
sunkért Királyunknak esztendőnként föl ál-
dozunk, és nehezebb a meg fizetésre, mivel
azon fa Kereskedők, vagy Erdő tartók, min-
dég a mi szükségainkhez mérséklék nyereségü-
ket, nem pedig Jószáguknak valóságos ér-
deméhez.

De sokkal nagyobb az, a mitől legin-
kább félhetünk ebben a dologban, tudni il-
lik: A Dótzai Rétnak kezünkről való el esé-
se, már is meg szükítette a Nádból való bőv-
ségünket; Vetye hát pedig, Marostő, Bodony,
Baktó, olyan szároz esztendőkben mint
most járnak, Épületeink tetejének újjítására
sem igen adnak elegendő Nádat! Ha pedig
egyszer a Tisza, és Maros folyamottyainak
meg igazítása, ez által a Tavaknak, Ná-

das Réteknék ki száraztatása munkába véte-
tődik (a mint hogy ezt a reá tett készüle-
tekből észre vehettyük) akkor Nadas Réteink
éppen nem lesznek, úgy járunk: mint egy
szomszéd, de nevezetes Város, a múlt Török
Háborúban, melly, a benne tanyázó Katona-
ságnak téli üdőben adandó tüzi fának szüke
miatt, a kertekből, és Szöllőkből kéntele-
nítettett a gyümölts fákat ki vágatni, és a-
zokat az illetén esetben máskor is elő for-
dulható irgalmatlan szükségnek föl áldozni;
avagy: mint az olyan mostoha helyen lé-
vő Helységek, a mellyeknek Lakóssai, azt se
tudják: tsekély keresményüket élelmükre é,
avagy Épülettyeik fönt tartására fordittsák,
's így első nyomorúlt állapottyukat soha job-
bal felsem is változtathattyák; vagy pedig
végtére, a mitől mentsenek meg az Egek!
ha valamely Ellenség, azon Erdőket, mel-
lyek mind e mái napig pótolgattyák fo-
gyatkozásinkat el foglalná, avagy egészen
el pusztítaná, úgy, hogy semmi reménysé-
günk se vólna hirtelenébe a fa dolgában lé-
vő szükségünk' felsegítésére, mihez kapnánk
akkor? Házi fa butorainkat, épületeink fö-
deleit, 's más efféle Jóságinkat kellenék a
tüzre, mint az áldozatokat tennünk, hogy
annak fel élesztett, és tartó jóltéte által,
vagy a hidegnek irgalmatlanságától meg-
menekedhessünk; vagy hogy szokott élel-
münk módját fent tarthatván életünket te-

nyészthessük! az illetén hideg Tartományban pedig ez, főképp háborús üdőben éppen nem tsuda, ha meg esik is. —

Ezen szükségünket el mellőzni törekedő szándékunkat, azon haszon nem kevéssé élesztgetheti, melly egy közönséges Erdővel épült Erdőből a Városi pénzes Szekrényre háromlana. t. i. Ezen Nemes Városnak Erdőnek alkalmatos legelő mezeje áll mint egy hetven ezer holdakból, ennek tsak tized részén, az az hét ezer holdakon lévő Erdő mitsoda hasznat hajtana, innét ki tettzik.

Hét ezer holdakat 50 esztendői vágás alá vetvén, le lehetne vágni minden esztendőben száz negyven holdakat; az ugyan elég ritka Erdő, mellyben 12 Tér Öleken tsak egy fa áll, 's elég fiatal, vagy Sovány földű, ha azon fa 50 esztendők alatt tsak egy öl tűzre való fát adhat; mindazonáltal még is úgy vévén fel, minden holdon terem 100 öl fa, és így minden esztendőben 140 Holdon 14 ezer ölek könnyen megteremnek, mellyek ha tsak egy Tallérjával adodnának el, Huszon egy ezer forintot adnának esztendőnként jövedelmet. — Melly jó segítség vólna, ez a Nemes Város pénzes Szekrényének! melly haszon! könnyen lehetne evvel Nemes Városunk egyéb szükségait felsegíteni, hasznait előmozdítani, a közönséges bátorságot, és tisztaságot, mel-

lyek a józan Lakkormánynak fő foglalatosságai, mindennekbe tökéletességre vinni; pedig ezen felvetett jövedelemnél, annyi földről sokkal többet szednek bé azok, kik hasonló Térésű Erdőnek birtokossai. — Illy formán lehet arról gondolkodni, ha akkorra terségű Erdőt magok a lakosok különösen bírnakis; mivel a Rendszerént szükséges költségeknek megnyerése, nem egyéb valóságos Jövedelemnél.

Nem szóllok itt különösen azon hasznokról, mellyek egy Erdős helynek tulajdonai, t. i. hogy nem hordanak oda a Baranyaiak Szekereket, Kotsikat, Ekéket, a Bihar Vármegyei Oláhok Tsonakokat, Vályukat, a Békésiek Kasza nyeleket, Villákat, az Aradiak Teknyőket, a Gömöri Tótok Vedreket, Dézsákat, 's a t. mellyekért temérdek pénzt ki emelnek esztendőnként Városunkból, hanem hogy, meg erdősödvén Nemes Városunk, szemlátomást fog Népe-sebbedni, az ide jövő mindenféle, és letelepedő Mester emberek által, kik élelmüknek könnyű megszerzése végett, mind azokat itt helybe fogják kikészíteni, mellyekért mi most másokra szorúlunk. — Még az is megeshetik üdövel, hogy házaink kitsinosítására se menünk Pestre, hogy ott a Németh Országiaktól vegyük meg szükséges butorainkat, holott még most, egy rosz Kapa

nyelért, a vagy tsak egy büntetésre való
Mogyarófa Páltzáértis, vagy Zomborra, vagy
Tsanádra kelletik szaladoznunk. —

Azon haszon, melly a Gazdaságban az
Erdők létele által eszközlödne, nagyobb fi-
gyelmetességet érdemel, mintsem hogy azt
megvetni lehessen, kivált ollyatén Város-
ban, |a hol minden következő esztendő-
béli termésnek Zsírját, a fának szük vólta
miatt feltüzelik, és így kéntelenítettnek a
lakosok trágyázatlan hagyni széltibe, mind
azon Vad, és talán öröktől fogva mivelést
szomjúzó földeiket, mellyek külömben, te-
tézve megfizetnék Gazdájuknak értük végbe
vitt iparkodását; Ezen kívül azon haszonta-
lan földek, mellyek, se a Nedves esztendők-
ben a többieken lévő elegendő termés mi-
att; se a száraz időkben tulajdon soványságuk
miatt nem használtathatnak, a Fáknak bé-
ültetése által szántó földeink jövedelmét fü-
lül haladó hasznot hajthatnának.

Azt tsak ugyan fútalog említem, hogy a
mi Tserda, és Barom homokos Járásaink, nem
sok esztendők múlva, a tapasztalható képpen
szaporodó Sivány homokoknak Áradásaitól,
a szél által vég képpen, és egy általjában
egészlen elborittatnak, és ollyanok fognak
lenni, mint Árabianak végetlenül ki terje-
dő forró homokos Pusztái, a mellyeken sem-
mi fa, vagy enny hely nem lévén, melly e

folyó homokokat megtartoztathatná, a szeleknek gyakor járása, és erőssége miatt föl fúvattatnak, és mindenfelé úgy el szorattatnak, hogy már mostanában azon a tájjon sem Marhák, annál inkább Emberek sem lakhatnak! pedig azon Országot ezek előtt számos, és Nevezetes Nemzettségek lakták. — Ezt tapasztalhattyuk mi, a mi Ötömösi, Engi, Tsorvai, 's a t. homokjainkon, a' melyek valóban, ha fürkézö szemmel megtekintettnek, nem mutatnak egyebet, hanem azt, hogy minden esztendőben számos holdnyi jó földeket, a Tsorda, és Barom járásokból el foglalnak, be borítanak, és haszontalanná tesznek, 's e' mellett még avval biztatnak bennünket, hogy ha a Nemes Város, nékiek úgy, mint már most a Kiss - Telekiek a Falújuk végét pusztító Sivány Homokoknak, a füz fáknak be ültetése által, — ellent nem áll: *) vagy a mint Ó Hertzegsége, az

---

*) Kis-Teleken 1789-dik Esztendőben a Tsongrádi utzába Éjszak felöl a 4 végső Házokat a Sivány Homok, ablakjaik magosságáig beborította; a Pesti uttzán is Éjszak felé illy veszéllyel fenyegette a Hellységet; — a Lakosok az Uraság Székéhez Orvoslás végett folyamodtak; Én a Siványok megtartoztatására ott javasoltam legelőbb is azoknak Füzfákkal való bé ültetését, — a mi mivel képtelen dolognak láttzatott még akkori üdőben; annak tellyesítése reám bizottatott, — és

Esztergomi Primás Uradalmaiban Almáson, ugyan csak Füz, vagy Nyárfák ültetésével gátot nem vet; bizonyosan a Szeleknek fúvásával, és számos Marhainknak Nyomaival, vagy gázolásaival segítettvén, azok nem sokára meg Orvosolhatatlan károkat okoznak; és Marháinkban, valamint szintén e miatt Gazdaságunkban is, egy elkerülhetetlen pusztítást vonzanak magok után.

Annak megbizonyítását ugyan a Természet búvarinak engedem, hogy a gyakorta járó szelek a felfútt homok részetskéket a levegőbe felemelvén, azok ennek Nedvességét magukba szíjják, és előbb kipusztíttyák azon levegőt a nedvességtől, mintsem, hogy az öszve gyülekezessen, és megsűrűdvén alkalmas essővé változván, szomszéd Homokjainkra leeshessen; hanem azt gyakor tapasztalásinkból tsak ugyan minden ellenvetés nélkül tudhattyuk minnyájon, hogy gyakrabban szenvednek Szeged Várossa, és a körül lévő fátalán homokos Helységek szük-

---

szerentséssen mindenek tsudálkozására el is végeztetett. — A' következő esztendőben maguk folytatták a Kis-Telekiek a Fa ültetést; — 's két esztendőre utánna, az elhagyatott Szöllő Földeken egy mulatságra való szépen rendbe szedett nagyotska Füz-fa Erdőt ültettek, de a következő meg mutatta azt: hogy a Siványon könnyebb Erdőt termesztetni, mint a Gyöpön. —

séget a szárazság miatt, mint azon Helységek, a mellyek, ha homokos helyen vagyunk — de Erdősök, vagy ha magos, és ritka földüekis, de nem szélhorta, és Siványosok, mint Bátskának innentső része; mert valamint ezekbe a földnek tulajdoni nehézsége, úgy amazokban a fáknek jelen vólta megakadályoztatta a szélnek erejét a homoknak, vagy más földnek a levegőben való el terjesztésében, és így nem engedi ki pusztítani azon nedvességet, mellyet a természet benne azért osztogatott széjjel, hogy a levegő tulajdonságainak bizonyos változása által öszve sűrűdén, forró homokjainkra kellemetessen harmatozhasson.

A Barom, és Tsorda Járásokban lévő illetén Siványoknak élő fákkal lévő béültezéséből a mezei gazdagságra háromló, megjegyzésre méltó, és főképp a mi pusztá földjeinkre való nézve megfizethetetlen hasznot annál inkább el nem halgathatni — mennél bizonyosabb az, hogy a mi Városunkban lévő mezei Marhás gazdáinknak szegényisége, leginkább járásainknak szörnyű pusztasága miatt nyomorog olly sanyarú, és élhetetlen állapotban; mert: el halgatván azt, hogy a' Téli fürgeteges üdőben bátorságos menedék helyetszolgáltatnak a marháknak, 's Juhoknak az Erdők, — a Nyári Napoknak forró melegsége, az e' miatt származó szomjúság, és a számtalan bogarak üldözése, a

Szegény Marhákat csak nem utolsó inségre juttatják, és valóbanis: inkább csak tengődtenek, mint hizlaltatnak, inkább sa nyargattatnak, mint neveltetnek; nem lévén árnyékuk a hol a sütegető melegnek égetését elkerülhessék, az abból származó szomjuság iszonyúságát meg enyhithessék, és a bogaraknak alkalmatlan tsipkelőjeseiből származott nyughatatlanító viszketetet valami kellemetes dörgöléssel, vagy vakarással eloszlathassák; innét a puszta legelőkön, a soványon termett apró fűvetskéket kelletlen, és nagy alkalmatlansággal rágni, üressen lévő gyomrait meleg vízzel, a hévségtől származó szomjúságok miatt megterhelni, és egyszersmind, minden alkalmatlanságokat, mellyeket a Legyek, Bögöjök, és más férgek tenni szoktak, nyughatatlansággal elszenvadni kénytelenítettnek! Mind ezekből pedig a Marhának régi fajtájuktól lévő elfajúltsága, Soványsága, kevesebb hasznavétele, meddősége, betegsége, végre pedig döge következik, a mit bár olly gyakran ne tapasztalnánk hátarainkban! de fájdalom! meg mondhatják sok mezei gazdák — azt, hogy: többször mintnem, kéttzeres dézsmátis adnak eszten-dönként e miatt, a károsító viszontagságoknak áldozatul; — Ellenben: ha a Barom és Tsorda Járásokban lévő Siványokon árnyékokat vető fák volnának, a marhák delelőre nyáron (vagy máskoris mikor hideg fürgetegek

uralkodnak) abban magukat meghuznák, a nap;hévségét elkerülnék, szomjúságukat megkitsinyítenék, a száradt legelő helyet a fák alatt szöldellő mezőket használhatnák, és a bogarak ültözési ellen, mind a fák ágai-
val, mint pedig az azok törökéhez való testeik dörgölésével, melegségüket, szomjúságukat, éhségüket, és nyughatatlanságukat enyhítenék: így szaporodna a mezei Gazdák vagyonnya, és valamint marháinak előmenetele, úgy fáradságinak jutalma is nyilvánosságossan szembe tünne; el oszlana a szegénység, és e hellett a tehetőség ülne a Szegedi mezei marhás Gazdák erszénnyére.

Bizonyossak lehetünk pedig mind ezen hasznokról, mivel mind földünk alkalmas az Erdők termesztésére, mint pedig Nemes Városunk azok gyarapítására elegendő. — A mi a földet illeti: azt láttyuk a Nesztor Szállásán a Tölgyfák, a homoki szőlőkben pedig más külömbfélék olly szépek, hogy akár mitsoda Erdőbe bé-illenének. Azok a helyek (rajtok a természet önként szaporítván a nevendék fiatalokat) mint egy arra kérnek bennünket, hogy gyámolítsuk, segítsük erőlködéseiket, szüleménnyeket az elpusztítástól meg örizzük, és a maradék számára egygyesült erővel gondoskodjunk; biztatnak bennünket avval, hogy ha a Debretzenyi, Örkényi, Tolna Vármegyében a Görbői Erdőkben igazi homokban a leg

válogatottabb Tölgy, Bük, Tser, Gertyán, Körös, Szilfák teremhetnek a Szegedi hasonló homok földekis megtermik, és ha a Sajtinyi fenyves Erdő a leg Siványabb homokokat szereti, talám a mi szélhorta Butzkáinkat sem útálja.

A víz járta földeinken is, melly Nemes Városunk körül vagyon, úgy mint Baktó, Marostü, Vetyehát, Bodony, és a többi laposságok, hogy nem tsak a füzfa, melly rajtok önként minden gyarapítás nélkül nyöl, hanem mindenféle vad fák megnyöljenek, példánk lehet ebben a Zombori, Tsanádi, Aradi, és Kalotsán felül a foktüi Erdők, nem külömben Beregh, és Zemplén Várme gyéknek azon Erdei, a mellyeket mi Tiszahátnak nevezünk, és Bihar, Békés Várme gyékben a Körösök Partjai a honnét magát Városunk segítgeti. Ezek mind olyan víz járta földek, mellyekről a le vágattatott fákat a ki öntött víznek erejével szokták többnyire a szomszéd folyó vízbe, és így ez által hozzánk le szállítani, és a mellyekszinte olyan tulajdonságúak, mint a mi víz járta határink. De ha mingyárt semmi más fa meg nem fognáis a Füzfán kívül a mi vízjártó földeinket, tsak ugyan azért ezen hasznos szándék megérdemlené végben vitelét; mivel jól tudjuk azt: hogy a Füz fának szapora nyövése, Bokros ágai, a vízben való élhatatossága elegendő okok legyenek az ő

tenyésztésére. Nints ennél a Közönséges haszonra való nézve, egy fa is alkalmatosabb a mi égünk alatt. Lám az Olászokis azért keritik bé minden földjeiket élő fűzfákkal hogy (azoknak ágai vetéseik tetején felül a levegőben nevedvén) minden ősszel bő faág vágással ditsekedhessenek. Hogy pedig a fűzfa a leg alább való vízjárta földünkön is meg teremjen, jelenlévő példája azon Erdötske, melly a Tek. Nemes Tanáts helybe hagyásával, ez előtt mintegy 6 esztendővel általam ültettetett, és most Etelka nevét viseli; melly noha elég vizsantogsággal küszködött, és már a nagy szározságok miatt közel völt az elpúsztuláshoz, mind azon által, most még is nem tsak meg érdemli a fiatal Erdötske nevét, hanem valóban nagyobbítására is nem ok nélkül felserkenthet.

Azt úgyis tudjuk közönségessen, hogy a fekete száraz földünk (melly Nemes Városunk körül legelő Mezőnek szolgál, és a melly közönséges hiedelem szerént régenten ez előtt is Erdő völt) meg termi a fákat, mert azt már a Teként. Nemes Tanátsnak szorgondossága meg mutatta, mivel hogy tett probája ezen feltételnek elegendő képpen meg felelt. Azon bé ültettetett fiatalok tudniillik, és elvetett magvak, a Nemes Tanáts várokozását, nem hogy meg tsalták volna, hanem inkább nagyobbaknak el kez-

désére fel is ingerelheték, és noha azon Gazdák, kiknek a Kapálás véget ezen Erdőske ki osztogatott, többnyire mind azon dolgoztak, hogy a növendék fiatalokat ki irtsák veteményüknek térségesebb helye miatt, mégis mindazonáltal azok, melyek ezen üldöző Kapásoknak vágásukat el kerülhették, meg mutatták azt: hogy nem a földbe, se nem a fában légyen a hiba, hanem azokban, kik őket semmire sem betsülván, nem általották egész Városunk meg tsalattatására irgalmatlanul irtogatni.

Végtére ugyan: Ha a pénznek szük vólta miatt lévő mostani környül állását Nemes Városunknak meg fontolyuk, úgy tettzik az első tekintettel, mintha az Erdők ültetéséhez hozzá nem foghatna Nemes Városunk; de szerentsére másképp vagyon a dolog: kevés pénz kell az Erdők ültetéséhez, hanem annyival több erő, a mellynek fel áldozásával pedig készen vagynak Nemes Városunknak minden Lakossai, akár avval kiki maga számára ültessen Erdőt, akár pedig közönségessen ültettessenek azok, és arány szerint vegye hasznát annak mindenik (meg maradván mint Nemes Debretzen Várossában a fölösleg lévő jövedelem a Város pénzes szekrénye számára) mindenkor meg teheti ezt, és meg is teszi olly népes Város mint Szeged, annyival inkább, mivel ha maga számára ültet, örömmel tselekszi azt, és ö-

römmel várja azt az alkalmatosságot, melly által mind magának, mint tulajdon maradékának állandó hasznót nemző dolognak, meg vetheti fundamentomát. Ha pedig a közönség hasznára, úgysem vonakodik semmit is, tudván azt, hogy azon alkalmatossággal, mellyel a Város köz hasznára dolgozik, maga számára is bizonyos Jövedelmet készít. De ha mingyárt a Nemes Város számára különös Erdő ültetődne is, még se húszhatná ki magát annak munkájából senki is mivel minden Lakos ezen Városi Társaságnak tagja lévén, tartozik annak hasznát a mennyire tőle telhetik eszközteni, és ezen Városi Társaság fönt tartására szükséges költségekben részesülni, és pedig nemcsak a közönségessen bé vett szokás, hanem a dolognak természete szerint is annál inkább, mivel ha illetén módon föl szánt erejével, és segítségével egy felől, a közönséges Pénzes szekrénynek jövedelmét öregbiteni igyekezik, más felől a szükséges dolgokra meg kívántató esztendei adóját meg kevesebbíti, és így mindég ez eszközlött haszonnak mekkoraságából várhattya jövendőben a Városi Társaságban, mind magának, mind pedig maradékának leendő boldogabb állapottyát.

Vannak ugyan más módok is szokásban az Erdők gyarapításának eszközlésében, mellyek noha ártatlanok magokban, de úgy tetszik mégis, nem alkalmatossak Szeged Vá-

Várossában, mint p. o. némelly Helységekben azon rendelet vagyon, hogy minden házúlandó iffiú, 24 maga keze által ültetett fiatalokat mutasson ki. Sok uradalomban pedig ez: Minden Lakos minden esztendőben azért, hogy Tűzre való fát ingyen vághasson az Erdőben, bizonyos számú ültetéseket tegyen annak szaporítására 's a' t. a mi szomszédságunkban olly szokás vagyon egy mező Városban, hogy akár kē a' közönséges legelőbe valamelly fiatal fátskát környül árkol, az, és annak mindan szaporúlattya örököszen az övé. Ennek az a sikere, hogy már ollyan gazdákis vannak ott, kiknek két, három, sőt több holdnyē Nyárfa Erdőtskéjük is légyen.

Az talám a' mi Városunkhoz is illene, hogy azok, a' kik Polgár Just nyerni, és érdemelni szándékoznak, előbb egynehány száz, maguk által szaporított élő fákat a' közönség Erdejében mutassanak; vagy, mivel a' Tisza, és Maros mellett lévő Halászok, az Erdőknek igen jó hasznát vészik; azok minden esztendőben egynehány fiatalokat neveljenek; valamint szintén a' Röszei Kertészek is, a' kik, úgy szólván, úgy is maguk bírják Bodony Erdejét, a' Kuka, és tűzellőre való szároz ág vágás fejében, hasonlóképpen a Közönséges Erdő gyarapításban különösen segítségre legyenek. Ezekben, és illyenekben mindazonáltal avatkozni nem

akarok, tudván azt, hogy a' T. Nemes Tanátsnak böltsrendelése, hathatossabb eszközökre is terjeszkedhet; közönségessen: valamint más dologban, úgy az Erdők, és fák szaporításában is, igen sokat tesznek az igéretetek, ajándékok, és hasznos rendeletek (statuta); mivel ezek, mint egy Élet erek, a Nemes Találmányok, és Feltételek eszközlésében, tökéletesítésében, és végben vitelében. Ezek nélkül pedig, éppen nem szükölködik Nemes Városunk.

Mind ezekből nyilvánságossan kitettség az: hogy Nemes Városunknak elegendő ereje, és tehetsége legyen, az Erdőknek, határainkban való gyarapítására; azis egyúttal: hogy földünk alkalmas legyen mindenféle hasznos fának felnevelésére; mivel pedig az illetén Népes, és sík földön való Városnak, mint Szeged Várossa, nagy hasznot hajt hat egy térséges Erdő; ellenben annak héjánosságá iszonyú, es minden Lakosnak esztendőrel esztendőre érezhetőbb kártokoz; semmi ok nints melly ezen ditséretes, hasznos, és szükséges szándéknak végbe vitelétül a Tek. Nemes Tanást el idegeníthesse, ha tsak az nem, a' mit talám némelley bátortalan szívek, és az utóbbiakról kevesebbet gondolkodó elmék ellen vethetnének, tudniillik:— Mikor lesz abbúl Erdő, a' mellyet mi mostanában vetünk, avagy ültetünk? Nem ér-

jük mi azt mostaniak! és annak hasznát éppen nem vehetjük! kár tehát utánna fáradoznunk, és reája költekeznünk! — T. Nemes Tanáts! A' nemes, és ditséretes tselekedeteket, sem az üdö, sem azoknak száma meg nem határozza; azértis mindenkor helyes azokat tenni, és tsak ugyan: jobb valaha azoknak végére járni, mint soha sem; hirtelen ugyan annál inkább nem lehet, mennél inkább tudjuk azt, hogy a' fáknak megélemedett üdeje, egy Embernek éltevel vetekedjék, de azért nem kell elkedvetlenkednünk; sok megért idejü Ember Örömmel ette azon gyümöls fának termését, mellyeket fiatal korában tulajdon kezeivel szemezgetett! — Azonban: ha bódog emlékezetü Eleink, más foglalatosságaik miatt, mellyek őket a régi üdőben környékezték, meg nem tehatték azt, hogy nekünk maradékaiknak, egy térséges Erdőt haggyanak örökségül, nem következik az, hogy mi se gondoskodjunk Utóinkról, kik szíves köszönettel fogják meghálálni, ebben teendő igyekezetünket; ha mi meg nem érhettyükis azt, hogy láthassuk mostani jó szándékunknak, és helyes törekedésünknek valamikor hasznos gyümölsét, azért nem kell olly hideg vérrel megvetnünk ezen dolgot, hogy abba tsak belékezdeni is merő hijjába valóságnak tartssuk, mert különben mind másoktól mint legin-

kább késő maradékainktól úgy nézettetünk, mint boldogságuknak Íríggyei; vagy pedig Nemes Városunk haszna előmozdító kútfejének dologtalan meg fojtói. Ha Nemes Városunk Elei, annyi kintset gyűjtöttek össze, hogy azon Uradalmat vehettünk; mi is mutassuk meg azt, hogy nem tsak Eleinkrül nyert kintseket tudjuk megtartani, és hasznos helyre fordítani; hanem más pénz Bányáknakis fel tudjuk az ereit találni; mellyekkel a' mostaniaktól érdemet, követőinktől pedig méltó tiszteletet várhatunk. Ezeket ugyan a' Nemes Tanáts már ezen kivülis régen megszerzette magának, a' mint azt a' Szöregi Uradalom, ugyan ott azok az egy Városi tehetséget majd tsak nem fölül haladni látszó iszonyú Töltések, és roppant Hidak bizonyittyák, a mellyek a Nemes Tanátsnak nevét örökké fogják viselni. Mind azonáltal: valamint a' kettős jó tétemény kétszerte érdemessebbé teszi az embert; a' gyakorta való Jótétemény pedig, mint egy ki veszi az Embert többi társai közül, és fölükbe emeli; úgy szintén a' T. Nemes Tanátsot is, azon számos tselekedetek, mellyeket mind a' mostaniak, mind pedig a' Jövendőbéliek hasznára Nemes Városunkban már végbe vitt, és ezutánis végbe viend, annyira felemelik, és meg különböztetik a' többi Királyi Városok közt Országunkban, hogy mind ez ideig még kevés hághatott elejébe. Annak

okáért is reményelem, hogy a' T. Nemes Tanáts ezen alázatos Emlékeztető Levelemet, mellyet az Erdőknek szükséges ültetéséről, és gyarapításáról mostanában a' közönséges megvizsgálás végett elő terjesztek, annál inkább szívére veszi, mennél inkább tudom azt: hogy úgylis már régtől fogva, ezen dolgot, egyet a leg szükségesebbnek, és leg hasznossabbnak tartott lenni; és ezen tárgynak tökéletes ki dolgozására egy Deputatiót is fog rendelni, melly az Erdőknek leg könnyebb, és leg hasznossabb ültetéséről, szaporára felneveléséről, és gyarapításáról, nemkülömben azoknak szükséges gondviselése módjáról maga vélekedéseit feltegye, és a' helybe hagyás végett a' T. Nemes Tanátsnak bényújtsa; kiis a' midőn azt édes reménységgel ohajtom, vagyok és maradok mindétig A' Tekintetes Nemes Tanátsnak Szegeden 2-dik Octoberben 1795. Alázatos szogája Vedres István m. p. N. Város Földmérésze. Nemes Szabad Királyi Szeged Városának Leveles Táhrából ki adta Aigner József m. p. V. Notárius. *)

---

*) Ezen Javaslás többször, és sokak által vizsgálóra vétetett; — jónak és hasznosnak találtatott; — de némelly okok miatt, még ezen üdő korban — tellyesítése elmulasztatott.

Tekintetes Nemes Magistrátus!

Egy némelly alázatos Propositionimat bővebb meg vizsgálása elintézése, jóva hagyása, vagy megvetése végett kívántam a' Tek. Nemes Tanáts eleibe kevetközendőképpen terjeszteni, úgy mint: etc.

11. Ezen Nemes Város Földmérésének Vedres István Úrnak, az Erdők ültetéséről szolló, 's több esztendők előtt a' Tek. Nemes Tanátsnak bényújtott munkáját avval a könyörgéssel bátorodom ide rekeszteni, hogy aztat is felolvastatni, 's a'hoz képpest elvégezni méltóztassék a' Tek. Nemes Tanáts, hogy: minden Házas gazda, Esztendőnként, 100 darab fát, az Insenér által ki mutatandó helyen, Tavasszal mingyárt, vagy Őszszel, a' közjó hasznára ültetni tartozzon: és valamint ennekis, a folyebb írt mód szerint köz hirré való tétele szükségesnek látszatik lenni; úgy méltóztassék a Tek. Nemes Tanáts ezen alkalmatossággal ítéletben venni, ha: nem jó vólna é a' Privátusok között bizonyos helyet a' végre fel osztani, hogy aztat kiki a maga számára, a fáknek külömbféle nemével bé ültetni köteles légyen? — etc. Szegeden 26-dik Martiusban 1799. Volford József m. p. Polgár Mester. *) Eredetébélivel egygyenlő. Aigner József m. p. V. Notárius.

---

*) Nemes Szeged Várossában, ezen Érdemes Úr, több tettein kívül avval lett nevezetessé, hogy: Polgár

R A G A S Z T É K.

B. Betű alatt.

Alább írtak: a' Tek. Nemes Tanáts-
nak a' múlt esztendőben, Mindszent Hava
16 dik Napján, 2481-dik szám alatt tett kegyes
végezésébül, meg tekintettük, de egyszers-
mind meg is vizsgáltuk azon ültetvény Erdőt,
melly az 1805-dik esztendőben Aprilis 24-dik
napján 7055-dik szám alatt költ Kegyes Fel-
séges Rendelés szerént, a Sívány homokok-
ban, és pedig a' fölső Városi Barom Járások-
ban, Tsengelén, két egymásutánn következő,
úgy mint 1805, és 1806-dik esztendőkbe, az
ezen dologra ügyelő Inspector Pillik József Úr
vigyázása alatt, a' Kiss-Teleki Jobbágyok ál-
tal Robotka ültettetett; 's azt tapasztaltuk,

Elsőben: hogy ott a' fák leg szebbek, és
leg elevenebbek legyenek, a' hol a Sívány
homokok leg régiebbek, és leg méljebbek
váltak.

Mesteri Hivatala üdejében, a Nemes Város, a Pí-
artzon, Éleség Házat, és egy Pompás Tanáts Há-
zat épített; 's ebbe Nemzeti Játék színt helyhez-
tetett; a' Palánki úttzát; a Reszkei Ország útát
meg igazítottatta, és rendbe szedette; a Bánom Ker-
tek alatt, eggy Etele nevű Erdőt ültetett; a Jó-
zan Tudományokat, és kézi Mesterségeket tanuló
Iffiúság számára, nevezetes Rajzoló Oskolat állí-
tott; A Polgári kór ház építésébe bele kezdett; s' a t.

Másodszor: hogy az illetén helyeken, mind a Nyárfák; mind a Fűzfák, az 1805-ik esztendőbeli ültetésbe három ölnyi magosságra is föl nyöltek; noha azok, a midőn el ültetődtek, csak egy kis únnyi vastagságú vesszők voltak, most pedig vastagságukra való nézve többnyire lábszárnyiak; 's ekkora a' három esztendei jó, egyenlő, és igazi Síványban lévő fák nyövése.

Harmadszor: Az olyan helyeken, a' hol a' Sívány nem régi, tudniillik; a melly alatt nem méljen, gyöpöt, taratzkot, vagy fekete földet találni, ott a fák tsekélyebb, és soványabb nyövésűek; 's a' melly fák végre gyöpbe ültetődtek, azok vagy Satnyák, vagy éppen ki veszték.

Negyedszer: A' hol a fák, Szélibe, Hoszszába egy ölnyre vannak ültetve a' jó Síványon; ott azon Sívány, kórókat, ballangókat kezd teremni; 's ott: a le hulló fa levelek, a homokot csak nem egészen beborítva tarttyák. A' hol ellenbe a' fák ritkábbak, onnét a szél, a fa leveleit elhordta; 's az, azon tájjékokon a Síványon is uralkodik bizonyossan; mivel a' fák gyökereit sok helyen a' föld színén el nyúlva lehet látni.

Ötödször: a nem régi Síványokon a' fák közei már gyöpösödnek; jó tiszta, és egyenlő füveket mutatnak.

Hatodszor: a nyezetlen fák közt a' sok sarjadosástól alig lehet járni; a' melly

fák a múlt esztendőbe meg nyesettettek, azok magossabbra, egyenlőbben, és eleve-
nebben nyöltek föl, mint a' nyesetlenek.

Hetedszer: A' Sarjadzó vészszök sok helyen, és fákon egy ölnyinél is hosszabbak; ezek közül kiszínelt egyenes vészszökből láttunk Tserényeket, Sövény ajtókat, Élesztő szárítókat, Tsirke tartókat, kosarakat, 's a' t. fonyvá lenni, mellyek vészzeit ez előtt más Erdőkből hozattattuk.

Nyoltzadszor: Láttuk továbbá: hogy a Szilfák, Agátzfák, Tölgyfák, Nyírfák, Eperfák, fiataljai is elevenek, és szép hajtásokat hozzanak; 's azért meg érdemlenék, hogy több költség szánattasson reájuk, hogy nagyobb számmal lehessen őket szerezni, és el ültetni.

Kilentzedszer: Meg néztük a' magvaikról költ külömkféle Fenyő, Tölgy, Agátz, Nyír, és Körös fátskákat, nem külömben; a Vad-körte, Vad-alma magvakról költ fátskákat is; ezek, noha a még jól el nem készített föld, és az ideji igen száraz esztendő miatt nem költekis sűrűn ki; mindazonáltal: azok közülük, a' mellyek helyel helyel találatnak, telyes reménységet nyújtanak az íránt, hogy a' mi homoki Erdeinket, magrúlis lshet szaporítani, és pedig foganatossan. Ha hogy egyszer a' próba tételnek gyakor alkalmaztatásával, műveléseik, és gyarapításaik módja ki tanúlató.

dik; minden tehetséggel, és erővel azon legyünk, hogy: ne tsak tűzre, hanem épületekre való: ne tsak lágy, hanem kemény; ne tsak szelíd, honnyi, hanem Vad, és külföldi Erdei fáink is lehessenek elegendők.

Tizedszer: Azt vettük végtére észre, hogy az igazi jó Siványon, ha tsak rossz vesző rőszszúl nem ültettetődött, egy se száradt ki, minden helyen meg vagon a' bé ültett, és szépen nyölt fiatal fa. A' mellyek ki száradtak, azok is tsak a szelek torkába meg nem őriztetve; vagy pedig a gyöpöt fogó földbe ültették.

Ezen alkalmatossággal elő mutatván a fönt említett Tisztartó Úr, a' már ezen a Tsengeli Siványokon elültettetett, és megfogant két esztendőbéli fáinak Summás Laistromát, azt le írva a mint következik, ide jegyezzük, tudni illik:

Vagon már mind öszve

Eperjfa fiatal	-	-	82
Ágátzfa	-	-	421
Vad Körtve, 's Alma			152
Tölgyfa	-	-	13
Nyírfa	-	-	21
Szilfa	-	-	1558
Fűzfa	-	-	85,568
Rözgő Nvárfa	-	-	286,899
Öszveséggel	-	-	572,294

Fiatal fáink vannak már most fölső Városon a' Tsengelei Pusztán 1805-dik és 1806-dik

esztendőkbe ültettetett Erdötskénkbe olly tettetős állapotba, hogy az eltsudálkozik rajta, a ki látta.

Mivel azonban a múlt 1807-dik esztendőben a Körösi ér felé menő Ország útnak Homokos környéke is bé ültettetett; úgy vélekedünk: hogy az ideji ültetést, a Tsorda és Barom járások közt, Ásott halmátúl Tsorva felé tartó Síványság tetején, Alsó Városon kellessék elkezdni, hogy így: föl kapván ezen Erdötske, az ott való Marhának is legyen mind Nyáron, mind Télen, ha meg szorúlnak menedék helyük. Mellyrül való Jelentésünket a Tek. Nemes Tanáts eleibe alázatossan terjeszttyük Szegeden 4 dik Januariusban 1808. Müller Sebestyén m. p. Polgár Mester. Rósa József m. p. Szó Szólló. Vedres István m. p. N. S. K. Szeged Várossa Földmérője. Makra Imre m. p. Athanasius Arzenovits m. p. Aradi János m. p. Választott Község tagjai.

R A G A S Z T É K.

D. Betű alatt.

Alább írt: több Esztendőbéli Tapasztalásombúl bizonyítom, hogy egy 1200 tér ölekbül álló hóld Sívány Homokság Erdőnek való be ültetésére szükséges 1200 Nyár, és Fűz fa-veszszökuek a Nemes Városnak készen lévő Erdejében való meg szedése, meg tiszt-

títása, és a Szegedi Határban akár hol ültetendő Erdő helyére való vitele
kerül - - - - - 2 ftokba.

Azon 1200 tér ölnyi hold Siványságnak sorba, rendbe 1200 fa
veszszökkel való bé ültetése pedig - - - - - 5 ftokba.

Mind öszve tehát: egy hold Siványnak Erdővé való tsinálása
kerül öszveséggel - - - 5 ftokba.

és hogy: (ha talán tölem kivántatna) az
eddig tartott környül állások szerént, a' Siványságokon ezután ültetendő minden hold
Erdőnek illetén egész el készítését, azon ött
forintnkért magamra felis vállalhatnám.

Szegeden 24-dik Februariusban 1808. Pillik
Jósef m. p. Nemes Szabad Királyi Szeged Várossa Erdő Inspektora.

A' Szerző Úrnak még e következő könyvei is találatnak a' Szegedi könyvnyomtatónál.

N. S. K. Szeged Várossa meg nagyobbítandó Tanátsháza Talpkövének letétele alkalmatosságára készült Versek. 1799 Eszten. Kis. Assz. Hava 30-dik napján Vedres István által. Nyomt. Pesten Fűsküti Landrer Mihálynál.

A' Tiszát a' Dunával öszve kaptsoló új Hajókázható Tsatorna etc. Vedres István 8-at Ret. Részre metzett Plánummal Szegeden Grün Orbánnál 1805.

Ueber einem neuem schiffbaren Kanal in Ungerland mittelst dessen die Donau mit der Theiß am vortheilhaftesten verbunden werden kann, von Stephan Vedres. Uebersetzt von Niklas Granfowitz Priester aus den Piarist. Orden, Doktor der Weltweisheit, und am Segediner Lykeum Ord. Lehrer der mathematischen Wissenschaften mit einem Kupfer-Plan in 8-o Segedin gedruckt bey Urban Grün 1805.

A' Hazának szeretete, avagy Nemes Szeged Várossának a' Törököktől való vissza vétele egy négy részből álló Vitézi Játék Vedres István által 8-at R. Szegeden 1805.

A' Magyar Nyelvnek a' Magyar Hazában való, szükséges voltát tárgyozó Hazafiúi Elmélkedés V. I. Szegeden 1806.

Egy Nemzeti Jószág, melly Magyar Ország és hozzá kaptolt Tartományok számára szereztetett V. I. által Szegeden 1807.

A' Nemzeti Jószág Szerzőjének Vedres Istványnak, a' Bankó Tzedulák elenyészethetéséről való vélekedése. Közre bocsátotta T. Ns. Tsongrád V. Fő Adószedője, és több Ns. V. T. Birája Botka Ferentz 8-at R. Szegeden Grün Orban betűivel 1807.

Stephani Vedres: Adprobati per I. R. Hungariae, et Jur. L. Regiaeque Civ. Szegediensis Geometrae. Dissertatio de Fundo Publico in Commodum Reg. Hungariae, et Provinciarum eidem adnexarum erigendo; ex Hungarico Latine reddita, et Animadversionibus illustrata per Josephum Basylium Salamon, e S. P. AA. LL. et Philos. Doct. Hist. Vniver. et Prag. Prof. P. O. in 8-vo majori. Szegedini Typis Urbani Grün 1809.

Étska rövid Rajzolattya V. I. által Pesten Trattner Mátyás betűivel 1807.

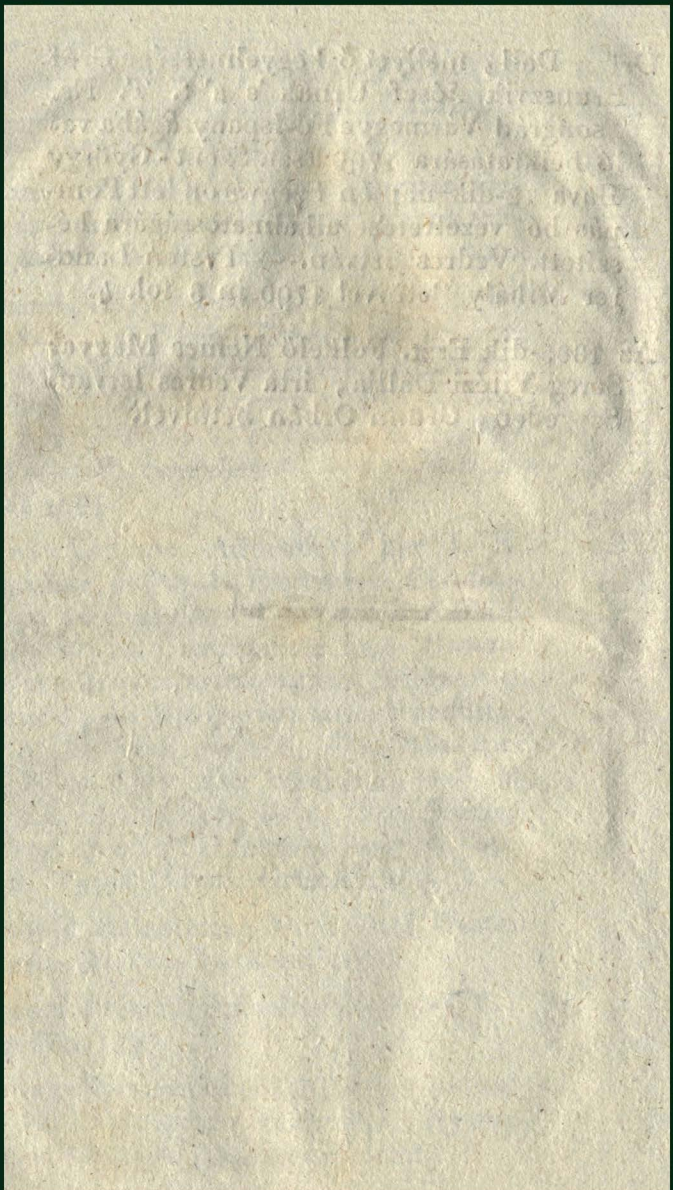
A' Szegedi Múzsák Százados Ünnepe. V. I. Szegeden 1820.

A' Magyar Nemzeti Lélekrül egy két szó. Írta Vedres Istvány Szegeden. Nyomt. Pesten Trattner Mátyásnál. 1823.

Öröm Dall, mellyet ő kegyelmessége Gróf
Brunszvik József Úrnak 's a' t. T. Ns.
Tsongrád Vármegye Fő-Ispanyságába va-
ló béiktatására 1796 Eszt. Szent - György
Hava 12-dik napján Szegváron lett Pom-
pás bé vezettetése alkalmatosságára ké-
szített. Vedres István. — Pesten Land-
rer Mihály Betüivel 1796 in 8 fol. 4.

Az 1805-dik Eszt. Fölkelő Nemes Magyar
Sereg Vitézi Dallja, írta Vedres István.
Szegeden, Grün Orbán betüivel.

I. s 6 T Á B L A.

Eszten- dőben		A 10,000 Hold Síványok 200 ezer forintnyi egész árából le fizetődik minden eszten- dőben a bé ül- tetett 333 1/3 Holdért.	A 29 egymás után következő Esztendőben az esztendőként ültetendő Erdő Helyek hátra fekvő árának 6 pro Cento Inte- resse fejében fi- zetődik.	Öszveséggel a Tőke pénz le- rovatása, és az Interesek feje- ben fizetődik e Városi Kinta Tárba eszten- dőként.
------------------	--	---	---	---

szerént		forint	pénz	forint	pénz	forint	pénz
1	1809	6,666	66 2/3	11,600	—	18,266	66 2/3
2	1810	6,666	66 2/3	11,200	—	17,866	66 2/3
3	1811	6,666	66 2/3	10,800	—	17,466	66 2/3
4	1812	6,666	66 2/3	10,400	—	17,066	66 2/3
5	1813	6,666	66 2/3	10,000	—	16,666	66 2/3
6	1814	6,666	66 2/3	9,600	—	16,266	66 2/3
7	1815	6,666	66 2/3	9,200	—	15,866	66 2/3
8	1816	6,666	66 2/3	8,800	—	15,466	66 2/3
9	1817	6,666	66 2/3	8,400	—	15,066	66 2/3
10	1818	6,666	66 2/3	8,000	—	14,666	66 2/3
11	1819	6,666	66 2/3	7,600	—	14,266	66 2/3
12	1820	6,666	66 2/3	7,200	—	13,866	66 2/3
13	1821	6,666	66 2/3	6,800	—	13,466	66 2/3
14	1822	6,666	66 2/3	6,400	—	13,066	66 2/3
15	1823	6,666	66 2/3	6,000	—	12,666	66 2/3
16	1824	6,666	66 2/3	5,600	—	12,266	66 2/3
17	1825	6,666	66 2/3	5,200	—	11,866	66 2/3
18	1826	6,666	66 2/3	4,800	—	11,466	66 2/3
19	1827	6,666	66 2/3	4,400	—	11,066	66 2/3
20	1828	6,666	66 2/3	4,000	—	10,666	66 2/3
21	1829	6,666	66 2/3	3,600	—	10,266	66 2/3
22	1830	6,666	66 2/3	3,200	—	9,866	66 2/3
23	1831	6,666	66 2/3	2,800	—	9,466	66 2/3
24	1832	6,666	66 2/3	2,400	—	9,066	66 2/3
25	1833	6,666	66 2/3	2,000	—	8,666	66 2/3
26	1834	6,666	66 2/3	1,600	—	8,266	66 2/3
27	1835	6,666	66 2/3	1,200	—	7,866	66 2/3
28	1836	6,666	66 2/3	,800	—	7,466	66 2/3
29	1837	6,666	66 2/3	,400	—	7,066	66 2/3
30	1838	6,666	66 2/3	—	—	6,666	66 2/3

Öszves. || 200,000 | — — || 174,000 | — || 374,000 | —

A II-dik T Á B L A

Azt mutattya, hogy: ha Ns. Szeged Város-
sa mostanában való Szükségének helyyre potol-
lására, valakitül költsön Interesre föl vészén
200,000 forintnyi Töke pénzt, aztat miképpen,
és hány esztendők alatt fizetheti vissza apró-
donként az Erdőknek el adatott síványok eszt-
endőként le fizetendő árából, minden az
azt illető 6 pro Cento Interesekkel egygyütt?
és 30 esztendők el folyása végével mi marad
fölösleg azon Jövedelmekből tulajdon Kints Tá-
rába?

II - dik T Á B L A.

Éltendőben		Az Erdőknek eladott Síványok esztendőnként le fizetendő Árának										
S z á m	Nevezet	A költsön fölvett Töke pénz, vagy az abból esztendőnként még fönt maradó adótság mennyisége	Az első Tábla szerént ki számolt mennyisége tészen			Egyik része melly a 200,000 forintból esztendőnként megmaradó adótság 6 pro Cento Interesse le rovására fizetődik, tészen		Másik része melly a Töke- pénz kevesítésé- re esztendőnként kerék szám sze- rént fordítódik, tészen		Harmadik része, melly t. i. az elő- beniekből megma- rad, és a kints tár- ba hagyatódik, tészen		
		for.	for.	p.	for.	p.	for.	p.	for.	p.		
1	1809	200,000	12,266	66	2/3	—	—	18,200	—	66	66	2/3
2	1810	181,800	17,866	66	2/3	10,908	—	6,900	—	58	66	2/3
3	1811	174,900	17,466	66	2/3	10,494	—	6,900	—	72	66	2/3
4	1812	168,000	17,066	66	2/3	10,080	—	6,900	—	86	66	2/3
5	1813	161,100	16,666	66	2/3	9,666	—	7,000	—	—	66	2/3
6	1814	154,100	16,266	66	2/3	9,246	—	7,000	—	20	66	2/3
7	1815	147,100	15,866	66	2/3	8,826	—	7,000	—	40	66	2/3
8	1816	140,100	15,466	66	2/3	8,406	—	7,000	—	60	66	2/3
9	1817	133,100	15,066	66	2/3	7,986	—	7,000	—	80	66	2/3
10	1818	126,100	14,666	66	2/3	7,566	—	7,100	—	—	66	2/3
11	1819	119,000	14,266	66	2/3	7,140	—	7,100	—	26	66	2/3
12	1820	111,900	13,866	66	2/3	6,714	—	7,100	—	52	66	2/3
13	1821	104,800	13,466	66	2/3	6,288	—	7,100	—	78	66	2/3
14	1822	97,700	13,066	66	2/3	5,862	—	7,200	—	4	66	2/3
15	1823	90,500	12,666	66	2/3	5,430	—	7,200	—	36	66	2/3
16	1824	83,300	12,266	66	2/3	4,998	—	7,200	—	68	66	2/3
17	1825	76,100	11,866	66	2/3	4,566	—	7,300	—	—	66	2/3
18	1826	68,900	11,466	66	2/3	4,128	—	7,300	—	58	66	2/3
19	1827	61,500	11,066	66	2/3	3,690	—	7,300	—	76	66	2/3
20	1828	54,200	10,666	66	2/3	3,252	—	7,400	—	14	66	2/3
21	1829	46,800	10,266	66	2/3	2,808	—	7,400	—	58	66	2/3
22	1830	39,400	9,866	66	2/3	2,364	—	7,500	—	2	66	2/3
23	1831	31,900	9,466	66	2/3	1,914	—	7,500	—	52	66	2/3
24	1832	24,400	9,066	66	2/3	1,464	—	7,600	—	2	66	2/3
25	1833	16,800	8,666	66	2/3	1,008	—	7,600	—	58	66	2/3
26	1834	9,200	8,266	66	2/3	552	—	7,700	—	14	66	2/3
27	1835	1,500	7,866	66	2/3	90	—	1,500	—	6276	66	2/3
28	1836	—	7,466	66	2/3	—	—	—	—	7466	66	2/3
29	1837	—	7,066	66	2/3	—	—	—	—	7066	66	2/3
30	1838	—	6,666	66	2/3	—	—	—	—	6666	66	2/3

Összeséggel || 274000 | — || 145446 | — || 200,000 | — || 28554 | —

A III-dik T A B L A

Azt mutattya, hogy: egy ollyatén Birtokos, a ki minden esztendőben maga számára egy hold, 30 esztendő alatt 30 Hold Síványságot akar erdőnek bé ültettetni, mennyit tartozzon esztendőnként 30 esztendeig a Városi Kints Tárba, mennyit ismét az Erdei Tisztartóság Pénz Tárába bé fizetni?

III - dik T Á B L A.

Eszten- dőben		A Városi Kints Tárba fizet				Az Erdei Tisztartóság Pénz Tárába fizet				Ölze- séggel	
S z á m	Nevezet	Minden eszten- dőben a béül- tetett egy hóld Siványért		A hátralévő esz- tendőkben ülte- tendő hóldak ára- nak 6 pro Cento Interesse fejébe.		Minden hóld erdőtül min- den esztendő- ben a gondvi- selésért.		Minden hóld erdőnek elin- tézéséért és bé ültetéséért egyszerre.		tartozik fizetni	
		for.	p.	for.	p.	for.	p.	for.	p.	for.	p.
1	1809	20	—	34	80	1	—	6	—	61	80
2	1810	20	—	53	60	2	—	6	—	61	60
3	1811	20	—	32	40	3	—	6	—	61	40
4	1812	20	—	31	20	4	—	6	—	61	20
5	1813	20	—	30	—	5	—	6	—	61	—
6	1814	20	—	28	80	6	—	6	—	60	80
7	1815	20	—	27	60	7	—	6	—	60	60
8	1816	20	—	26	40	8	—	6	—	60	40
9	1817	20	—	25	20	9	—	6	—	60	20
10	1818	20	—	24	—	10	—	6	—	60	—
11	1819	20	—	22	80	11	—	6	—	59	80
12	1820	20	—	21	60	12	—	6	—	59	60
13	1821	20	—	20	40	13	—	6	—	59	40
14	1822	20	—	19	20	14	—	6	—	59	20
15	1823	20	—	18	—	15	—	6	—	59	—
16	1824	20	—	16	80	16	—	6	—	58	80
17	1825	20	—	15	60	17	—	6	—	58	60
18	1826	20	—	14	40	18	—	6	—	58	40
19	1827	20	—	13	20	19	—	6	—	58	20
20	1828	20	—	12	—	20	—	6	—	58	—
21	1829	20	—	10	80	21	—	6	—	57	80
22	1830	20	—	9	60	22	—	6	—	57	60
23	1831	20	—	8	40	23	—	6	—	57	40
24	1832	20	—	7	20	24	—	6	—	57	20
25	1833	20	—	6	—	25	—	6	—	57	—
26	1834	20	—	4	80	26	—	6	—	56	80
27	1835	20	—	3	60	27	—	6	—	56	60
28	1836	20	—	2	40	28	—	6	—	56	40
29	1837	20	—	1	20	29	—	6	—	56	20
30	1838	20	—	—	—	30	—	6	—	56	—
Összes.		600	—	522	—	465	—	180	—	1767	—

A IV-dik T Á B L A

Azt mutattya, hogy: a ki 30 esztendeig foly-
vást minden esztendőben, a Szegedi Határban
lévő 10,000 Holdból álló Síványságon a ma-
ga számára és haszon vételére ültettetni akar
1, 2, 3; — 10, 20, 30; — 100, 200, vagy
ezer fát, az a közönséges költségek fejében,
mennyit tartozzék esztendőnként befizetni?

AZ V - dik T Á B L A

Azt mutattya: hogy a ki Ns. Szeged Városában található 10,000 Holdnyi Síványságból 30 esztendők el folyása alatt tulajdon számára ültettetni akar Erdőnek, öszveséggel 1, 2, 3, — 10, 20, vagy 30 Holdakat; az a közönséges Költségek fejében, mennyit tartozzék Esztendőnként bé fizetni?

A VI-dik T Á B L A

Azt mutattya ki, hogy egy Hold ültetés Erdőnek rendes irtásaibúl 30 Esztendők el folyása alatt 325 forintok legyen a Jövedelme.

VI. dik T Á B L Á.

Eszkendőben		Ki irtóhatodik Fa, Számszerént	Egy illetén		Öszvesség- gel meg ér- nek a ki irt- ott Fák
S z á m	N e v e z e t		F a m e g é r		
			for.	p.	
s z e r é n t		for.		for.	
1	1809	—	—	—	—
2	1810	—	—	—	—
3	1811	—	—	—	—
4	1812	—	—	—	—
5	1813	—	—	—	—
6	1814	20	—	5	1
7	1815	20	—	10	2
8	1816	20	—	15	3
9	1817	20	—	20	4
10	1818	20	—	25	5
11	1819	20	—	30	6
12	1820	20	—	35	7
13	1821	20	—	40	8
14	1822	20	—	45	9
15	1823	20	—	50	10
16	1824	20	—	55	11
17	1825	20	—	60	12
18	1826	20	—	65	13
19	1827	20	—	70	14
20	1828	20	—	75	15
21	1829	20	—	80	16
22	1830	20	—	85	17
23	1831	20	—	90	18
24	1832	20	—	95	19
25	1833	20	1	—	20
26	1834	20	1	5	21
27	1835	20	1	10	22
28	1836	20	1	15	23
29	1837	20	1	20	24
30	1838	20	1	25	25
<i>Öszvességgel</i>		500	—	—	325

A VII-dik T Á B L A

Azt mutattya ki, hogy az ollyatén Birtokos, a ki 30 esztendeig minden Esztendőben egy Hold Erdőt ültettetett maga számára, azon 30 Esztendő alatt még t. i. az első Hold Erdő vágás alá vétetődik, az irtásokból és ritkitásokból bévészen öszveséggel 2925 forintnyi Jövedelmet.

VII. dik

T

A

B

L

A.

N. Szám vezet	szerént való Eszterdöben	A z I r t á s o k b ű l á d J ö v e d e l m e t																														Öszvességgel az első Hold Erdő le vágása hűdejeig ad Jövedelmét
		1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30	
Szám	Nevezet	f. f.																														
1	1809					1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	325	
2	1810					1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	300		
3	1811						1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	276		
4	1812							1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	253		
5	1813								1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	231		
6	1814									1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	210		
7	1815										1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	190		
8	1816											1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	171		
9	1817												1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	153		
10	1818													1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	136		
11	1819														1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	120		
12	1820															1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	105		
13	1821																1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	91		
14	1822																	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	78		
15	1823																		1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	66		
16	1824																			1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	55		
17	1825																				1	2	3	4	5	6	7	8	9	45		
18	1826																					1	2	3	4	5	6	7	8	36		
19	1827																						1	2	3	4	5	6	7	28		
20	1828																							1	2	3	4	5	6	21		
21	1829																								1	2	3	4	5	15		
22	1830																									1	2	3	4	10		
23	1831																										1	2	3	6		
24	1832																											1	2	3	3	
25	1833																												1	1	1	
26	1834																															
27	1835																															
28	1836																															
29	1837																															
30	1838																															
Öszvességgel						1	3	6	10	15	21	28	36	45	55	66	78	91	105	120	136	153	171	190	210	231	253	276	300	325	2925	

A VIII-dik T Á B L A

Azt mutattya ki, hogy azon ember, a ki Interes pénzen fog ültettetni 30 esztendeig minden Esztendőben egy Hold Erdőt, az ezen Erdők irtásának azon üdő alatt való Jövedelmébül nem tsak a költsönözött Tőke pénzt, hanem annak 6 pro Cento Interessét is ki fizetheti, ezen fölül 540 forint 72 pénze marad nékie nyereségül, egyszersmind ingyen jut 30 Hold Erdő birtokába.

VIII - dik T Á B L A.

Eszten- dőben		A költsönözött Tőke pénz						A 30 Hold Erdő irtásá- ból való Jövedelem							
S z. á. m	Nevezet	Mennyisége a III-dik Tá- bla szerént		6 pro Cento Interelle						Menyisége VII-dik Tá- bla szerént		6 pro Cento Interelle			
				Eztendő alatt		t é s z e n						Eztendő alatt		t é s z e n	
		szerént	for.	p.	Eztendő alatt	for.	p.	for.	Eztendő alatt	for.	p.				
1	1809	61	80	30	111	24	----	---	---	---	---	---			
2	1810	61	60	29	107	18	4/10	---	---	---	---	---			
3	1811	61	40	28	103	15	2/10	---	---	---	---	---			
4	1812	61	20	27	99	14	4/10	---	---	---	---	---			
5	1813	61	---	26	95	16	----	---	---	---	---	---			
6	1814	60	80	25	91	20	----	1	24	1	44	---			
7	1815	60	60	24	87	26	4/10	3	23	4	14	---			
8	1816	60	40	23	83	35	2/10	6	22	7	92	---			
9	1817	60	20	22	79	46	4/10	10	21	12	60	---			
10	1818	60	---	21	75	60	----	15	20	18	---	---			
11	1819	59	80	20	71	76	----	21	19	23	94	---			
12	1820	59	60	19	67	94	4/10	28	18	30	24	---			
13	1821	59	40	18	64	15	2/10	36	17	36	72	---			
14	1822	59	20	17	60	38	4/10	45	16	43	20	---			
15	1823	59	---	16	56	64	----	55	15	49	50	---			
16	1824	58	80	15	52	92	----	66	14	55	44	---			
17	1825	58	60	14	49	22	4/10	78	13	60	84	---			
18	1826	58	40	13	45	55	2/10	91	12	65	52	---			
19	1827	58	20	12	41	90	4/10	105	11	69	30	---			
20	1828	58	---	11	38	28	----	120	10	72	---	---			
21	1829	57	80	10	34	68	----	136	9	73	44	---			
22	1830	57	60	9	31	10	4/10	153	8	73	44	---			
23	1831	57	40	8	27	55	2/10	171	7	71	82	---			
24	1832	57	20	7	24	2	4/10	190	6	68	40	---			
25	1833	57	---	6	20	52	----	210	5	63	---	---			
26	1834	56	80	5	17	4	----	231	4	55	44	---			
27	1835	56	60	4	13	58	4/10	253	3	45	54	---			
28	1836	56	40	3	10	15	2/10	276	2	33	12	---			
29	1837	56	20	2	6	74	4/10	300	1	18	---	---			
30	1838	56	---	1	3	36	----	325	---	---	---	---			

Tészen ||1767| --- || --- ||1670| 28 ---- || 2925 || --- ||1053| ---
Öszvevén || 3437 f. 28 p. || 3978 for.
Egymásbúl kihúzván marad nyereség 540 f. 72 p.

A IX-dik T Á B L A

Azt mutattya ki, hogy minden Birtokosnak
30 Esztendők alatt ültettetett 30 Holdakból
álló Erdeje könnyű Számvetéssel meg érjen
10,825 forintokat.

IX-dik T Á B L A.

Szám	Neve- zet	Eszten- dős korában		Minden Fa meg ér		Öszveséggel minden Hold Erdő meg ér
		Van ben- ne Fa		f.	p.	
szerént va- ló eszten- dőben ülte tett Erdő		szám	szerént	f. p.		for.
1	1809	50	500	1	25	625
2	1810	29	520	1	20	624
3	1811	28	540	1	15	621
4	1812	27	560	1	10	616
5	1813	26	580	1	5	609
6	1814	25	600	1	---	600
7	1815	24	620	---	95	589
8	1816	23	640	---	90	576
9	1817	22	660	---	85	561
10	1818	21	680	---	80	544
11	1819	20	700	---	75	525
12	1820	19	720	---	70	504
13	1821	18	740	---	65	481
14	1822	17	760	---	60	456
15	1823	16	780	---	55	429
16	1824	15	800	---	50	400
17	1825	14	820	---	45	369
18	1826	13	840	---	40	336
19	1827	12	860	---	35	301
20	1828	11	880	---	30	264
21	1829	10	900	---	25	225
22	1830	9	920	---	20	184
23	1831	8	940	---	15	141
24	1832	7	960	---	10	96
25	1833	6	980	---	5	49
26	1834	5	1000	---	4	40
27	1835	4	1000	---	3	30
28	1836	3	1000	---	2	20
29	1837	2	1000	---	1	10
30	1838	1	-----	---	---	---

	Öszveséggel	10,825
Általjában egy Hold	-	360 5/6 f.
A különös Birtokosoknak 10,000 Hold- daktól álló Erdője pedig meg ér		3,608,333 1/3 f.

X - d i k   T Á B L A

Nemes Szabad Királyi Szeged Városában
10,000 Hold Siványokon 30 Esztendők el folyá-
sa alatt a magános Birtokosok költségén ülte-
tendő Erdőkre ügyelő Erdei Tisztartóság Pénz
Tára Jövedelmeinek és Költségeinek öszvesé-
ges elő adása.

Eszten- dőben		A J ö v e d e l e m á l l										A K ö l t s é g t é t e t ő d i k												
S z á m	Nevezet	Pénz Tár Maradék	Az éinté- zésre és ültetésre vettett a dóbú!			A Gondviselés re		Kötsendőzt Tőke Pénzből	Különös Jövedelemből	Öszveséggel		A Tisztek fizeté- sére	Az alatt valok, Vad- fészók, Vad- szok fizetésére	Épületek teinál- tatására	Az Erdők ültetésére	A Gyü- möltök fák oltására és a vad fa magok a fiatalok bé- szerzésére	Egy tanuló ifjú- nak nevelésére	Interesek meg- fizetésére	A föl vett Tőke Pénznek visz- sza fizetésére	Különös Költségek		Öszve- séggel	Marad a Pénz Tárba készben	
			f.	p.	för.	for.	p.			för.	f.									p.	för.		p.	för.
1	1809	—	—	—	2,000	333	33 1/3	3,400	—	—	5,738	33 1/3	2,700	100	500	1,750	200	200	204	—	—	5,654	79	33 1/3
2	1810	79	33 1/3	—	2,000	666	66 2/3	2,600	—	—	5,346	—	2,700	100	—	1,750	200	200	360	—	—	5,310	36	—
3	1811	36	—	—	2,000	1,000	—	3,100	—	—	6,136	—	2,700	200	500	1,750	200	200	546	—	—	6,096	40	—
4	1812	40	—	—	2,000	1,333	33 1/3	2,400	—	—	5,773	33 1/3	2,700	200	—	1,750	200	200	690	—	—	5,740	33	33 1/3
5	1813	33	33 1/3	—	2,000	1,666	66 2/3	2,900	—	—	6,600	—	2,700	300	500	1,750	200	200	864	—	—	6,514	86	—
6	1814	86	—	—	2,000	2,000	—	2,100	—	—	6,186	—	2,700	300	—	1,750	200	200	990	—	—	6,140	46	—
7	1815	46	—	—	2,000	2,333	33 1/3	2,600	—	—	6,979	33 1/3	2,700	400	500	1,750	200	200	1,146	—	—	6,896	83	33 1/3
8	1816	83	33 1/3	—	2,000	2,666	66 2/3	1,800	—	—	6,550	—	2,700	400	—	1,750	200	200	1,254	—	—	6,504	46	—
9	1817	46	—	—	2,000	3,000	—	2,200	—	—	7,246	—	2,700	500	500	1,750	200	200	1,386	—	—	7,236	10	—
10	1818	10	—	—	2,000	3,333	33 1/3	1,500	—	—	6,843	33 1/3	2,700	500	—	1,750	200	200	1,476	—	—	6,826	17	33 1/3
11	1819	17	33 1/3	—	2,000	3,666	66 2/3	1,900	—	—	7,584	—	2,700	600	500	1,750	200	200	1,590	—	—	7,540	44	—
12	1820	44	—	—	2,000	4,000	—	1,100	—	—	7,144	—	2,700	600	—	1,750	200	200	1,656	—	—	7,106	38	—
13	1821	38	—	—	2,000	4,333	33 1/3	1,500	—	—	7,871	33 1/3	2,700	700	500	1,750	200	200	1,746	—	—	7,796	75	33 1/3
14	1822	75	33 1/3	—	2,000	4,666	66 1/6	600	—	—	7,342	—	2,700	700	—	1,750	200	200	1,782	—	—	7,332	10	—
15	1823	10	—	—	2,000	5,000	—	1,000	—	—	8,010	—	2,700	800	500	1,750	200	200	1,842	—	—	7,992	18	—
16	1824	18	—	—	2,000	5,333	33 1/3	200	—	—	7,551	33 1/3	2,700	800	—	1,750	200	200	1,854	—	—	7,504	47	33 1/3
17	1825	47	33 1/3	—	2,000	5,666	66 1/6	500	—	—	8,214	—	2,700	900	500	1,750	200	200	1,884	—	—	8,134	80	—
18	1826	80	—	—	2,000	6,000	—	—	—	—	8,080	—	2,700	900	—	1,750	200	200	1,884	—	—	7,634	446	—
19	1827	446	—	—	2,000	6,333	33 1/3	—	—	—	8,779	33 1/3	2,700	1,000	500	1,750	200	200	1,854	500	—	8,704	75	33 1/3
20	1828	75	33 1/3	—	2,000	6,666	66 2/6	—	—	—	8,742	—	2,700	1,000	—	1,750	200	200	1,794	1,000	—	8,644	98	—
21	1829	98	—	—	2,000	7,000	—	—	—	—	9,098	—	2,700	1,100	500	1,750	200	200	1,740	900	—	9,090	8	—
22	1830	8	—	—	2,000	7,333	33 1/3	—	—	—	9,341	33 1/3	2,700	1,100	—	1,750	200	200	1,633	1,700	—	9,288	53	33 1/3
23	1831	53	33 1/3	—	2,000	7,666	66 2/6	—	—	—	9,720	—	2,700	1,200	500	1,750	200	200	1,542	1,600	—	9,692	28	—
24	1832	28	—	—	2,000	8,000	—	—	—	—	10,028	—	2,700	1,200	—	1,750	200	200	1,392	2,500	—	9,942	86	—
25	1833	86	—	—	2,000	8,333	33 1/3	—	—	—	10,419	33 1/3	2,700	1,300	500	1,750	200	200	1,242	2,500	—	10,392	27	33 1/3
26	1834	27	33 1/3	—	2,000	8,666	66 2/6	—	—	—	10,694	—	2,700	1,300	—	1,750	200	200	1,032	3,500	—	10,682	12	—
27	1835	12	—	—	2,000	9,000	—	—	—	—	11,012	—	2,700	1,400	500	1,750	200	200	828	3,400	—	10,978	34	—
28	1836	34	—	—	2,000	9,333	33 1/3	—	—	—	11,367	33 1/3	2,700	1,400	—	1,750	200	200	558	4,500	—	11,308	59	33 1/3
29	1837	59	33 1/3	—	2,000	9,666	66 2/6	—	—	—	11,726	—	2,700	1,500	500	1,750	200	200	288	4,500	—	11,638	88	—
30	1838	88	—	—	2,000	10,000	—	—	—	—	12,088	—	2,700	1,500	—	1,750	200	200	—	4,800	—	11,150	938	—

Öszves. || 1805 || 33 1/3 || 60,000 || 155,000 || — || 31,400 || — || 248,205 || 33 1/3 || 81,000 || 24,000 || 7,500 || 52,500 || 6,000 || 6,000 || 37,062 || 31,400 || — || 245,462 || 2743 || 33 1/3

